This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google books

https://books.google.com

Katolički Katekizam

za

četvrti razred pučkih učionah.

Stoji mekano vezan 32 novč.

U Beču.

U c. kr. nakladi školskih knjigah.

1872.

192.151 3 -B. Nen-

Digitized by Google

Knjigah za škole, izdatih u c. kr. nakladi školskih knjigah, nije slobodno prodavati skuplje nego u cěne, naznačene na naslovnom listu.

Digitized by Google

Predgovor

o porabi ovoga katekizma.

U ovom katekizmu imade odsěkah i odgovorah, zabilježenih zvězdicom, i opet odgovorah, zabilježenih križićem. Ovim se naznačuju odsěci, odgovori i pitanja, koja bi se za prvi put mogla mimoići, drugi put mogli bi se uzeti odsěci i odgovori, zabilježeni zvězdicom; a tretji put imali bi se dodati odgovori, zabilježeni križićem. S toga mogao bi se ovaj katekizam proći u tri put, i to prvi put po najmanjem, drugi put po većem, a tretji put po najvećem obsěgu, da se istine věre, češtje opetujuć, obširnije razlažuć i potvrdjujuć, što dublje učepe dětinjemu umu i pameti.

Pověstničke crte, u koliko su od prěke potrebe za pouku u věri, uvrštene su u sam katekizam; ali se ipak svratja pozornost na kratki nacrt crkvene pověsti odtraga katekizmu, da uzmogne mladež, ako se svidi kateketi, takodjer obširnije i sustavno učiti crkvenu pověst.

Digitized by Google

Uvod.

Odredjenje čověka.

1. Zašto smo na světu?

Na světu smo zato, da Boga spoznamo, da ga ljubimo, da mu služimo, ter se spasimo.

2. Što treba za to činiti?

Treba: 1) sve věrovati, što je Bog objavio, 2) obdržavati sve, što je Bog zapovědio, 3) primati milosti, koje je Bog za naše spasenje naredio.

3. Gdě ćemo to naučiti?

U krštjanskom nauku ili katekizmu.

4. O čem dakle govori katekizam?

1) O věri,
2) o zapovědih.
3) o milosti te izvorih milosti, naime o svetotajstvih i molitvi.

Opomena. Rado slušaj krštjanski nauk i marljivo uči katekizam.

Digitized by Google

Glava prva.

Věra.

§. 1. *Pojam věre.*

1. Što je věra krštjanska katolička?

Věra je od Boga darovana krěpost, kojom tvrdo i stalno držimo za istinu sve, što je Bog objavio, i po svojoj nam crkvi predlaže věrovati.

2. Što razumĕvamo po božjoj objavi?

Po božjoj objavi razumĕvamo sve, što je Bog učio po patriarsih i prorocih, a najposlĕ po svom sinu Isusu i apoštolih. Žid. 1, 1. 2.

3. Kako je božja objava došla do nas?

Božja objava došla je do nas stranom pismeno, stranom ustmeno: pismeno po svetom pismu ili bibliji, a ustmeno predavanjem od ustah do ustah.

4. Što je sveto pismo?

Sveto je pismo sbirka knjĭgah, koje su napisali ljudi, razsvĕtljeni i nadahnuti od Duha svetoga. Zato crkva priznaje, štuje i čuva ove knjige kao rĕč božju.

5. Kako se dĕli sveto pismo?

U knjige staroga i novoga zakona.

Digitized by Google

6. Što je u knjigah staroga zakona?

U knjigah staroga zakona rěč je božja, koju su napisali ljudi, razsvětljeni i nadahnuti od Duha svetoga, još prije Isusa.

7. Koje su knjige staroga zakona?

*Jesu 21 pověstna knjiga, 7 poučnih i 17 proročkih.

8. Što je u knjigah novoga zakona?

U knjigah novoga zakona rěč je božja, koju su napisali ljudi, razsvětljeni i nadahnuti od Duha svetoga, poslě Isusa.

9. Koje su knjige novoga zakona?

*1) Četiri evangjelja: po Mateju, Marku, Luki i Ivanu. 2) Děla apoštolska, napisana od sv. Luke. 3) 14 poslanicah sv. Pavla i 7 od ostalih apoštolah. 4) Objava sv. Ivana.

10. Je li dosta věrovati samo ono, što je u sv. pismu?

Nije; nego moramo věrovati i ustmeno predanje, t. j. onaj objavljeni nauk, što su ga apoštoli naučali, ali nisu napisali.

11. Zašto moramo věrovati uza sveto pismo takodjer ustmeno predanje?

Jer je ustmeno predanje tako kao sveto pismo prava i nepokvarena rěč božja.

S toga opominje sv. Pavao već prve krštjane: „Stojte dakle bratjo i držite predanje, koje naučiste ili rěčju ili iz poslanice naše. II. Tes. 2, 14.

12. Što ima dakle, jednom rěčju, věrovati krštjanin katolik?

Digitized by Google

Ima věrovati sve, što je Bog objavio i što mu predlaže crkva věrovati bilo u svetom pismu ili nebilo.

13. Zašto je od potrebe, da nam katolička crkva predloži, što imamo věrovati?

*Jer nas jedino katolička crkva sigurno uči, što je Bog objavio.

14. Zašto nas jedino katolička crkva sigurno uči, što je Bog objavio?

*Zato: 1) što samo katolička crkva ima sv. pismo i ustmeno predanje, u kom je božja objava; a 2) što samo po katoličkoj crkvi možemo razabrati pravi smisao toli svetoga pisma koli ustmenoga predanja.

15. Je li dakle slobodno tumačiti sv. pismo ili ustmeno predanje proti smislu katoličke crkve?

*Nije; jer tko bi se usudio tako raditi, hotio bi da bolje razumije sveto pismo ili ustmeno predanje nego sam Duh sveti, koj ravna crkvom.

Opomena. Drži se nauka katoličke crkve, dokleged si na zemlji: jer věrujuć, što katolička crkva uči, věruješ što uči Bog.

§. 2. *Potreba věre.*

16. Je li věra za spasenje potrebita?

Věra je svakako za spasenje potrebita; jer „bez věre nije moći dopasti se Bogu.“ Žid. 11, 6.

„Tko nevěruje već je sudjen.“ Iv. 3, 18. „Tko nebude věrovao, bit će osudjen.“ Mark. 16, 16.

Digitized by Google

17. Može li se čovĕk u svakoj vĕri spasiti?

Nemože; nego samo u pravoj vĕri, koja je od Isusa.

„Tko vĕruje u Sina, ima život vĕčni; a tko nevĕruje Sinu, neće viděti života, nego ostaje na njem srdjba božja.“ Iv. 3, 36.

18. Zašto se može čovĕk samo u onoj vĕri spasiti, koja je od Isusa?

Zato, jer bez ove vĕre nemožemo biti Isusovi; a bez Isusa neima spasa.

„Jer nije dano ljudem pod nebom drugo ime, u koje bi nam se trebalo spasiti.“ Děl. apošt. 4, 12.

19. Gdě je prava vĕra?

Prava je vĕra samo u katoličkoj crkvi.

20. Zašto velimo da je samo u katoličkoj crkvi prava vĕra?

Jer je jedina katolička crkva po apoštolih od Isusa vĕru dobila i nepokvarenu sačuvala.

21. Ako je samo u katoličkoj crkvi prava vĕra, nije li velika milost, što smo katolici?

*Doista je velika milost, na kojoj treba Bogu hvaliti i polag nje živĕti.

Opomena. Hvali Bogu i raduj se, što si dĕte katoličke crkve; jer neima većega bogatstva, ni većega blaga od katoličke vĕre, piše sv. Augustin.

§. 3. *Svojstva vĕre.*

22. Kakva treba da bude vĕra?

*Treba da bude: 1) podpuna, 2) tvrda, (3 živa, 4) stalna.

Digitized by Google

23. Kada nam je věra podpuna?

*Věra nam je podpuna, kada věrujemo ne samo ovo ili ono, nego sve, što katolička crkva predlaže věrovati.

24. Kada nam je věra tvrda?

*Věra nam je tvrda, kada věrujemo bez ikakve dvojbe.

Primĕr: Abraham, nagradjen radi tvrde svoje věre. Mojsija i Aron, kažnjeni radi dvojbe. 4. Mojs. 20, 12.

25. Kada nam je věra živa?

*Věra nam je živa, kada polag nje živemo, t. j. kada se čuvamo zla, a činimo dobro, kako věra zapověda.

„Kao što je tělo mrtvo bez duha, tako je věra mrtva bez dĕlah.“ Jak. 2, 26.

26. Kada nam je věra stalna?

*Věra nam je stalna, kada volimo izgubiti sve, pače i život, nego i najmanje od nje odstupiti.

Primĕr svetih mučenikah.

27. Što zavodi na nevĕru?

†) 1) Oholost i preuzetno mudrovanje o tajnah věre.
2) Nekrštjanski i grĕšni život.
3) Čitanje nevaljalih knjigah i druženje s opakimi ljudmi.

28. Čim imamo osobito pokazati, da smo tvrde i stalne věre?

*Tim, da věre nikada niti na izliku nezatajimo, nego ju uvĕk rĕčju i činom izpovĕdamo.

Digitized by Google

„Tko me izpovědao bude pred ljudmi, toga ću i ja izpovědati pred Otcem mojim, koj je u nebesih.“ A tko me tajio bude pred ljudmi, toga ću i ja tajiti pred Otcem mojim, koj je u nebesih.“ Mat. 10, 32. 33.

29. **Ima li kakov poseban znak, kojim krštjanin izpověda svoju věru?**

Ima, znak svetoga križa.

30. **Kada se treba križati?**

Dobro je i spasonosno križati se osobito jutrom i večerom, prije i poslě molitve, prije i poslě jela, prije važna posla i u svakoj napasti i pogibelji.

31. **Zašto se valja više putah križati?**

*Jer se križem oružamo proti zasědam nečistoga duha i molimo od Boga blagoslov.

Opomena. Nestidi se katoličke věre niti svetoga križa. — Čuvaj se nepobožnih i opakih ljudih i knjigah, koje bi te mogle smutiti u věri ili krěposti.

Věrovanje apoštolsko.

1. **Gdě je u kratko, što prije svega treba znati i věrovati?**

U dvanaest članakah věrovanja apoštolskoga.

2. **Zašto se zove ovo věrovanje „apoštolsko“?**

Jer polazi od apoštolah.

3. **Kako glasi věrovanje apoštolsko?**

Věrujem u Boga Otca svemogućega, stvoritelja neba i zemlje. I u Isu-Krsta, Sina njegova jedinoga, Gospodina našega. Koj je

Digitized by Google

začet po Duhu svetom, rodjen od Marije děvice. Mučen pod Poncijem Pilatom, propet, umro i pokopan. Sašao nad pakao, tretji dan uzkrsnuo od mrtvih. Uzašao na nebesa, sědi ob desnu Otca Boga svemogućega. Od onud ima doći sudit žive i mrtve. Věrujem u Duha svetoga. Svetu crkvu katoličku, svetih občinstvo. Oproštjenje grěhah. Těla uzkrsnutje. I život věčni. Amen.

Prvi članak věre.

„Věrujem u Boga Otca svemogućega, stvoritelja neba i zemlje.“

§. 1. *Bog.*

„Věrujem u Boga.“

4. Što je Bog?

Bog je neizměrno savršen duh, gospodar neba i zemlje, od koga nam je sve dobro.

5. Zašto velimo, da je Bog „duh“?

Bog je duh, jer ima razum i slobodnu volju, a neima těla. Iv. 4, 24.

6. Kada neima Bog těla, zašto spominje sveto pismo božje oči, uši, ruke?

*Zato spominje, da se laglje razumije.

7. Zašto velimo, da je Bog neizměrno „savršen“?

Bog je neizměrno savršen, jer nije kako su stvorovi poněšto dobar, nego su u njega sva dobra svojstva bez měre i broja.

Digitized by Google

8. **Koja svojstva božja valja nam osobito pamtiti?**

Ova: Bog je věčan i neproměnljiv — posvudan — sveznajuć — premudar — svemoguć — svet i pravedan — neizměrno dobrotiv, — milosrdan i strpljiv, istinit i věran.

9. **Što će reći: Bog je věčan?**

Bog je věčan reći će, da je uvěk, t. j. da mu neima početka ni konca.

„Prije nego běše gore i postade zemlja i njezin okrug: ti si Bože od věka do věka!“ Ps. 89, 2.

10. **Što će reći: Bog je neproměnljiv?**

Bog je neproměnljiv reći će, da ostaje uvěk isti, te niti se sam měnja, niti měnja svoje odluke.

„U Boga neima měne, niti sěne proměnjivosti.“ Jak. 1, 17.

11. **Što će reći: Bog je posvudan?**

Bog je posvudan reći će, da je po svuda: na nebu, na zemlji i na svakom městu.

„Bog nije daleko ni od jednoga nas, jer živemo u njem, mičemo se i jesmo.“ Děl. apošt. 17, 27. 28.

12. **Što će reći: Bog je sveznajuć?**

Bog je sveznajuć reći će, da zna sve podpuno i od věka: zna što je bilo, što je sada i što će biti, pak i najtajnije naše misli.

„Božje su oči mnogo jasnije od sunca, i motre najdublje ponore srdca čověčjega.“ Crk. 23, 28. — Prim. Izdajstvo Judino i zataju Petrovu prorekao je Isus.

13. **Što će reći: Bog je premudar?**

Digitized by Google

Bog je premudar reći će, da zna prema svojoj odluci sve tako urediti, da nemože biti bolje.

„Kolika su ti děla Gospodine, sve si po mudresti učinio!“ Ps. 103, 24. — Prim. Mojsija izbavljen, Josip uzvišen, Aman strmoglavljen.

14. Što će reći: Bog je svemoguć?

Bog je svemoguć reći će, da sve može, i da što bude, treba mu samo hotěti.

„Bogu nije ništa nemoguće.“ Luk. 1, 37. — Prim. Stvaranje světa, čudesa u Egiptu i pustinji.

15. Što će reći: Bog je svet?

Bog je svet reći će, da hoće i ljubi samo, što je dobro, a mrzi na zlo.

„Ljubiš pravdu, a mrziš na nepravdu.“ Ps. 44, 8. — Prim. Zakonodavstvo na Sinaju.

16. Što će reći: Bog je pravedan?

Bog je pravedan reći će, da po zaslugi naplatjuje dobro, a kazni zlo, ako ne na ovom, a ono sigurno na drugom světu.

„Svakomu će platiti polag njegovih dělah .... jer Bog negleda na osobu.“ Rimlj. 2, 6. 11. Prim. Svět kažnjen potopom, gradovi Sodoma i Gomora ognjem s neba; a Noe i Lot izbavljeni. Priča o bogatom razkošnjaku i siromašnom Lazaru. Luk. 16.

17. Što će reći: Bog je dobrotiv?

Bog je dobrotiv reći će, da je iz ljubavi dobar svim stvorovom, pak nam i děli nebrojene blagodati.

„Ljubiš sve, što je, i nemržiš na ništo, što si stvorio.“ Mudr. 11, 25.

Digitized by Google

18. Što će reći: Bog je milosrdan?

Bog je milosrdan reći će, da rado prašta svakomu grěšniku, koj se skrušeno pokaje.

„Tako mi života, govori Gospodin, neželim smrti grěšnika, nego da se grěšnik obrati s puta svoga i da živi.“ Ez. 33, 11. — Prim. Ninivljani. Priča o razmetnom sinu.

19. Što će reći: Bog je trpljiv?

Bog je trpljiv reći će, da trpi često grěšnika dugo, dajuć mu vremena, da se obrati.

„Odkretješ se od grěhah ljudskih radi pokore.“ Mudr. 11, 24. Priča o neplodnoj smokvenici. Luk. 13.

20. Što će reći: Bog je istinit?

Bog je istinit reći se, da nada sve ljubi istinu, a na laž mrzi.

„Nemoguće je Bogu lagati.“ Žid. 6, 18.

21 Što će reći: Bog je věran?

Bog je věran reći će, da drži rěč, kada što obeća ili zapréti.

„Nebo će i zemlja proći, ali rěči moje neće proči.“ Mat. 24, 35.

22. Na što nas imaju osobito sětjati svojstva božja?

Imaju nas osobito sětjati:

†) 1) da Bogu věrujemo, jerbo je istinit i věran;

2) da u Boga se ufamo, jerbo je premudar i svemoguć;

3) da Boga ljubimo, jerbo je věčan i neproměnljiv, neizměrno dobrotiv i milosrdan;

Digitized by Google

4) da Boga se bojimo, jerbo je svet i pravedan;
5) da neusudimo se niti u potaji grěšiti, jerbo je Bog sveznajuć i posvudan.

23. Možemo li Boga viděti?

Boga nemoženo viděti tělesnima očima, jer je duh.

„Boga nitko nije vidio nikad; jedino rodjeni Sin koj je u krilu Otca, on nam je pripovědao.“ Iv. 1, 18.

24. Kako su ljudi spoznali Boga i njegova svojstva?

Spoznali su ga:
†) 1) Po vidljivom svetu;
2) po glasu savěsti;
3) osobito po objavi božjoj.

„Jer se njegovo nevidljivo bitje, naime njegova věčna snaga i božanstvo, poznaje i vidi u stvorenih stvarih.“ Rimlj. 1, 20.

25. Imade li više nego jedan Bog?

Neima; nego je samo jedan Bog.

„Ja sam Bog i neima osim mene Boga i nitko mi nije sličan.“ Iz. 46, 9.

Opomena. „Sinko, daj mi srdce svoje“! Posl. 23, 26. Daj ga, daj, věčnomu, neizměrno lěpomu, bogatomu, dobrotivomu, věrnomu Bogu — daj mu ga odmah, daj mu ga za uvěke.

§. 2. *Tri božanske osobe.*

„Věrujem u Boga Otca.

26. Zašto kažemo: „Věrujem u Boga Otca“?

1) Jer je Bog naš nevidljivi otac na

Digitized by Google

nebu; 2) jer ima u Bogu više osobah, a prva se od njih zove otac.

27. Koliko dakle osobah ima u Bogu?

Tri: Otac, Sin i Duh sveti.

„Krstite sve narode u ime Otca, i Sina i Duha svetoga.“ Mat. 28, 19.

28. Je li svaka ova osoba Bog?

Jest; Otac je pravi Bog, Sin je pravi Bog, i Duh sveti je pravi Bog.

29. Pa je li ipak samo jedan Bog?

Jest; ove tri osobe samo su jedan Bog.

30. Zašto su ove tri osobe samo jedan Bog?

Jer sve tri imaju jednu te istu božansku narav.

31. Je li koja osoba starija ili mogućnija od druge?

Nije nijedna; sve tri su od věka, sve tri jednako mogućne, dobre i savršene; jer su sve tri samo jedan Bog.

32. Zar neima dakle nikakve razlike medju Bogom Otcem, Sinom i Duhom svetim?

*Po naravi se nerazlikuju; ali se razlikuju osobom.

33. Kako se razlikuju osobom?

*Otac je sam od sebe; Sin je rodjen od Otca; a Duh sveti izlazi od Otca i Sina.

34. Kad se Sin rodi od Otca, a Duh sveti izlazi od Otca i Sina, kako da njie jedna osoba starija od druge?

*Jer se Sin rodi od Otca od věka, a Duh sveti od Otca i Sina izlazi od věka.

Digitized by Google

35. **Koja se děla osobito pripisuju pojedince svakoj božanskoj osobi?**

1) Otcu se pripisuje osobito stvaranje, 2) Sinu odkupljenje, 3) Duhu svetomu posvetjenje, premda su ovo zajednička děla sve trojice.

36. **Kako se jedno božanstvo u tri osobe zove jednim imenom?**

Jedno božanstvo u tri osobe zove se jednim imenom presveto Trojstvo ili presveta Trojica.

37. **Možemo li razuměti tajnu presvetoga Trojstva?**

†Nemožemo: jer kako će slabi naš razum, koj ni iste stvorene stvari nepoznaje podpuno, dokučiti tajnu, koja je daleko uzvišena nada sve stvorove.

„Velik li si Bože i nedokučiv našim mislim.“ Jer. 32, 19.

Opomena. Pamti dobro, kako si dužan hvaliti presvetomu Trojstvu, što si stvoren, odkupljen i posvetjen; pamti, što si obećao presv. Trojstvu na svetom krstu. (Blagdan presv. Trojstva.)

§. 3. Stvaranje i upravljanje světa.

„Stvoritelja neba i zemlje?“

38. **Zašto zovemo Boga „stvoriteljem neba i zemlje“?**

Jer je Bog stvorio sav svět, nebo i zemlju i sve, gděgod je što.

Digitized by Google

39. Što će reći „stvoriti“?

Stvoriti reći će: štogod od ništa učiniti.

40. Kako je Bog stvorio svět?

Bog je stvorio svět svemogućom svojom voljom.

„Bog reče, da postane světlo i světlo postade“ itd. I. Mojs. 1. „Ti si stvorio sve i po tvojoj je volji postalo“. Očit. 4, 11.

41. U koliko je danah Bog stvorio svět?

Bog je stvorio svět u šest danah. I. Mojs. 1.

42. Čemu je Bog stvorio svět?

Bog je stvorio svět 1) sebi na slavu, 2) stvorovom za dobro.

43. Što čini Bog još uvěk, da svět neprepadne?

Bog uzdržava i upravlja svět.

44. Što će reći: Bog uzdržava svět?

Bog uzdržava svět reći će: Bog čini, da svět obstoji dokle i kako mu je drago.

45. Što će reći: Bog upravlja svět?

Bog upravlja svět reći će: Bog skrbi za sve, redi i ravna sve po svojoj svetoj volji.

„Bog učini maloga i velikoga i jednaka mu je briga za sve“. Mudr. 6, 8. „I vlasi su vam na glavi svi izbrojeni“. Luk. 12, 7. — Prim. Židovi oslobodjeni po Esteri.

46. Kako zovemo brigu, kojom se Bog brine za svoje stvorove?

Zovemo ju promisao ili providnost božju.

47. Hoće li Bog i zlo, što je na světu?

*Zla neće Bog; ali ga ipak prepušta:

Digitized by Google

1) jer je dao čověku slobodnu volju; a 2) jer zna i može takodjer iz zla izvesti dobro.

Prim. Egipatski Josip: „Vi ste mislili zlo po mene, ali Bog obrati to na dobro.“ I. Mojs. 50, 20.

48. **Zašto Bog šalje suprotivštine na svět?**

*Bog šalje suprotivštine: 1) da se grěšnici obrate, i nepropadnu za uvěk, 2) da si pravednici pribave više zaslugah, a po tom i veću nagradu u nebu.

Prim. Josipova bratja: „Pravo nam je, što trpimo; jer smo sagrěšili proti bratu našemu“. I. Mojs. 42, 21. „Blago vam, ako vas ruže i progone ljudi i sve zlo, lažući proti vam, govore radi mene. Radujte se i veselite; jer vam je velika platja na nebu. Mat. 5, 11. 12.

49. **Kako nam dakle valja primati suprotivštine?**

*Valja nam je primati kao dar iz ruke božje; jer „koga Bog ljubi, njega i kara“ (Žid. 12, 6.); a koga hoće da uzvisi, toga ponizi. Posl. 18, 12.

Opomena. Netuži se na božje naredbe; jer Bog zna najbolje, što ti je sbilja koristno.

§. 4. *Angjeli.*

50. **Koji su najplemenitiji stvorovi božji?**

Najplemenitiji stvorovi božji jesu čisti duhovi, koje zovemo angjele.

51. **Kakvi su bili angjeli, kad jih je Bog stvorio?**

Bili su dobri i sretni te prekrasnimi darovi obdareni.

Digitized by Google

52. Jesu li poslě svi angjeli ostali dobri i sretni?

Nisu; mnogi su sagrěšili, zato su bačeni u pakao. Ovi se zovu „zli duhovi“ ili „vragovi“.

„Bog neprosti angjelom, koji su sagrěšili, nego jih u okovih paklenih baci u ponor i predade na muke“. 2. Petr. 2, 4.; sr. Jud. 6.

53. Kakovi su nam dobri angjeli?

Dobri angjeli imadu nas rado: zato nam čuvaju dušu i tělo, mole za nas i nukaju nas na dobro.

„Angjelom svojim zapovědi Bog radi tebe, da te čuvaju po svih putevih tvojih.“ Pěs. 90, 11. — Prim. Lot, Tobija, Petar u tamnici.

54. Kako se napose zovu angjeli, odredjeni da nas čuvaju?

Zovu se sveti angjeli čuvari.

55. Što smo svomu angjelu čuvaru dužni?

Dužni smo ga pobožno štovati i zazivati biti mu zahvalni i njegove opomene slušati

56. Kakovi su nam zli dusi?

*Zli dusi napastuju nas iz zlobe i zavisti, da nas rinu u věčnu propast.

„Protivnik vaš, vrag, obilazi poput ručećega lava, tražeć, koga bi proždro.“ 1. Petr. 5, 8. — Prim. Eva, Job, Juda.

57. Kako treba se braniti od njihove napasti?

*Treba nam moliti i napasti na grěh postojano odbijati.

Digitized by Google

„Protivite se vragu, pa će běžati od vas.“ Jak. 4, 7.

Opomena. Štuj marljivo svoga angjela čuvara i zazivaj ga u pomoć u svakoj napasti. Čuvaj se igdě učiniti ili reći što nepristojna, jer te svuda prati angjeo čuvar.

§. 5. Prvi čověk i grěh iztočni.

58. **Koj je najplemenitiji stvor božji na zemlji?**

Čověk.

59 **Kako su se zvali prvi ljudi, koje je Bog stvorio?**

Adam i Eva.

60. **Kako je Bog stvorio prvoga čověka Adama?**

Bog je napravio od zemlje tělo i udahnuo mu neumrlu dušu, pa tako je prvi čověk stvoren. 1. Mojs. 2, 7.

61. **Kako je Bog stvorio Evu?**

Adamu u snu izvadio je rebro i od njega stvorio Evu. 1. Mojs. 2, 21.

62. **Kako je Bog odlikovao čověka?**

Stvorio ga je na svoju sliku i priliku. 1. Mojs. 1, 27.

63. **Po čem je bio prvi čověk slika i prilika Boga?**

Po naravnih i vrhunaravnih darovih, kojimi je postao sličan Bogu.

64. **Koji su darovi naravni?**

*Osobito, što nam je duša: 1) neumrli, 2) razumom i slobodnom voljom nadareni duh.

Digitized by Google

65. Koji su vrhunaravni darovi?

*Ponajglavniji su ovi: 1) što je čověk bio u posvetjujućoj milosti, i po tom děte božje i baštinik kraljestva nebeskoga; 2) što ga nije napastovala zla požuda; 3) što nikada nebi bio trpio muke ni boli, niti bi kada bio umro.

66. Jesu li šačuvali uvěk naši praroditelji ove darove?

Nisu; nego sbog grěha, što ga učiniše, izgubili su vrhunaravne darove; a tim sebe i vas ljudski rod oborili u najveću nevolju.

67. Što su sagrěšili?

Pověrovali su više zmiji, nego Bogu i jeli zabranjeno voće. 1. Mojs. 3, 1—6.

68. U kakovu su nevolju praroditelji naši oborili vas rod ljudski?

Praroditelji naši oborili su vas rod ljudski u tu nevolju, da je grěh prešao i zle njegove poslědice s Adama na sve ljude tako, da mi svi s grěhom dolazimo na svět.

Po jednom čověku dodje grěh na svět i po grěhu smrt; i tako smrt predje na sve ljude, jer u njem svi sagrěšiše.“ Rimlj. 5, 12.

69. Kako zovemo taj grěh, s kojim svi dolazimo na svět?

Grěh, s kojim svi dolazimo na svět, zovemo grěh iztočni, jer od naših praroditeljah iztiče te prelazi na sve nas.

70. Tko je jedini od svih ljudih došao na svět bez iztočnoga grěha?

Prečista děvica Marija, koja je radi zaslugah Isusovih začeta bez ikakve ljage iztoč-

Digitized by Google

noga grěha. (Zato se slavi blagdan prečistoga začetja blažene děvice Marije.)

71. **Koje su zle poslědice iztočnoga grěha?**

*1) Pali smo u nemilost Bogu i prestali biti njegova děca, te izgubili pravo na nebo;

2) potamnio nam je razum, a volja nam se nagnula na zlo;

3) stigle su nas svakojake nevolje, boli i muke, a napokon ćemo umrěti.

72. **Što bi od čověka bilo izza grěha iztočnoga, da mu se nije Bog smilovao?**

Nijedan čověk nebi mogao naći milosti kod Boga; a po tom niti se spasiti.

73. **Kako je Bog ljude pomilovao?**

Obećao je spasitelja, koj će jih rěšiti grěha, te jim pribaviti milost i právo na nebo. 1. Mojs. 3, 15.

Opomena. Budi sinko lěpa slika i prilika božja pa mrzi na grěh, s koga dolazi sve zlo na svět!

§. 6. Od grěha iztočnoga do došastja odkupiteljeva.

74. **Komu je najprije obećao Bog odkupitelja?**

Praroditeljem našim odmah posle grěha iztočnoga. 1. Mojs. 3, 15.

75. **Bijahu li ljudi zatim zahvalni Bogu, što jim se je smilovao?**

Nebijahu; jer se je već Kain, prvorodjeni sin Adamov, od Boga odmetnuo, i ubio si pobožnoga brata Abela.

76. **Kako su živěli potomci Kainovi?**

Živěli su opako, kao što jim je živio otac,

Digitized by Google

te su malo po malo naveli na grěh i dobre, tako, da su se izopačili skoro svi ljudi.

77. Kako je Bog s toga kaznio ljude?

Kaznio jih je potopom, u kom su svi poginuli, do jedinoga pobožnoga Noema i njegove porodice.

78. Ostadoše li ljudi poslě potopa Bogu věrni?

Do mala odmetnuše se opet od Boga, te uzeše obožavati sunce i měsec, ljude i živine, slike od drva i kamena.

79. Je li Bog napokon ostavio ljude, da propadnu u grěhu, kao što su zaslužili?

Nije; Bog jim pružao radi budućega odkupitelja dovoljno milosti, da se spase, pa uza to raznovrstno jih opominjao na pokoru. — Mudr. 12. Jona prorok itd.

80. Što je učinio Bog, pošto su ljudi ipak sve dublje u grěh propadali?

Odabrao si je posebni narod, da sačuva u njem pravu věru i ufanje u odkupitelja, te je s njim i sklopio osobiti ugovor.

81. Kako se zove ovaj odabrani narod?

Narod židovski ili izraelski.

82. U čem se je sastojao ugovor, što ga je Bog sklopio s ovim narodom?

U tom: 1) što je Bog obećao narodu izraelskomu, da će ga osobito štititi i blagoslov mu děliti kao svomu odabranomu narodu, te da će se od njegova koléna roditi obećani odkupitelj; 2) što su se Izraelci obvezali, da će

Digitized by Google

štovati jedino pravoga Boga i sve njegove zapovědi podpuno obdržavati.

83. **Kako je Bog sačuvao u narodu izraelskom pravu věru i ufanje u odkupitelja?**

Bog je sačuvao pravu věru i ufanje u odkupitelja, pozivajuć svete ljude, javljajuć se preko njih narodu, te dajuć mu zapovědi i obećanja.

84. **Koji su bili takovi ljudi?**

S prvine su bili Abraham, Izak, Jakob; kašnje Mojsija, David i ostali proroci.

85. **Tko je bio Abraham?**

Abraham je bio praotac naroda izraelskoga i prvi, s kojim je sklopio Bog posebni ugovor.

86. **Što se je znamenita dogodilo za Abrahama?**

Osobito je znamenita propast bezbožnih gradovah Sodome i Gomore, žrtva pobožnoga Izaka i kralja Melkisedeka.

87. **Zašto držimo osobito znamenitom žrtvu Izakovu i Melkisedekovu?**

Jer je žrtva Izakova znamenovala žrtvu Isusovu na križu; a žrtva Melkisedekova žrtvu svete mise.

88. **Tko je bio Izak, a tko Jakob?**

Izak je bio sin, a Jakob unuk Abrahamov. Izaku se je i Jakobu Bog više putah ukazao i potvrdio jim obećanja, dana Abrahamu.

89. **Što je učinio Mojsija?**

Digitized by Google

Mojsija je oslobodio narod izraelski iz sužanjstva egipatskoga i počinio mnogo golemih čudesah.

90. Jesu li ova čudesa i za nas znamenita?

Jesu; někoja bo su znamenovala blagodati i milosti, što smo jih dobili po Isusu, n. p. prelaz preko crvenoga mora, mana, voda iz pećine, zdravlje po měđenoj zmiji. 1. Kor. 10, 1—6. i Ivan. 3, 14. 15.

91. Što je Bog dao Izraelcem po Mojsiji na brdu Sinaju?

Dao jim je deset zapovědih na dvih kamenitih pločah pisanih, a k tomu i drugih bogoslužnih i gradjanskih zakonah, da jih malo po malo pripravi na prihod odkupitelja světa.

92. Tko je bio David?

David je bio velik kralj i prorok, komu je obećao Bog, da će se od njegova koljena roditi na svět mesia ili obećani odkupitelj.

93. Tko je bio naslědnik kralja Davida?

Naslědnik kralja Davida bio mu je sin Salomun, koj je sagradio u Jeruselimu krasan hram, u kojem je Bogom propisana služba znamenovala milosti i otajstva novoga zakona.

94. Tko je prorok?

Prorok je čověk, koj proriče. t. j. kazuje unapred dogadjaje, koje čověk sam po sebi znati nemože; a tako su u starom zakonu Duhom svetim nadahnuti ljudi mnogo toga prorekli o budućem spasitelju.

Digitized by Google

95. Što su proricali proroci o spasitelju?

Osobito su proricali:

1) Kada i gdě će se roditi,

2) kako će živěti, muku trpěti i umrěti,

3) da će uzkrsnuti i uzaći u nebo,

4) da će utemeljiti crkvu, koja će trajati do věka.

96. Jesu li proricali proroci davno prije došaštja Isusova?

Jesu; njihova su proročanstva bila popisana više stolětjah prije Isusa, pače su doprla i medju krivobožke narode.

97. Kada je došao obećani spasitelj?

Od prilike četiri tisuće godinah poslě stvorenja světa.

98. Zašto je došao spasitelj tekar poslě četiri tisuće godinah?

Da spoznaju ljudi, u koliku su nevolju pali grěhom, i da jih iz nje nitko do Boga izbaviti nije mogao.

99. Kakav je bio svět za dolazka spasiteljeva?

Vas je svět čamio u krivobožtvu i opačinah, jedini su židovi poznavali pravoga Boga.

Opomena. Hvali Bogu, što ti je udělio milost, te si spoznao obećanoga spasitelja světa, za kojim su tako dugo čeznuli sveti praotci. Moli spasitelja, da se i k tebi svrati u srdce, niti se ikada s tobom rastavi. (Prihod.)

Digitized by Google

Drugi članak věre.

„I u Isu-Krsta, Sina njegova jedinoga, Gospodina našega.“

1. Što uči drugi članak věre?

Uči, da je spasitelj, koga nam je Bog obećao i poslao, jedinorodjeni Sin božji, Isu-Krst, naš Gospodin.

2. Što znači rěč „Isus“?

Rěč Isus znači: spasitelj ili odkupitelj. „Naděni mu ime Isus, jer će on odkupiti narod svoj od njegovih grěhah.“ Mat. 1, 21.

3. Što znači rěč „Krst“?

Rěč „Krst“ znači: pomazanik.

4. Zašto se Isus zove pomazanik?

*Jer su u starom zakonu proroke, poglavice svetjeničke i kraljeve mazali uljem; a Isus je naš najveći prorok, svetjenik i kralj.

5. Zašto se Isus zove „jedinorodjeni Sin božji“?

Jer je Isus jedini pravi Sin božji, po naravi i od věka.

6. Nismo li i mi děca božja?

Jesmo; ali nismo po naravi i od věka, nego samo po milosti. Iv. 1, 12.

7. Odkuda znamo, da je Isus spasitelj, koga nam je Bog obećao?

Znamo odtuda, što se je na njem izpunilo sve, što su proroci proricali o spasitelju.

Digitized by Google

S toga reče Isus židovom: „Pregledajte pisma, ona su, koja svědoče o meni.“ Iv. 5, 39.

8. **Tko nam svědoči, da je Isus, Sin božji, pravi Bog?**

*Svědoče nam:

1) proroci,
2) njegov nebeski Otac
3) sam Isus,
4) apoštoli,
5) nauk katoličke crkve.

9. **Kako nam svědoče proroci, da je Isus pravi Bog?**

*Proroci zovu obećanoga spasitelja „Bog, Bog s nami, presveti, čudotvorac, otac budućega věka.“

10. **Kako nam svědoči Bog Otac, da je Isus pravi Bog?**

*Kad se je Isus krstio u Jordanu i preobrazio na gori Taboru, čuo se je glas s neba: „Ovo je Sin moj ljubezni, koj mi se je dopao.“ Mat. 3, 17.

11. **Kako nam svědoči sam Isus, da je pravi Bog?**

*Isus je sam učio:

1) da je Sin božji i pravi Bog, kao i Otac;
2) potvrdio je ovaj nauk božjimi děli; i
3) zapečatio ga svojom smrtju.

1) „Ja sam i Otac jedno.“ Iv. 10, 30. „Tko vidi mene, vidi i Otca.“ Iv. 14, 9. „Sve, što ima Otac, moje je.“ Iv. 16, 15. „Sve, što čini Otac, čini onako i Sin . . . . . da svi štuju Sina, kako štuju Otca“. Iv. 5, 19. 23. — Kada je rekao Petar Isusu:

Digitized by Google

„Ti si Krst, Sin Boga živoga“ (Mat. 16, 16.); a Toma: „Gospodine moj i Bože moj“ (Iv. 20, 28.), potvrdio te Isus njihove rěči.

2) Svojim uzkrsnutjem, uzašaštjem i mnogimi inimi čudesi. Zato reče Isus židovom: „Kada nećete meni da věrujete, věrujte mojim dělim.“ Iv. 10, 38.

3) Zaklev se na sudu živim Bogom i potvrdiv svečano: „da je on Sin bozji, koj će sěděti ob desnu vlasti božje i doći u oblacih nebeskih“, te umrvši za ovu istinu. Mat. 26. Iv. 19.

12. Što su učili apoštoli o božanstvu Isusovu?

*Učili su izrikom:

1) da je Isus pravi Bog,
2) da je u njem obilje božanstva,
3) da mu se imaju klanjati svi stvorovi.

1) „Znamo, da je Sin božji došao. Ovaj je pravi Bog i věčni život“ 1. Iv. 5, 20. — „Isus, koj je nada svim Bog blagoslovljen u věke“. Rimlj. 9, 5.

2) „U Isusu prebiva sve obilje božanstva tělesno“ t. j. sućtveno. Kol. 2, 9. Sr. Iv. 1. Kol. 1. Žid. 1.

3) „Da se u ime Isusovo pokloni svako koljeno na nebu, na zemlji i pod zemljom“. Fil. 2, 10.

13. Što uči katolička crkva o božanstvu Isusovu?

*Katolička je crkva učila od postanka svoga, da je Isus pravi Bog i jedne naravi s Bogom otcem, a i branila je ovaj nauk kao temeljni članak krštjanske věre.

14. Zašto velimo: da je Isus „naš Gospodin“?

Isus je naš Gospodin, jer je: 1) Bog, gospodar i stvoritelj neba i zemlje; 2) naš

Digitized by Google

odkupitelj, koj nas je odkupio svojom krvlju.

Opomena. Često zazivaj ime Isusovo, osobito u napasti. Neka ti bude drago nazivati „Hvaljen Isus!“ ili odgovarati: „U věke. Amen!“ (Blagdan presvetoga imena Isusova.)

Tretji članak věre.

„Koj je začet po Duhu svetom, rodjen od Marije děvice.“

1. Što uči tretji članak věre?

Uči, da je Sin božji krěpoštju Duha svetoga postao čověkom, t. j. da je primio tělo i dušu, kao što i mi ljudi imamo.

„Rěč (jedinorodjenac Otca) je postala tělom i prebivala medju nami.“ Iv. 1, 14.

2. Kako se zove to otajstvo?

Utělovljenje Sina božjega.

3. Što věrujemo dakle o Isusu, věrujuć otajstvo njegova utělovljenja?

Věrujemo, da je Isus zajedno pravi Bog i pravi čověk: Bog je Isus od věka, a čověkom je postao u vremenu.

4. Koliko je dakle u Isusu naravih?

Dvě: božanska narav, jer je Bog; i čověčanska, jer je čověk.

5. Jesu li u Isusu i dvě osobe?

*Nisu; Isus je samo jedna osoba i to božanska, jer su obadvě naravi nerazděljivo sdružene u jednoj osobi Sina božjega.

Digitized by Google

6. Od koga je primio Sin božji narav čověčansku?

Od Marije, prečiste děvice; zato se i zove Marija „majka božja ili bogorodica.“ (Blagověst ili navěštjenje B. D. M.)

7. Zašto se zove Marija „vazda děvica“?

*Jerbo je bila děvica kako prije poroda, tako u porodu i poslě poroda Sina božjega.

8. Je li Isus imao i otca?

Kano čověk Isus nije imao otca.

9. Čemu je Bog odabrao sv. Josipa?

Bog je odabrao svetoga Josipa, da bude:

1) Zaručnik i čuvar blažene děvice Marije;

2) Hranitelj Isusov.

„Isusa su držali za sina Josipova.“ Luk. 3, 23.

10. Zašto je Sin božji postao čověkom?

Sin božji postao je čověkom, da može za nas trpěti i umrěti; jer kano Bog nije mogao ni trpěti ni umrěti.

Opomena. Hvali od srdca Bogu, što je iz ljubavi prama tebi postao nejakim dětetom, osobito kada zazvoni u jutro, u podne i na večer pozdrav angjeoski.

Život Isusov na zemlji.

11. Gdě se je rodio Isus?

Isus se je rodio u Betlehemu u štalici. Božić.)

12. Tko je najprije došao, poklonit se dětetu Isusu?

Digitized by Google

Najprije su došli pobožni pastiri iz okolice; a zatim tri mudraca ili tri kralja s iztoka.

13. **Kako su doznali pastiri, a kako mudraci, da se je Isus rodio?**

Pastirom je navěstio angjeo, a mudracem čudna zvězda.

14. **Što se je dogodilo s Isusom četrdeseti dan poslě poroda?**

Četrdeseti dan bio je Isus u jeruzalemskom hramu Bogu prikazan. (Svěćnica ili světlo Marinje.)

15. **Je li Isus ostao u Jeruzalemu ili u židovskoj zemlji?**

Nije; Josip i Marija poběgli su s dětetom u Egipat, jer mu je kralj Irud o životu radio. (Mladenci ili drobna děčica.)

16. **Gdě je živio Isus, vrativ se iz Egipta?**

Živio je do tridesete godine u Nazaretu, u kući svojih roditeljah, i bio jim je poslušan.

17. **Zašto htěde biti pošlušan Isus, Sin božji?**

Da pokaže děci, kako valja roditelje slušati.

18. **Što znamo o Isusu, kad mu je bilo dvanaest godinah?**

Kad je Isusu bilo dvanaest godinah, išao je sa svojimi roditelji u Jeruzalem i ondě tri dana zaostao u hramu.

19. **Zašto je Isus ostao u hramu?**

Da nam pokaže, kako se radostno valja

Digitized by Google

Bogu moliti, krštjanski nauk slušati i u crkvi se baviti.

20. Što je učinio Isus, kada mu je bilo trideset godinah?

*Kada je Isusu bilo trideset godinah, dao se je krstiti po Ivanu u rěci Jordanu; zatim je otišao u pustinju i ondě postio četrdeset danah i četrdeset noćih.

21. Što je činio Isus vrativ se iz pustinje?

Vrativ se iz pustinje, stade Isus javno naučati i sabirati učenike, od kojih si odabra dvanaestoricu, da ga svuda prate, te prozva jê svojimi apoštoli ili poslanici.

22. Što je Isus naučao?

Isus je naučao sve, što imamo věrovati, ufati se i činiti, da se spásimo.

23. Čim je pokazao Isus, da mu je nauk istinit i božanstven?

*Pokazao je:

1) svetim svojim životom,
3) čudesi i proročanstvi.

24. Odkuda znamo, da je Isus u istinu sveto živio?

Odtuda, što je posve prost bio od svakoga grěha (Iv. 8, 46.), te savršen uzor svake krěposti, pun ljubavi prama ljudem, pače i prama najljutjim svojim neprijateljem, a Otcu svomu nebeskomu pokoran do smrti.

25. Što su čudesa?

Čudesa su vanredna děla, koja se onem-

Digitized by Google

gu tvoriti naravnimi silami, nego samo svemogućnosti božjom.

Zato reče Nikodem Spasitelju: „Nitko nemože tvoriti čudesah, kakva ti tvoriš, ako nije Bog s njim. Iv. 3, 2.

26. Koja su znamenitija čudesa Isusova?

1) Pretvorio je vodu u vino; 2) s pet hlěbacah nahranio je više od pet tisućah ljudih; 3) jednom rěčju utišao je větar i valove, bolestnikom davao zdravlje, izgonio vragove, a mrtvim vratjao život.

27. Što je Isus proricao?

Proriçao je, što samo Bog može znati: 1) da će ga Juda izdati, a Petar zatajiti, 2) kakvom će smrtju umrěti, 3) da će uzkrsnuti, uzaći na nebo itd.

28. Imade li i takovih proročanstvah Isusovih, koja se još dan danas izpunjuju?

Imade i to:

1) evangjelje se propověda po cělom světu,

2) crkvu sila paklena nemože nadvladati,

3) od hrama jeruzalemskoga neima kamena na kamenu.

Opomena. Budi kano Isus marljiv i pobožan, moli se rado Bogu i uči se, pa gledaj napredovati u mudrosti i milosti, kao što napreduješ u dobi. „Jer sam vam ja“ kaže Isus „primĕr dao, da i vi činite, kao što sam činio ja.“ Iv. 13. 15.

Digitized by Google

Četvrti članak věre.

„Mučen pod Poncijem Pilatom, propet, umro i pokopan.“

1. Što uči četvrti članak věre?

Uči, da je Isus za nas trpio, na križu umro i bio u grob položen.

2. Je li Isus trpio kao Bog ili kao čověk?

Isus je trpio kao čověk, t. j. po svojoj čověčjoj naravi.

3. Što je Isus trpio?

Isus je trpio svega života svoga neizgovorno mnogo. Najposlě bio je uhvatjen, obružen i popljuvan, bičevan i trnjem okrunjen, a napokon na križ razpet.

4. Gdě je bio Isus razpet?

Isus je bio razpet na brdu Kalvariji, blizu Jeruzalema.

5. Kako je dugo visio Isus na križu?

Tri ure visio je Isus na križu u grozovitoj muki duše i těla, dokle nakloni glavu i izpusti dušu.

6. Je li Isus u istinu umro?

Jest: duša se je njegova u istinu odělila od těla.

7. Kakva se dogodiše čudesa kod Isusove smrti?

*Sunce pomrča, zemlja se potrese, stěne

Digitized by Google

se razpucaše, grobovi otvoriše, mnogi mrtvaci iz njih ustadoše.

8. Što dokazuju ova čudesa?

*Dokazuju da je Isus u istinu Sin božji, kao što izpovědiše satnik i vojnici, koji su stajali kod križa.

9. Tko je osudio Isusa na smrt križa?

Rimski vladar židovske zemlje Poncio Pilat.

10. Je li Isus prisiljen bio umrěti?

Nije; nego je dragovoljno hotio umrěti. „Žrtvovan je, jer je sam hotio.“ Izaij. 53, 7.

11. Zašto je Isus hotio trpěti i umrěti?

Da zadovolji pravdi božjoj za naše grěhe, te nas svojom smrtju odkupi i spasi.

„Radi naših je opačinah ranjen, radi naših grěhah udaren.“ Iz. 53, 5.

12. Za koje grěhe zadovoljio je Isus?

Isus je zadovoljio „za grěhe svega světa“. 1. Iv. 2, 2., za grěh iztočni i sve druge grěhe.

13. Od česa nas je odkupio Isus svojom mukom i smrtju?

*Odkupio nas je: 1) od grěha, 2) od vražjega sužanjstva, 3) od věčnoga prokletstva.

14. Što nam je povrh toga pribavio svojom mukom?

*1) Pomirio nas je s Bogom, 2) otvorio nam je nebo, i zaslužio obilne milosti, da se možemo posvetiti i spasiti.

„Bivši neprijatelji, pomirili smo se s Bogom smrtju Sina njegova.“ Rimlj. 5, 10.

Digitized by Google

15. Je li Isus zaslužio milost i věčno blaženstvo samo onim, koji se i sbilja spase?

*Isus je zaslužio milost i věčno blaženstvo svim ljudem bez iznimke, kao što je za sve i umro. 2. Kor. 5, 14.

16. Pa ako je Isus zaslužio věčno blaženstvo svim ljudem, zašto svi neće biti blaženi?

Jer nečine svi ljudi od svoje strane, što treba za spasenje, t. j. nevěruju nauka Isusova, neobdržavaju njegovih zapovědih i neprimaju njegovih milostih.

Opomena. Nesmetni nikada s pameti goleme ljubavi Isusove, nego odluči, živěti Isusu, koj je za te toli nemilom smrtju umro. (Sětjaj se često i pobožno muke Isusove, obilazi dragovoljno križni put i grobove velikoga tjedna, nemrsi petkom i subotom itd.)

Peti članak věre.

„Sašao nad pakao, tretji dan uzkrsnuo od mrtvih.“

1. Što znamenuju rěči: „Sašao nad pakao“?

Da je duša Isusova poslě njegove smrti sašla u predpakao, t. j. u ono město, gdě su bile duše preminulih pravednikah.

„Bijaše istina ubijen tělom, ali dušom dodje duhovom, koji bijahu u tamniči, i propovědaše jim; t. j. navěsti jim izbavljenje.“ 1. Petr. 3, 19.

2. Zašto su bile duše preminulih pravednikah u predpaklu?

Jer su bila zatvorena vrata nebeska radi grěha i tekar jih Isus imao otvoriti

Digitized by Google

3. Zašto je sašao Isus u predpakao?

Sašao je u predpakao: 1) da těši i oslobodi duše pravednikah, 2) da i ondě pokaže svoju moć i slavu. Filip. 2, 10.

4. Je li ostala Isusova duša za uvěk u predpaklu?

Nije; nego se je tretji dan opet sdružila s tělom, ter je Isus slavno uzkrsnuo iz groba. (Uzkrs.)

5. Jesu li znali neprijatelji, da će Isus uzkrsnuti?

Jesu, jer je Isus prorekao, da će uzkrsnuti, i zato su mu neprijatelji zapečatili grob i metnuli stražu.

6. Jesu li i viděli Isusa učenici poslě uzkrsnutja?

*Viděli su ga više putah, pače ga se doticali, s njim govorili i blagovali i napokon podněli smrt, da potvrde njegovo uzkrsnutje.

7. Kako dugo ostade Isus na zemlji poslě svoga uzkrsnutja?

Ostade još četrdeset danah.

8. Što je radio za toga vremena?

*Dělio je svojim apoštolom, osobito Petru, ražne povlastice i obučao jih, kako će urediti crkvu.

9. Na što nas opominje nauk o Isusovu uzkrsnutju?

†Opominje nas: 1) da tvrdo věrujemo, da je Isus pravi Bog i da se ufamo, da ćemo i mi jednoć uzkrsnuti, 2) da uzkrsnemo od smrti grěha na novi sveti život.

Digitized by Google

Opomena. Pamti, što piše sv. Pavao: „Kaogod što je Isus uzkrsnuo, tako valja i nam putovati u novom životu.“ Rimlj. 6, 4.

Šesti članak věre.

„Uzašao na nebesa, sědi ob desnu Boga Otca svemogućega.“

1. Što razuměvamo po rěčih: „Uzašao na nebesa“?

Razuměvamo, da je Isus svojom snagom s dušom i tělom uzašao na nebesa. (Spasovo.)

2. Je li Isus sam uzašao na nebesa?

Nije sam; nego je sa sobom uveo takodjer duše pravednikah, oslobodjene iz predpakla. Ef. 4, 8.

3. Gdě je Isus uzašao na nebesa?

Na maslinskoj gori, na očigled svojim učenikom.

4. Zašto je Isus uzašao na nebesa?

*Isus je uzašao na nebesa:

1) da poprimi svoje gospodstvo,
2) da nam bude zagovornik kod Otca,
3) da i nam pripravi stan u nebu.

5. Što znače rěči: „Sedi ob desnu Boga“?

Znače, da je Isus i kao čověk dělnik moći i slave božje. Ef. 1, 20—22.

Opomena. Svrni često pogledom u nebo, te uežali truda, da si osvojiš mèsto u nebu.

Digitized by Google

Sedmi članak věre,

„Od onud ima doći sudit žive i mrtve.“

1. Što uči sedmi članak věre?

Uči, da će Isus na koncu světa opet doći s neba s velikom silom i slavom, sudit sve ljude, dobre i zle.

2. Kako se zove sud na koncu světa?

Zove se sudnji dan ili obćeniti sud, jer će se tada suditi svim ljudem svega světa skupa.

3. O čem će se suditi?

O svakoj misli, rěči i dělu i dobru, koje smo propustili.

4. Što će Bog učiniti, da cěli svět spozna njegovu pravednost?

*Očitovat će sve dobro i zlo, pače i najtajnije misli svakoga; a tako i milosti, što je komu udělio.

„Bog će razsvětliti skrovnosti tminah i odkriti odluke srdacah.“ 1. Kor. 4, 5.

5. Kakav će sud izreći božanski sudac?

1) Dobrim će reći: „Hodite blagoslovljeni Otca mojega, primite kraljestvo, koje vam je pripravljeno od postanka světa.“ 2) Zlim pako: „Odilazite od mene prokleti u oganj věčni, koj je pripravljen vragu i angjelom njegovim.“ Mat. 25, 34. 41.

6. Što će zatim biti?

Zli će otići u pakao, a dobri u nebo. Mat. 25, 46.

Digitized by Google

7. **Što je pakao?**

Pakao je neugasljivi oganj, gdě će biti uvěk plač i škripa zubih. Mark. 9, 42. 44. Mat. 25, 30.

8. **Što je nebo?**

Nebo je město, gdě odabrani uživaju věčno blaženstvo.

9. **Ima li osim obćenitoga ješte kakav drugi sud?**

Ima posebni, na kojem se svakomu čověku poseb sudi umah poslě smrti. Crk. 11, 28.

„Sudjeno je ljudem jednoć umrěti, a po tom će doći sud.“ Žid. 9, 27.

10. **Zašto će biti obćeniti sud, kad ima već posebni?**

† Obćeniti sud biti će:

1) da svi ljudi spoznadu mudrost i pravednost božju,

2) da Isus se proslavi pred svim světom.

3) da bogoljubni primu zasluženu čast, a bezbožni zasluženu sramotu.

„Onda će bezbožnici stenjati od těskobe duha govoreći: Ovo su oni, kojim smo se někoć smijali i rugali ružnimi rěčmi. Mi budale držasmo njihov život mahnitim i konac njihov nečastnim. Pa gle sada, kako su pribrojeni medju sinove božje i baština jim je medju svetci itd.“ Mudr. 5.

11. **Kamo ide duša poslě posebnoga suda?**

Ide ili u nebo, ili u pakao, ili u čistilište.

12. **Koje duše idu u čistilište?**

Duše, koje su s ovoga světa preminule u božjoj milosti, ali nisu još posve čiste od grěha, ili nisu još pravici božjoj posve zadovoljile.

Digitized by Google

Ob ovih je dušah govor, što se veli u sv. pismu (2. Mak. 12, 46.): „Sveta je i spasonosna misao, moliti za pokojne, da se izbave od svojih grěhah“; zatim (Mat. 5, 26.). „Neće izaći iz tamnice, dokle neplate poslědnjega novčića,“ onda (1. Kor. 3, 15.): „Spasit će se, ali kao ognjem.“

13. Hoće li poslě obćenitoga suda još ostati čistilište?

Neće; poslě obćenitoga suda biti će samo nebo i pakao.

Opomena. Nemisli nikada, da te nitko nevidi, ako zlo činiš. Jer božje oko vidi sve; „i sve, što biva, bilo dobro ili zlo, dovesti će někoć Bog na svoj sud.“ Prop. 12, 14.

Osmi članak věre.

„Věrujem u Duha svetoga.“

1. Što uči osmi članak věre?

Uči, da je Duh sveti tretja božanska oso ba, iste naravi s Otcem i Sinom.

„Otac, Rěč i sveti Duh, i ovo je troje jedno.“ 1. Iv. 5, 7.

2. Od koga izlazi Duh sveti?

Duh sveti izlazi od Otca i Sina, kao iz jednoga izvora. Iv. 15, 26. zatim 16, 15.

3. Gdě je Duh sveti?

*Kao posvudni Bog svagdě je; ali kao početnik i darovnik milostih osobito je u katoličkoj crkvi i u duši pravednika.

4. Kada je poslan Duh sveti?

Petdeseti dan poslě uzkrsnutja Isusova

Digitized by Google

kadno je sašao u prilici goručih jezikah nad apoštole. (Duhovi.)

5. **Kakve milosti děli Duh sveti katoličkoj crkvi?**

Uči, sveti i ravna nevidljivo sveudilj crkvu do konca světa.

6. **Kakve milosti děli Duh sveti duši pravednika?**

Razsvětljuje, sveti, krěpi i těši dušu; zato se i zove posvetitelj i těšitelj.

7. **Koji su osobiti darovi Duha svetoga?**

*Ovih sedam: 1) dar mudrosti, 2) razuma, 3) savěta, 4) jakosti, 5) znanja, 6) pobožnosti, 7) straha božjega. Izaij. 11, 2.

8. **Dokle ostaje Duh sveti u duši?**

Dok je čista od svakoga težkoga grěha.

„Ako li tko onesveti hram božji, skončat će ga Bog; jer je hram božji svet, a taj ste vi". 1. Kor. 3, 17.

Opomena. Čuvaj si dušu čistu od grěha, da ti sveudilj ostane u njoj Duh sveti, k tomu slušaj u duši ponuke Duha svetoga.

Deveti članak věre.

„Svetu crkvu katoličku, svetih obćinstvo."

§. 1. Crkva u obće.)*

1. **Što su činili apoštoli primivši Duha svetoga?**

Razišli su se po cělom světu, propovědali

*) Sravn. crkv. pověst uvod. 1. 2. 3. 4. 5 6 7. 8.

Digitized by Google

su i krstili i udruživali sve oko sebe, koji su věrovali i dali se krstiti.

2. **Što je postalo od ovih družbah?**

Sklopile su se u mnogih městih krštjanske občine, kojim su bili glavari apoštoli.

3. **Što su nadalje činili apoštoli, kada su se pomnožale krštjanske občine?**

Redili su staréšine u biskupe i postavili nje za glavare novim občinam, naloživši jim, da oni opet rede i postavljaju druge. (Děl. apošt. 14, 22. Tit. 1. 5.)

4. **Jesu li ove pojedine občine medjusobno spojene bile?**

Jesu; sve su se skupa držale, te su bile jedna velika občina, pod jednim občenitim glavarom — svetim Petrom.

5. **Kako se je zvala ova velika krštjanska občina pod jednim občenitim glavarom?**

Zvala se je katolička, t. j. občenita crkva ili naprosto crkva.

6. **Što je po tom i danas crkva?**

Crkva je občina svih krštjánah na zemlji, koji su sdruženi pod jednim občenitim vrhovnim glavarom (papom) i njemu podredjenimi biskupi.

7. **Jesu li tako apoštoli uredili crkvu?**

Ovako je crkvu uredio sam Isus, njezin utemeljitelj; apoštoli su samo ovršili njegovu volju.

8. **Po čem je Isus svoju crkvu tako uredio?**

Po tom, što je predao apoštolom svoju vlastitu oblast te jih poslao posvuda: 1) pro-

Digitized by Google

povědat, 2) krstit, 3) krštene vladat pod vrhovnom upravom sv. Petra.

Prije nego bi Isus uzašao na nebesa, reče apoštolom:

„Dana mi je sva oblast na nebu i na zemlji. Zato hodite po svem světu, učite sve narode, krsteć jih u ime Otca i Sina i Duha svetoga, i učeć držati sve, što sam vam zapovědio; i evo, ja sam s vami po sve dane do konca světa". Mat. 28, 18—20. A još prije rekao jim je: „Kao što je Otac mene poslao, tako šaljem ja vas." Iv. 20, 21. 23." „Stogod svežete na zemlji, bit će svezano i u nebu; a što rěšite na zemlji, biti će rěšeno i u nebu". Mat. 18, 18. „Tko vas sluša, mene sluša; a tko vas prezire, mene prezire". Luk. 10, 16. i dr.

9. Kakvu je dakle Isus sa svojom oblasti predao apoštolom službu?

Predao jim je službu 1) naučati, 2) žrtvovati i otajstva děliti, 3) crkvu vladati, — t. j. predao im je službu učiteljsku, svetjeničku i pastirsku.

10. Zašto je Isus naredio, da apoštoli mogu svoju službu obavljati samo pod vrhovnom upravom sv. Petra?

Jerbo je Isus postavio svetoga Petra sebi za naměstnika i vidljivoga glavara cěloj crkvi.

11. Odkuda znamo, da je Isus postavio sv. Petra za vrhovnoga glavara svojoj crkvi?

Znamo odtuda, što je Isus postavio svetoga Petra: 1) za temeljni kamen svojoj crkvi, 2) njemu napose predao ključe kraljestva nebeskoga, 3) jedinomu njemu zapovědio, pasti cělo stado.

Digitized by Google

1) „Ti si Petar (stěna) i na ovoj ću stěni sagraditi crkvu svoju i vrata paklena neće je nadvladati.“ (Mat. 16, 18. 2) „I tebi ću predati ključe kraljestva nebeskoga. Štogod svežeš na zemlji, bit će svezano i u nebu; a štogod rěšiš na zemlji, bit će rěšeno i u nebu“. Mat. 16, 19. 3) „Pasi jaganjce moje, pasi ovce moje“. Iv. 21, 15—17.

12. Je li trebalo crkvi vazda i po sv. Petru vidljivoga glavara?

*Jest; jer kad je imala crkva uvěk obstojati, morala je obstojati i stěna, na kojoj je sagradjena.

13. Tko je po smrti sv. Petra vidljivi glavar crkve?

Sveti otac, papa koj je zakoniti naslědnik svetoga Petra na biskupskoj stolici rimskoj.

14. Je li trebalo, da sveudilj obstoji i trovrstna služba, predana svim apoštolom?

*Jest, trebalo je, da po naredbi Isusovoj s apoštolah predje na njihove naslědnike i po njih sveudilj obstoji do konca světa.

15. Odkuda znamo, da je Isus tako naredio?

*Iz rěčih, što jih Isus reče, predajuć apoštolom službu: „I evo ja sam s vami po sve dane, do konca světa“. Ove rěči očevidno nisu rečene samo apoštolom, jer apoštoli nisu imali živěti do konca světa.

16. Koji su naslědnici apoštolah?

Biskupi, koji su zakonito redjeni i s papom u svezi, t. j. biskupi katoličke crkve.

17. Tko ima pomagati biskupom u njihovoj službi?

Podredjeni jim svetjenici ili duhovni pastiri.

Digitized by Google

18. Kako se dakle drži jedinstvo i red u crkvi?

*Drži se tako, da se svi, koji nisu svetjenici, vazda dragovoljno pokoravaju svetjenikom, svetjenici biskupom, a biskupi papi.

S toga prispodablja sv. Klemens, učenik i naslědnik sv. Petra, crkvu vojsci, u kojoj su podredjeni prostaci satnikom, satnici pukovnikom, a pukovnici vojvodi.

Opomena. Budi vazda směran u srdcu i pokoran svetomu otcu, papi, i s njim sjedinjenim biskupom i svetjenikom; jer su ti oni naměstnici božji, uče te u ime božje i děle ti milosti božje, vodeć te u věčno blaženstvo.

§. 2. *Biljege crkve.*

19. Je li Isus utemeljio više crkvah?

Isus je utemeljio samo jednu crkvu, kao što je i učio samo jednu věru.

Isus reče: „Na ovoj ću stěni sagraditi moju crkvu, (a ne crkve)". Mat. 16, 18.

20. Po čem se pozna prava crkva Isusova?

Prava crkva Isusova pozna se po tom, što je: 1) jedinstvena, 2) sveta, 3) katolička i 4) apoštolska.

21. Koja crkva ima ove sve četiri biljege?

Nijedna druga do jedino rimo-katoličke, t. j. one crkve, koja priznaje rimskoga papu za svoga vrhovnoga glavara.

22. Je li rimo-katolička crkva očevidno jedinstvena?

Digitized by Google

Jedinstvena je, jer vazda i svagdě ima: 1) jednu te istu věru; 2) jednu te istu žrtvu i otajstva; 3) jednoga obćenitoga vrhovnoga glavara.

23. Je li rimo-katolička crkva očevidno sveta?

Sveta je: 1) jer je njezin utemeljitelj i nauk svet; 2) jer věrno čuva i děli spasonosne milosti; 3) jer je bilo vazda u njoj svetih ljudih, kojih je svetost Bog potvrdio čudesi *).

24. Je li rimska crkva očevidno katolička ili obćenita?

Katolička je, jer je: 1) počam od Isusa vazda obstojala; 2) jer je razširena po svem světu; i 3) još se sveudilj širi.

25. Je li rimo-katolička crkva očevidno apoštolska?

Apoštolska je: 1) jer polazi od apoštolah a i njezin je nauk apoštolski; 2) jer su njezini glavari, papa naime i biskupi, zakoniti naslědnici apoštolah.

26. Što slědi odatle, što nijedna crkva osim rimo-katoličke neima biljegah jedne prave crkve Isusove?

Slědi, da je samo rimo-katolička crkva, prava od Isusa utemeljena crkva.

Opomena. Moli se često Bogu, da poděli mir katoličkoj crkvi i da ju proslavi; a krivověrci i nevěrci da se obrate.

*) Srav. crkven. pověst.

Digitized by Google

§. 3. *Odredjenje crkve.*

27. **Čemu je Isus utemeljio crkvu?**

Da po njoj vodi sve ljude k věčnomu blaženstvu.

28. **Kako se je Isus pobrinuo, da uzmogne crkva postići svoje odredjenje?**

Pobrinuo se je, što je: 1) ostavio crkvi svoj božanski nauk, svetotajstva, potrebita za blaženstvo, i svoju oblast; 2) dao joj u pomoć Duha svetoga, da božanski nauk vazda nepokvaren čuva, milosti pravo děli i oblast rabi na spas ljudih.

29. **Tko čuva u crkvi nauk božanski sveudilj čist i nepokvaren?**

Nepogrěšno učiteljstvo crkve.

30. **Tko sačinjava ovo nepogrěšno učiteljstvo?**

Papa i s njim sdruženi biskupi.

31. **Zašto se zove ovo učiteljstvo „nepogrěšno“?**

Jer uz pomoć Duha svetoga niti u nauku věre niti u nauku ćudoredja nemože pogrěšiti.

32. **Na čem se osniva nepogrěšnost crkve?**

Osniva se na trostrukom obećanju Isusovu:

1) da „će on biti s njim (učiteljstvom) po sve dane do konca světa“. Mat. 28, 20.

2) da „će Duh istine ostati s njim uvěke“. Iv. 14, 16.

Digitized by Google

3) da crkve „neće navladati vlast paklena“. Mat. 16, 18.

Zato i nazivlje sveti Pavao crkvu „stupom i temeljem istine“. 1. Tim. 3, 15.

33. Što nam je dakle činiti, kada se o kojem članku vére zametnu prepirke?

Moramo se držati odlukah crkvenoga učiteljstva.

„On (Isus) je nam odredio pastire i učitelje..., da nebudemo više děca nestalna, niti nas netěra svaki větar nauka lukavih ljudih i himbe onih, koji gledaju da zavedu druge u bludnju.“ Ef. 4, 11. 14.

34. Što smo još dužni crkvi, da se spasimo?

Dužni smo ju kao pokorna děca sveudilj slušati, t. j. njezin nauk věrovati, njezina svetotajstva primati, njezine zapovědi obdržavati. (Sravn. pit. 27 i 28.)

35. Tko je nas učio ovu dužnost?

Sam Isus govoreć: „Tko nesluša crkvu, nek ti bude kao krivobožac i očiti grěšnik.“ Mat. 18, 17.

36. Što izpovědamo rěčmi věrovanja: „Věrujem svetu katoličku crkvu“?

Izpovědamo, da je Isus utemeljio crkvu nepogrěšnu, kojoj moramo posvema věrovati i pokoravati se, ako se želimo spasiti, a ova crkva da nije druga, nego rimo-katolička.

Opomena. Slušaj svetu mater crkvu i pokoravaj se ponizno njezinim naredbam; „jer onomu neće Bog biti otac, koji neće da mu bude crkva mati“. Sv. Ciprian, biskup i mučenik. († god. 258.)

Digitized by Google

*§. 4. *Razširenje i obstanak crkve*).*

37. **Kakvim su uspěhom propovědali apoštoli nauk Isusov?**

Toli obilnim i divnim uspěhom, da je to očevidno moralo biti dělo božje.

38. **Zašto nije mogao ovaj uspěh doći od ljudih?**

Jer se je crkva nevěrovatno brzo razširila po cělom světu, upravo onda, kada su ljudi, toli židovi, koli pogani, kraljevi i carevi, nastojali svom silom, da zapreče širiti se crkvi.

39. **Što su činili ljudi, da zapreče širiti se crkvi?**

Iz zlobe proti nauku Isusovu, kojim su se osudjivale njihove opačine, progonili su nemilo i mučili krštjane na svakojake ruke tri stotine godinah.

40. **Tko je poslě tri sto godinah crkvi mir podelio?**

Car Konstantin Veliki.

41. **Što je na to sklonulo Konstantina?**

Ukazao mu se čudnovati križ na nebu s nadpisom: „U ovom ćeš znaku pobědditi".

42. **Kako dugo već obstoji katolička crkva?**

Katolička crkva obstoji već više od osamnaest stotinah godinah.

43. **Je li imala crkva i poslě Konstantina neprijateljah?**

*) Srav. crkven. pověst.

Digitized by Google

Crkva je imala svagda mnogo i silnih neprijateljah, ali nikada nije nadvladana, niti može biti nadvladana.

44. Zašto nemože crkva biti nadvladana?

Jer joj je Isus obećao, da „je vlast paklena neće nadvladati“.

45. Koji su bili najpogibeljniji neprijatelji crkve izza Konstantina?

Najpogibeljniji neprijatelji bili su krivi učitelji, koji su odcěpivši se od katoličke crkve, sklapali posebne občine ili slědbe.

46. Obstoje li takodjer ove slědbe tako dugo kao katolička crkva?

Neobstoje; nego jednih nestaje a druge nastaju, kao što svědoči pověstnica svih věkovah.

47. Je li prorekao Isus, da će biti slědbah?

Jest; toli Isus koli apoštoli prorekli su razgovětno i više putah, da će biti slědbah. (Mat. 24, 11. 2. Tim. 4, 3, 2. Petr. 3, 3. Jud. 18.)

48. A zašto dade Bog da bude slědbah?

† Zato: 1) da se očisti crkva, pošto odpadnu od nje trula i kužna uda; a

2) da se nanovo potvrdi i jasnije razglasi nauk crkveni.

49. Kako obično nadoknadjuje Bog odpad od crkve?

Odpad od crkve obilno nadoknadjuje Bog obratjajem krivobožkih narodah, koji revnije prianjaju uza milosti svete věre.

Digitized by Google

50. Kako se potvrdjuje i jasnije razglašuje crkveni nauk?

†Osobito odlukami obćenitih crkvenih saborah, koji, budući razsvětljeni Duhom svetim, stari katolički nauk nepogrěšno tumače i potvrdjuju, a nove krivověrske nauke osudjuju.

51. Kada je i gdě držan poslědnji obćeniti crkveni sabor?

†Poslědnji obćeniti crkveni sabor držan je prije tri sto godinah u Tridentu, pošto su se upravo podigli novi krivi učitelji, koji su širili pogubni nauk, pod izlikom, da popravljaju crkvu.

52. Što učini crkveni sabor Tridentski?

†Osudi jednodušno pogubni krivověrski nauk i izdade mnogo spasonosnih naredbah na korist crkvi.

53. Što je činiti, kada se pojave slědbe, ili razkolja?

†Treba nam se pomnjivo čuvati zavodljivih govorah i knjigah; a svagda se čvrsto držati nauka i propisah rimo-katoličke crkve

Opomena. Hvali Bogu iz dna srdca, što si děte katoličke crkve, koju očevidno prati božji blagoslov; ali ju časti takodjer pravim kršćanskim životom, jer ti inače nehasni ništa, što spadaš u nju.

§. 5. „Svetih občinstvo“.

54. Jesu li samo pravověrnici na zemlji sdruženi u jednu crkvu?

S pravověrnici na zemlji sdruženi su

Digitized by Google

duhovnim načinom takodjer blaženi u nebu i duše u čistilištu.

55. **Kako su združeni?**

*Združeni su kao člani u jedno tělo, komu je glava Isus, pa zato koriste duhovna dobra jednoga člana i ostalim.

Kaogod što imamo u jednom tělu mnogo članovah, tako smo i mnogi jedno tělo u Isusu, pojedini pako člani jedan drugomu. Rimlj. 12, 4. 5.

56. **Kako se zove ova duhovna zadruga?**

Svetih obćinstvo.

57. **Zašto se ovo obćinstvo zove obćinstvo svetih?**

*Jerbo su svi pozvani, da budu sveti, svetim krstom posvetjeni, a mnogo jih upravo dospělo do podpune svetosti.

58. **Koja je korist nam od obćinstva sa svetci u nebu?**

Korist nam je, što nas pomažu njihove zasluge i molitve kod Boga.

59. **Koja je korist dušam u čistilištu od obćinstva s nami?**

Korist jim je, što jih pomažemo molitvom, milostinjom i drugimi dobrimi děli, a osobito svetom misom.

„Juda (Makabejac) posla dvanaest tisućah drahmah srebra u Jeruzalem, da se prikaže žrtva za grěhe pokojnih ..... Sveta je i spasonosna misao moliti za pokojne, da se rěše grěhah". 2. Makab. 12, 43. 46. (Dušni ili mrtvih dan.)

60. **Koja nam je korist od obćinstva sa pravovérnici na zemlji?**

Digitized by Google

Korist nam je, što smo dělnici, osobito kada smo u milosti, svih svetih misah, molitavah i drugih dobrih dělah, i u obće svih duhovnih blagodatih katoličke crkve.

Opomena. Moli se Bogu svaki dan za krštjane, borili se oni još na zemlji ili trpili pokoru u čistilištu, a svako se jutro i večer preporuči svetcem u nebu.

Deseti članak věre.

„Oproštenje grěhah".

1. Što uči deseti članak věre?

Uči, da u katoličkoj crkvi po Isusovih zaslugah možemo dobiti oproštenje grěhah i zasluženih kaznah.

2. Koji se grěsi mogu oprostiti u katoličkoj crkvi?

Svi bez iznimke.

3. Što mora činiti grěšnik, da mu se oproste grěsi?

Mora: 1) pravu pokoru činiti; 2) dostojno primiti otajstva, koja je Isus naredio na oproštenje grěhah.

4. Koja je otajstva naredio Isus na oproštenje grěhah?

Krst i pokoru.

5. Tko ima oblast oprostiti grěhe u otajstvu pokore?

Biskupi i od njih odredjeni svetjenici katoličke crkve.

Digitized by Google

Opomena. Hvali iskreno Bogu, što ti je obećao prostiti grěhe, te idi rado i često, ali takodjer dostojno pripravljen na sv. izpověd, da se bude i tebi reklo: „Umiri se sinko! prošteni su ti grěši“.

Jedanaesti članak věre.

„Tela uzkrsnutje“.

1. **Što biva kad čověk umre?**

Duša se děli od těla i ide na sud; a tělo, se vratja u zemlju.

2. **Zašto moraju svi ljudi umrěti?**

Jer su svi u Adamu sagrěšili.

„Grěhom dodje smrt na svět“. Rimlj. 5, 12.

3. **Hoće li čověčje tělo uvěk ostati u zemlji?**

Neće; Bog će ga na sudnji dan opet probuditi i sdružiti s dušom za uvěk.

„Doći će ura, gdě će svi, koji su u grobovih, čuti glas Sina božjega. I ustati će, koji su dobro činili na uzkrsnutje života; a koji su zlo činili, na uzkrsnutje suda“, t. j. da saslušaju osudu svoga prokletstva. Iv. 5, 28. 29.

4. **Kako zovemo probudjenje tělesah na život?**

Zovemo: Těla uzkrsnutje.

5. **Zašto ćemo uzkrsnuti s istim tělom, koje sada imamo?**

*1) Da primi i tělo zasluženu platju ili kaznu, kao što je pomagalo duši činiti dobro ili zlo; 2. Kor. 5, 10.

2) da poběda Isusova nad smrtju bude podpuna. 1. Kor. 15, 54. 55.

Digitized by Google

6. Hoće li svi ljudi uzkrsnuti?

Hoće svi, dobri i zli.

7. Hoće li tělesa uzkrsnulih biti jednaka?

Neće; nego će tělesa zlih biti ružna; a tělesa dobrih slavna poput preobražena těla Isusova. Filip. 3, 21.

Odtuda počast, što ju ukazujemo tělesom pokojnih. (Sprovod, blagoslovljeno groblje.)

Opomena. Služi se uvěk na dobro svojimi osětjaji: očima, jezikom, rukama itd., a nikada na zlo; te ćeš jednoć uzkrsnuti na věčno blaženstvo, a ne na věčno prokletstvo.

Dvanaesti članak věre.

„I život věčni. Amen".

1. Što uči dvanaesti članak věre?

Uči: 1) da ima po smrti drugi, věčni život, 2) da će pravednici u njem uživati věčno blaženstvo.

2. Možemo li prerazuměti věčno blaženstvo?

Nemožemo; jer je veće, nego li se misliti i kazati dade.

„Jer, niti je oko vidělo, niti uho čulo, niti je došlo čověku na srdce, što je Bog pripravio onim, koji ga ljube." 1. Kor. 2, 9.

3. Hoće li svi biti jednako blaženi?

*Neće; nego će svaki primiti platju po svojih dělih" t. j. kako je tko zaslužio. 1. Kor. 3, 8.

Digitized by Google

4. **Kako će živěti do věka prokleti?**

Živěti će bez milosti i veselja u mukah paklenih.

5. **Tko će biti odsudjen u pakao?**

Svaki, koj umre u nemilosti božjoj, t. j. u smrtnom grěhu.

6. **Tko nam svědoči da će se prokleti uvěke mučiti?**

*1) Svědoći nam razgovětno Isus i apoštoli[1]);

2) uči nas naročito nepogrěšna crkva.

1) „Odlazite od mene prokleti u věčni oganj ... i otići će u věčne muke". Mat. 25, 41. i 45." — „Bolje ti je hromu ulězti u věčni život, nego li s dvěma nogama bačenu biti u pakao u neugasljivi oganj; gdě jim crv neumire, niti oganj negasne". Mark. 9, 44. 45. i drugdě.

7. **Zašto će muke paklene trajati do věka?**

†1) Jer uvrěda neizměrnoga veličanstva božjega ište od njegove pravednosti kaznu bez kraja;

2) jer svi, koji umru u grěhu, otvrdnu u grěhu za věke;

3) jer samo strah věkovitih kaznah može odbiti čověka od zla potajna.

8. **Hoće li svi jednako trpiti u paklu?**

*Neće; nego će svaki trpiti, koliko je grěšio i na zlo rabio poděljene si milosti.

9. **Hoće li svaki sam biti kriv svomu prokletstvu?**

*Hoće jer se svaki čověk može spasiti, samo ako rabi obilate milosti, koje nam Bog děli.

Digitized by Google

„Bog hoće, da se svi ljudi spase“. 1. Tim. 2, 4. „Čověk imade pred sobom život i smrt; što ga je volja, dati će mu se“. Sir. 15, 18.

10. **Što se razuměva, kada se veli: „četvera poslědnja“ čověka?**

Razuměva se: 1) smrt, 2) sud, 3) pakao i 4) nebo.

11. **Kojom rěčju dokančamo věrovanje apoštolsko?**

*Rěčju: „Amen“ t. j. „tako je“ ili „takò budi.“

12. **Zašto dokančamo ovom rěčju věrovanje apoštolsko?**

*Da potvrdimó, da sve stalno věrujemo, što je u dvanaest članakah věre, te da smo pripravni polag ove věre živěti i umrěti.

Opomena. U svih dělih svojih sětjaj se poslědnjih svojih, da nećeš nikada sagrěšit. Sir. 7, 40. Promisli zdravo: „Jednom propao, věkoma propao“, „kratka radost, věčna žalost; a kratka žalost, věčna radost“.

Digitized by Google

Glava druga.

Zapovědi.

1. Je li čověku za spasenje dosta samo věrovati, što je Bog objavio?

Nije dosta, nego mora i zapovědi božje obdržavati.

„Ako hoćeš ulězti u život, obdržavaj zapovědi.“ Mat. 19, 17.

2. Možemo li obdržavati zapovědi božje?

Možemo božjom milostju, koju Bog daje svakomu, koj ga ponizno i uztrajno moli.

„Zapovědi njegove nisu težke“. 1. Iv. 5, 3.

Glavna zapověd.

3. Koja je glavna zapověd, u kojoj su sve ostale?

Zapověd ljubavi Boga i bližnjega.

Digitized by Google

4. Kako glasi ova zapověd?

„Ljubi gospodina Boga svoga svim srdcem svojim, svom dušom svojom, svim umom svojim i svom snagom svojom. Ovo je najveća i prva zapověd. A druga je ovoj jednaka: „Ljubi bližnjega svoga, kao sam sebe". Mark. 12, 30. 31. Mat. 22, 37—40.

§. 1. Ljubav Boga.

5. Što je ljubav?

Ljubav je od Boga darovana krěpost, kojom se njemu kao najvećemu dobru predajemo, da mu izvršujuć volju omilimo i s njim se sdružimo.

6. Kakva mora biti ljubav Boga?

*Mora biti: 1) vrhunaravna, 2) nada sve i 3) tvorna.

7. Kada nam je ljubav Boga vrhunaravna?

*Ljubav nam je Boga vrhunaravna, kada po milosti ljubimo Boga radi vrhunaravnih razlogah, kaogod što niti nepoznamo Boga samim umom, nego věrom.

„Jer svrha je zapovědi ljubav .... iz nehinbene věre". 1. Tim. 1, 5.

8. Kada ljubimo Boga nada sve?

*Boga ljubimo nada sve, kada ga ljubimo više nego sve drugo, te smo pripravni prije sve izgubiti, nego li se grěhom Bogu zaměriti.

„Niti život, niti smrt neće nas razstaviti od ljubavi Boga". Rimlj. 8, 38. 39.

Digitized by Google

9. Kada nam je ljubav Boga tvorna?

*Tvorna je ljubav, kada činimo, što je Bogu drago, t. j. kada obdržavamo njegove zapovědi.

„Tko ima moje zapovědi i drži, taj je koj me ljubi". Iv. 14, 21.

10. Zašto moramo Boga ljubiti?

Moramo Boga ljubiti, jer je:

1) najveće i najsavršenije dobro;

2) jer je nas prije ljubio, te nam za tělo i dušu děli nebrojene blagodati;

3) jer nam je zapovědio, da ga ljubimo, i obećaje nam u ime platje věčno blaženstvo.

11. Kada nam je ljubav Boga savršena?

*Ljubav nam je savršena, kada Boga ljubimo nada sve, jer je neizměrna dobrota.

„Ljubimo dakle Boga, jer je nas Bog prije ljubio". 1. Iv. 4, 19.

12. Kada nam je ljubav Boga nesavršena?

*Ljubav nam je nesavršena, kada Boga ljubimo ponajviše zato, što se od njega nadamo dobru.

13. Po čem hladne, a po čem ugasne u nas ljubav Boga?

Po smrtnom grěhu ugasne u nas ljubav Boga; a hladne po malom grěhu.

Opomena. Uči se ljubiti Boga, misleć često na njega i moleć mu se. Čini sve i trpi radi Boga dragovoljno, pa se ništa neboj više, nego li grěha.

Digitized by Google

§. 2. *Ljubav bližnjega.*

14. **Koga osobito moramo ljubiti za Bogom?**
Bližnjega, t. j. svakoga čověka bez iznimke.

15. **Zašto moramo ljubiti bližnjega?**
Moramo ga ljubiti:
1) Jer zapověda Isus Gospodin;
2) jer je nas učio svojim priměrom;
3) jer je svaki čověk děte i prilika božja, Isusovom krvju odkupljen i pozvan na věčno blaženstvo.

„Zar nije jedan otac svih nas? Zar nas nije stvorio jedan Bog? Zašto nas dakle prezire jedan drugoga". Mal. 2, 10.

16. **Kakva ima biti ljubav bližnjega?**
*Ljubav bližnjega ima biti: 1) iskrena, 2) nesebična, 3) općenita.

17. **Kada je ljubav iskrena?**
*Ljubav je iskrena, kada neljubimo bližnjega na izliku, nego kao i sami sebe. 1. Iv. 3, 18.

18. **Kada ljubimo bližnjega kao sami sebe?**
*Kada obdržavamo zapověd Isusovu: „Sve, što hoćete, da vam čine ljudi, činite i vi njim". Mat. 7, 12.

19. **Kada je ljubav nesebična?**
*Kada činimo bližnjemu dobro radi Boga; a ne da nas ljudi hvale ili naplate. Luk. 14, 14.

20. **Kada je ljubav općenita?**
*Kada ljubimo svakoga čověka, bio nam prijatelj ili neprijatelj. Mat. 5, 46, 47.

„Priča o milosrdnom Samarijancu". Luk. 10.

Digitized by Google

21. Zar nije dosta samo neosvetiti se neprijatelju?

*Nije dosta, jer Bog zapoveda ljubiti neprijatelje; t. j. dobro jim želiti i pripravnim biti, u nevolji pomoći.

„Ljubite neprijatelje svoje, činite dobro onim, koji na vas mrze, i molite za one, koji vas progone i ogovaraju; da budete děca otca vašega; koj je na nebesih, koj čini sunce svoje izalaziti nad dobrimi i zlimi i spušta dažd nad pravednim i nepravednim." Mat. 5, 44. 45. Prim. Sv. Stěpan.

22. Koga osobito preporučuje sveto pismo ljubavi našoj?

*Siromake, udove i sirote, i u obće svakoga, koj je u tělovnoj ili duhovnoj potrebi.

23. Kako jim treba u pomoć priteći?

*Tělovnimi i duhovnimi děli milosrdja.

„Blaženi milosrdni; jer će milosrdje zadobiti". Mat. 5. 7.

24. Koja su tělovna děla milosrdja?

*Tělovna děla milosrdja jesu: 1) gladna nahraniti, 2) žedna nepojiti, 3) gola zaoděti, 4) putnika na stan primiti, 5) sužnja odkupiti, 6) bolestnika pohoditi, 7) mrtvaca pokopati.

25. Koja su duhovna děla milosrdja?

*Duhovna děla milosrdja jesu: 1) grěšnika pokarati, 2) neuka podučiti, 3) dvoumna dobro světovati, 4) tužna utěšiti. 5) krivicu trpljivo podnositi, 6) uvreditelju prostiti, 7) za žive i mrtve Boga moliti.

Opomena. Budi trpljiv i ljubezan prama svakomu, a navlastito prama svojoj rodbini. Nevratjaj nikomu zlo za zlo; nego se moli Bogu za onoga, koj te kada uvrědi.

Digitized by Google

§. 3. *Krštjansko sebeljubje.

26. Je li slobodno krštjaninu ljubiti i sebe?

Slobodno je, pače treba sebe ljubiti; jer Isus veli: „Ljubi bližnjega svoga, kako sam sebe“.

27. Što će reći sama sebe krštjanski ljubiti?

Krštjanski sama sebe ljubiti reći će: prije svega brinuti se za spas svoje duše.

28. Kako treba da se brinemo za spas svoje duše?

Treba nam:

1) čuvati se brižljivo grěha i grěšnih prigodah;

2) ako li ipak sagrěšimo, činiti neodvlačno dostojnu pokoru;

3) revnovati u krěposti.

29. Možemo li krštjanski ljubiti takodjer tělo i vremenita dobra?

Možemo, pače treba ljubiti krštjanski takodjer tělo i vremenita dobra, kao: zdravlje, imetak i poštenje.

30. Što se protivi krštjanskomu sebeljubju?

Prekoredno sebeljubje ili sebičnost.

31. Kada je sebeljubje prekoredno?

1) Kada čověk ceni više svoju čast i svoju volju, nego li božju čast i božju volju;

2) kada se više brine za tělo i vremenita dobra, nego li za dušu i věčna dobra;

3) kada traži svoju korist štetom bližnjega.

Digitized by Google

Opomena. Gledaj zarana da ukrotiš sebičnost, koja svagdě imade na pameti samo sebe i svoje tobožnje sposobnosti, kad god što misli, govori i čini.

Deset zapovědih božjih.

1. Gdě nam se na širje razlaže ljubav Boga i bližnjega?

U deset zapovědih božjih, koje je Bog dao Mojsiji, napisane na dvě kamenite ploče.

2. Kako glasi deset zapovědih božjih?

1. Ja sam Gospodin Bog tvoj; neima drugih bogovah do mene.
2. Neizusti imena Gospodina Boga svoga uzalud.
3. Spomeni se, da svetiš dan gospodnji.
4. Poštuj otca i mater.
5. Neubij.
6. Nesagrěši bludno.
7. Neukradi.
8. Nereci kriva svědočanstva.
9. Nepoželi tudje žene.
10. Nepoželi tudje svari *)

*) Ovako glasi deset zapovědih božjih posve u kratko. Obširnije se nalaze zabilježene u svetom pismu 2. Mojs. 20. i 5. Mojs. 5; naime:

1) Ja sam Gospodin Bog tvoj. Neimaj drugih bogovah do mene; nedělaj si slike, da joj se klanjaš.
2) Neizusti imena Gospodina svoga uzalud.
3) Spomeni se, da svetkuješ subotu.
4) Poštuj otca i mater, da ti bude dobro i da dugo živiš na zemlji.
5) Neubij.
6) Nesagrěši bludno.
7) Neukradi
8) Nereci kriva svědočanstva proti bližnjemu svomu.
9) Nepoželi žene bližnjega svoga.
10) Nepoželi kuće bližnjega svoga, niti njive, sluge, služkinje, vola, magarca, niti išta, što je njegovo.

Digitized by Google

3. Koje su zapovědi bile napisane na prvoj ploči?

Na prvoj ploči bile su napisane prve tri zapovědi, koje kažu, kako imamo ljubiti i štovati Boga.

4. Koje su zapovědi bile napisane na drugoj ploči?

Na drugoj ploči bilo je napisano ostalih sedam zapovědih, koje kažu, kako imamo ljubiti bližnjega.

5. Što nas ima osobito nukati, da věrno obdržavamo zapovědi božje?

*Osobito nas ima nukati: 1) štovanje, ljubav i zahvalnost prama Bogu, 2) strah od věčne kazne i nada věčne platje.

Prva zapověd božja.

„Ja sam Gospodin Bog tvoj, neimaj drugih bogovah do mene".

6. Što se zapověda u prvoj zapovědi?

Zapověda se, dostojno štovati Boga i njemu se jedinomu klanjati kao svomu najvećemu gospodinu.

7. Kolikovrstno je bogoštovje?

Dvovrstno: bogoštovje nutarnje i vanjsko.

8. Kako štujemo Boga nutarnjim načinom?

1) Věrom, ufanjem i ljubavju;
2) strahom i poklonstvom;
3) zahvalom na svem dobru;
4) revnostju za njegovu slavu;

Digitized by Google

5) pokornostju i predanjem u njegovu svetu volju.

9. Kako se grěši proti věri?

*1) Nevěrom, krivověrom i svojevoljnom dvojbom;

2) govorom i pisanjem; ili slušanjem govora i čitanjem spisah proti věri;

3) nehajem ili zatajom prave věre.

10. Kako se grěši proti ufanju?

*1) Očajanjem ili nepouzdanjem; 2) preuzetnostju ili taštim ufanjem.

11. Kako se grěši očajanjem ili nepouzdanjem?

*Kada tko izgubi sve ufanje [1]) ili se neufa tvrdo [2]), čemu se ima ufati.

Prim. : [1]) Kain i Juda. [2]) Mojsija i Izraelci u pustinji.

12. Što se imamo ufati od Boga?

Ponajprije imamo se ufati věčni život i potrebite k tomu milosti.

13. Zašto se ufamo svemu ovomu?

Jer nam je to svemogući, dobri i věrni Bog obećao, a Isus zaslužio.

14. Što je dakle krštjansko ufanje?

Krstjansko ufanje jest od Boga darovana krěpost, kojom se tvrdo nadamo svemu, što nam je Bog radi Isusovih zaslugah obećao.

15. Možemo li se uz dobra věčna od Boga nadati i vremenitim?

*Možemo, u koliko nam pomažu ili nas bar nepréče u težnji za věčnim blaženstvom.

Digitized by Google

16. Kako se grěši preuzetnostju i taštim ufanjem?

*1) Kada tko grěši bez straha, ili odgadja pokoru do smrti, zato, što je Bog milosrdan;

2) kada tko drzovito srne u pogibelj, uzdajuć se, da će ga Bog čuvati.

17. Koji su grěsi navlastito protivni ljubavi Boga?

*Ljubavi Boga protivni su u obće svi smrtni grěsi, a navlastito: 1) nemar i zlovolja proti Bogu i božjim stvarim, 2) mržnja i opor proti Bogu i njegovim otčinskim naredbam.

18. Kada štujemo Boga vanjskim načinom?

*Kada svoje nutarnje štovanje očitujemo vanjskim dělom, n. pr. zajedničkom molitvom, klečanjem, sklapanjem rukah itd.

Primĕr. Daniel, koj je volio bačen biti u lavsku jamu nego li propustiti svoje vanjsko bogoštovje. Dan. 6.

19. Kada se grěši proti vanjskomu bogoštovju?

Kada se zanemari služba božja ili se kod nje nedostojno vlada.

20. Može li se i drugim načinom sagrěšiti proti prvoj zapovědi?

*Može krivoboštvom ili kumirstvom, praznověrjem, vračarijom, svetogrdjem i svetoprodajom.

21. Kada se grěši krivoboštvom?

*Krivoboštvom se grěši, kada se daje čast stvoru, koja samoga Boga ide, kao što su činili pogani.

Digitized by Google

22. Kada se grěši praznověrjem?

†Praznověrjem se grěši: 1) kada se Bog ili svetci štuju načinom koj se protivi nauku ili običajem crkve;

2) kada se stvarim pripisuje něka moć, koje nemogu imati niti po svojoj naravi, niti po molitvi crkve, niti po odredbi božjoj.

23. Kada se grěši vračarijom?

†Vračarijom se grěši, kada tko želi pomoću nečistih duhovah saznati, što će biti, novacah naći, drugomu škoditi, ili čudesa tvoriti.

24. Kada se grěši svetogrdjem?

*Svetogrdjem se grěši, kada se grde Bogu posvetjene stvari, osobe ili města.

„Prim.: Kazna kralja Baltazara (Dan. 5.), Heliodora, (2. Mak. 3.). Kako je Isus ukorio pogrditelje hrama, gled. Iv. 2, 15.

25. Kada se grěši svetoprodajom?

†Svetoprodajom se grěši, kada se prodaju ili kupuju duhovne stvari, službe itd. za novce ili za stvari od novčane vrědnosti, kao što je hotio činiti Šimun vračar. Děla apošt. 8.

Opomena. Probudi svaki dan u sebi věru, ufanje i ljubav, te nepropusti nikada jutarnje i večernje molitve. U crkvi se vladaj uvěk pristojno, moli se pobožno Bogu klečeć i sklopljenih rukuh.

Štovanje i zazivanje svetacah.

26. Što uči katolička crkva o štovanju i zazivanju svetacah?

Digitized by Google

Uči, da je pravo i spasonosno štovati i zazivati svetce.

27. **Štujemo li jednako Boga i svetce?**

Neštujemo, nego:

1) Boga jedinoga štujemo i njemu se klanjamo, kao svomu najvećemu gospodinu; a svetce štujemo samo kao božje věrne sluge i prijatelje.

2) Boga štujemo radi njega sama; svetce pako radi darovah i milostih dobivenih odBoga.

28. **Na što imamo ponajviše paziti štujuć svetce?**

*Da jih naslědujemo u krěpostih, te se i sami posvetimo.

29. **Molimo li se jednako Bogu i svetcem?**

Nemolimo, nego se Bogu molimo, da nam pomogne svojom svemogućnosti; svetcem pako, da nam pomognu svojim zagovorom kod Boga.

30. **Koga imamo štovati i zazivati nada sve angjele i svetce?**

Blaženu děvicu Mariju, majku božju.

31. **Je li pravo štovati takodjer slike Isusa i svetacah?**

*Pravo je doista, jer kada děte štuje sliku svojih roditeljah, tim više treba štovati slike Gospodina i njegovih svetacah.

32. **Je li praznověrje moliti pred slikami?**

*Nije nipošto; jer moleć pred slikami, molimo se Isusu i svetcem, što jih predstavljaju slike.

33. **Zašto štujemo moći ili relikvie svetacah?**

Digitized by Google

†Jer su njihova tělesa bila hram Duha svetoga, te će jednoć uzkrsnuti na věčnu slavu; 2) jer je Bog više putah njimi čudesa tvorio.

„Dotaknuv se čověk (koga su naumili pokopati) kostih sv. Elizeja, oživi. 4. Kralj. 13, 21. — A s těla sv. Pavla metali su otarke i pojase na bolestnike, i bolesti jih ostavljahu i zli duhovi izlažahu". Děla apošt. 19, 12.

Opomena. Štuj pobožno svetce, navlastito bl. děvicu Mariju, sv. Josipa i svoga imenjaka. Čitaj marljivo životopise svetacah i slědi jim primér.

Druga zapověd božja.

„Neizusti imena Gospodina Boga svoga uzalud."

1. Što zabranjuje druga zapověd?

Zabranjuje onesvetiti ime božje.

2. Čim se onesvetjuje ime božje?

1) Nedostojnim izgovaranjem, 2) psovanjem Boga, 3) grěšnom zakletvom i kletvom, 4) prekršenjem zavěta.

3. Kada se nedostojno izgovara ime božje?

Ime božje izgovara se nedostojno, kada se izgovara u šali ili srditosti, ili samo od navade.

4. Što će reći: psovati Boga?

Psovati Boga reći će: porugljivo govoriti o Bogu, o svetcih ili svetih stvarih. To se zove i kletva.

Psovka je toli nemila grěhota, da je u starom zavětu smrtju kažnjena. „Tko opsuje ime gospodnje, da smrtju umre; neka ga kamenuje sva občina". 3. Mojs. 24, 16.

Digitized by Google

5. Može li tko i u misli psovati Boga?

*Može, ako hotomice porugljivo misli o Bogu ili svetcih.

6. Što će reći: zakleti se ili priseći?

Zakleti se ili priseći reći će: zvati sveznajućega Boga za svědoka, da se istina govori ili da će se obećanje držati.

7. Kada je zakletva grěh?

*Zakletva je grěh, kada se tko zakune:

1) krivo ili u dvojbi;

2) bez potrebe, ili drugoga na zakletvu nagovara;

3) da će učiniti kakvo zlo ili propustiti dobro;

4) kada se zakletva nedrži, prem bi se mogla držati.

Zakleti ćeš se istinito, pravo i pravedno. Jerem. 4, 2.

8. Što će reći: zakleti se krivo?

*Reći će: 1) zakleti se, da je što istina, premda se zna, da nije istina; 2) pod zakletvu što obećati, a nemisliti obećano držati.

9. Što će reći: zakleti se u dvojbi?

*Reći će: zakleti se, a neznati pravo, je li istina.

10. Je li velika grěhota, zakleti se krivo?

†Krivo se zakleti, osobito na sudu, jedna je od najvećih grěhotah, jer tko se krivo zakune:

1) ruga se sveznanstvu i svetosti božjoj,

Digitized by Google

2) odriče se tako rekuć svetčano Boga i zaziva njegovu osvetu proti sebi,

3) često dobavlja bližnjemu sramotu i štetu.

„Došlo prokletstvo u kuću onomu, koj se krivo zaklinje u moje ime, i ostalo mu sred kuće i strošilo mu ju, drvje s kamenjem". Zak. 5, 4.

11. Što će reći kleti ili proklinjati?

Proklinjati reći će: zazivat zlo na sebe ili na drugoga, pri čem se često onesveti ime božje, a i druga sveta imena i stvari.

12. Što je zavět?

*Zavět je dragovoljno obećanje Bogu, da ćemo učiniti mu štogod povoljna, što inače nebismo bili dužni.

13. Je li dužnost držati zavěte?

*Zavěte držati sveta je dužnost, ako je ikako moguće.

„Kada što zavětuješ, neoteži izpuniti. Mnogo je bolje nezavětovati se, nego li se zavětovati, pa nedržati obećanja. Prop. 5, 3. 4.

14. Je li dosta samo neosvetjivati ime božje?

Nije dosta; nego treba ime božje takodjer štovati, hvaliti, pobožno zazivati, stalno izpovědati i za slavu imena božjega revnovati.

Opomena. Čuvaj se brižljivo zle navade proklinjati ili zaklinjati se. Nego se uči, često, a navlastito u napasti proti svetoj čistoći, pobožno zazivati ime Isus i Marija.

Digitized by Google

Tretja zapověd božja.

„Spomeni se, da svetiš dan gospodnji."

1. Što zapověda tretja zapověd?

Zapověda svetiti dan gospodnji, t. j. nedělju obavljajuć bogoljubna děla, a neradeć težačkoga posla.

2. Koja bogoljubna děla dolikuju osobito nedělji?

Osobito dolikuju: 1) Ići k svetoj misi i po mogućnosti k ostaloj službi božjoj, na propověd i krštjanski nauk; 2) primati sveta otajstva, čitati bogoljubne knjige, pobožno razmišljati, ovršivati děla krštjanske ljubavi.

3. Koji su poslovi težački, te zato zabranjeni?

Tělovni poslovi, koje navadno obavljaju služinčad, težaci i rukotvorci.

4. Je li kada slobodno raditi u nedělju težački posao?

Slobodno je: 1) Kada dopuste iz važnih uzrokah duhovni glavari; 2) kadagod zahtěva slava božja, krštjanska ljubav ili silna potreba. Mat. 12, 1—12..

5. Griješe li samo oni, koji obavljaju zabranjeni posao?

*Griješe i oni, koji zapovědaju ili dopuštaju podanikom raditi takov posao. 5. Mojs. 5, 14.

6. Onesvetjuje li se nedělja samo težačkim poslom i zanemarenjem službe božje?

Digitized by Google

*Onesvetjuje se i smutljivom bukom, neuměrenin jelom i pilom, razuzdanom igrom i zabavom.

7. Što nas osobito ima odvratjati od toga, da neonesvetjujemo nedělju?

1) Vremenite i věkovite kazne, kojimi se prěti Bog [1]);

2) pomisao, da je onesvetiti nedělju poruga věre a smutnja ostalim krštjanom.

[1]) „Onesvetiše mi subote; zato naumih, izliti gnjev svoj na nje, da jih skončam". Ev. 20, 13. „Tko onesveti subotu, smrtju da umre". Tako u starom zavětu. 2. Mojs. 31, 14.

Opomena. Sveti vazda savěstno dan gospodnji, te se nedaj odvratiti niti lahkoumjem niti světovnim razkošjem od ove dužnosti.

Četvrta zapověd božja.

„Poštuj otca i mater".

1. Što zapověda Bog ovom zapovědju?

Zapověda, da děca svoje roditelje, a podložnici svoje glavare štuju, ljube i slušaju.

2. Zašto imaju děca svoje roditelje štovati, ljubiti i slušati?

Jer su jim roditelji najveći za Bogom dobročinitelji i naměstnici božji.

3. Čim bi pokazalo děte, da neštuje svojih roditeljah?

Pokazalo bi: 1) kada bi roditelje preziralo,

Digitized by Google

2) zlo o njih govorilo, 3) neuljudno se ili okrutno prama njim vladalo.

„Oko, koje prezire otca ili mrko u mater gleda, da izkljuju gavrani i izjedu mladi orli. Poslov. 30, 17.

4. Čim bi pokazalo dête, da neljubi svojih roditeljah?

Pokazalo bi: 1) kada se nebi Bogu molilo za roditelje, 2) kada bi jih žalostilo i ljutilo i zlo jim želilo, 3) kada jih nebi u potrebi pomagalo, 4) kada nebi trpljivo njihove mane i slabosti snosilo.

„Tko udari otca ili mater, da pogine. Tko prokune otca ili mater, da pogine". 2. Mojs. 21, 15. 17. „Sinko! podupri si otca pod starost i neraztuži ga za života." Crk. 3, 14. Primer Isusov, koj se je, umiruć na križu, pobrinuo za majku svoju.

5. Čim bi pokazalo dête, da nesluša svojih roditeljah?

Pokazalo bi: 1) kada nebi rado ili nimalo slušalo zapovědih svojih roditeljah, 2) kada nebi njihovih opomenah i ukorah dragovoljno primalo, ili 3) kada bi njihovoj se kazni drzovito opiralo.

„Imade li tko tvrdoglava i odpadna sina, koj nesluša zapovědi otca i matere i neće da pokoran bude, kada ga kazne; neka ga kamenuje gradski puk, da bude čuo i bojao se sav Izrael". 5. Mojs. 21, 18. 21.

6. Što će stignuti děcu, koja neizvršuju dužnostih prama roditeljem?

*U ovom će jih životu stignuti prokletstvo od Boga, ruglo i sramota, a u drugom věčna osuda.

Digitized by Google

„Proklet, tko neštuje otca i matere; a sav puk neka reče: Amen“. 5. Mojs. 27, 16. „Spomeni se otca svoga i matere, da nebi Bog zaboravio na te, te bi želio da se nisi ni rodio i proklinjao dan, kada si se rodio“. Crk. 23, 18. 19. Prim. Kam, Absolon, sinovi vrhovnoga svetjenika Helia.

7. **Čemu se imaju nadati děca, koja věrno obdržavaju četvrtu zapověd?**

*Imaju se nadati na ovom světu božjoj zaštiti i blagoslovu, a na drugom věčnomu blaženstvu.

„Štuj otca i mater. Ovo je prva zapověd s obećanjem: da ti dobro bude i dugo budeš živio na zemlji.“ Efez. 6, 2. 3. Prim. Sem, Izak, mladi Tobija.

8. **Koga još imamo štovati, ljubiti i slušati uz prave roditelje?**

Hranitelje, učitelje, gospodare i sve duhovne i světovne glavare.

9. **Kako se valja ponašati prama hraniteljem, učiteljem i gospodarom?**

*Valja jih smatriti kao naměstnike i pomoćnike roditeljah, te jih s toga razměrno štovati, ljubiti i slušati kao děca svoje roditelje.

10. **Kako grěše sluge proti svojim gospodarom?**

† Grěše 1) nepokornostju i zlovoljom, 2) lěnostju i nevěrnostju, 3) najviše pako, ako jim kvare děcu.

„Sluge, slušajte posvema svoje tělesne gospodare, ne na oko jim služeć, da se ljudem dopadnete, nego iskrenostju srdca radi straha od Boga.“ Kol. 3, 22. „Podložni budite směrnostju gospodarom, ne samo dobrim i krotkim, nego i goropadnim.“ 1. Petr. 2, 18.

Digitized by Google

11. Kako se griješi proti duhovnomu i světovnomu, poglavarstvu?

†Griješi se: 1) ako jih tko prezire, 2) ruži i psuje, 3) opire jim se ili se proti njim buni, 4) ili jim uzkratjuje navadne ili zakonite dače.

„Boj se Gospodina od sve duše i štuj svetjenike njegove". Crk. 7, 31. „Svaka duša, da se pokorava oblastim, jer neima oblasti, da nije od Boga; a što su oblasti, od Boga su naredjene. Tko se dakle protivi oblasti, protivi se naredbi božjoj: a koji se njoj protive, sami si dobavljaju pokletstvo". Rimlj. 13, 1. 2. „Gospodin znade nepravednike čuvati za kazan na sudnji dan, navlastito one, koji preziru oblast, te jih nije strah u svojoj drzovitosti i sebimilju razkolje uvadjati i psovati. Ovi vabe k sebi lahkoumne duše; obećaju slobodu, a sami su sužnji propasti". 2. Pet. 2. Prim: Kore, Datan i Abiron, koje je zemlja proždrla. 4. Mojs. 16.

12. Kada nije slobodno slušati roditelje i glavare?

Kada zapovědе štogod, što Bog zabranjuje.

„Treba Boga više slušati, nego ljude". Děl. apošt. 5, 29. Prim: Tri mladića u Babilonu, bratja Makabejci, apoštoli pred visokim věćem.

13. Jesu li u četvrtoj zapovědi samo dužnosti děce?

†U četvrtoj su zapovědi takodjer dužnosti roditeljah i glavarah.

14. Koja je najprečja i sveta dužnost roditeljah prama děci?

† Najprečja i sveta dužnost roditeljah jest, odgojiti děcu svoju Bogu i za věčni život.

15. Što treba činiti roditeljem, da si odgoje děcu Bogu i za věčni život?

†Treba jim da: 1) sami podučavaju děcu

Digitized by Google

i podučavati dadu u katoličkoj věri, 2) od mlada jih priučavaju svemu dobru, 3) od grěha i grěšnih prigodah čuvaju, 4) kazne, ako sagrěše, 5) dobrim jim primérom prednjače.

Neuzkrati dětetu stege, jer ako ga šibom udariš, neće umrěti; a oslobodit ćeš mu dušu od pakla. Posl. 23, 13. 14.

16. Koje su dužnosti gospodarah prama družini?

†Gospodari treba da: 1) budu uljudni prama družini, 2) zasluženu jim platju daju, 3) priučavaju jih svemu dobru, 4) odvratjaju od zla i svake grěšne prigode, 5) pritěravaju jih k službi božjoj.

„Gospodari! dajte slugam, što je pravo i pravedno, znajuć, da i sami imadete gospodara na nebu". Kol. 4, 1.

Opomena. Štuj roditelje, učitelje, duhovne pastire, i sve, koji su nad tobom službom, dostojanstvom ili staroštju. Pokoravaj se drage volje po primèru Isusovu, koj je bio podložan Mariji i Josipu, prem: Bog blagoslovljen u věke.

Peta zapověd božja.

„Neubij".

1. Što zabranjuje Bog petom zapovědju?

Zabranjuje: sebi ili bližnjemu škoditi na tělu ili duši.

2. Tko grěši proti tělu bližnjega?

Grěši: 1) tko ga nepravedno ubije, udari ili rani, 2) tko mu jadom i progonom život ogorčava ili prikratjuje.

Digitized by Google

3. Je li komu slobodno človĕka ubiti?

Slobodno je: 1) oblasti, da kazni krivce; Rimlj. 13, 4.

2) drugim pak samo na obranu domovine ili svoga života.

4. Zabranjuje li peta zapověd samo čine proti životu bližnjega?

Zabranjuje takodjer sve, što na čine navodi, kano: srčbu, mržnju, zavist, svadju, psovke i kletve.

„Tkogod mrzi na brata svoga, ljudomorac je". 1. Iv. 3, 15.

5. Kako se grěši proti vlastitomu tělu i životu?

Grěši se, ako tko: 1) ubije sam sebe, 2) zdravlje si kvari ili pokratjuje život neuměrenim jelom i pilom, žestokom srčbom, vratolomstvom itd.

6. Je li ikada slobodno život si ili zdravlje pogibelji izvrći?

*Nikada nije slobodno od obĕsti, nu ipak je slobodno, kada zahtĕva viša dužnost. Mat. 10, 28.

7. Je li dopušteno želiti si smrt?

*Želiti si smrt od zle volje ili očajanja, nije dopušteno; ali je ipak dopušteno od želje, da Boga više nevrĕdjamo i da k njemu dodjemo.

„Želim se razstaviti i biti s Isusom". Filip. 1, 23.

8. Kako se škodi duši bližnjega?

Ako ga tko smutjuje, t. j. hotice navodi na grĕh, ili mu svojevoljno povod ili prigodu daje grĕhu.

Digitized by Google

9. Što nas osobito ima odvratjati od smutnje?

†1) Pomisao, da je smutljivac pomoćnik vraga, koj, zavodeć na grěh, ubija duše, odkupljene krvlju Isusovom.

„On (vrag) bijaše ubojica od početka.“ Iv. 8, 44.

2) Grozne poslědice ovoga grěha i nemila osuda Isusova: „Tko smuti jednoga od ovih malenih, koji u mene věruju, bolje bi mu bilo, da mu se oběsi mlinski kamen o vrat i da utone u pučini morskoj. Jao světu od smutnje“. Mat. 18, 6. 7.

Prim.: Eleazar, koj je radje poginuo, nego li mladež smutio.

10. Što treba činiti onomu, tko naškodi tělu ili duši bližnjega?

*Treba mu ne samo pokajati se i izpověditi, nego takodjer učinjeno zlo, koliko može, popraviti.

11. Što zapověda peta zapověd?

Zapověda navlastito u miru i slogi živěti s bližnjim.

Opomena. Nesudi se nikada koga kleti, ružiti ili tući. Kloni se zaveditelja kao vraga, koj ti gleda dušu upropastiti; a sam nebudi ubojica duše bližnjega smutnjom.

Šesta zapověd božja.

„Nesagrěši bludno“.

1. Što zabranjuje šesta zapověd božja?

Zabranjuje: 1) svaku vrst bludnosti;

Digitized by Google

bludni pogled, govor, šalu i sve, što vrědja stid, 2) sve, što navodi na bludnost.

„Bludnost da se niti nespominje medju vami, kao što se pristoji svetcem, ni bezstidnost ni ludorije i šale". Efez. 5, 3. 4.

2. Što ponajviše navodi na bludnost?

*Na bludnost navode: 1) razpušteni pogledi, 2) nepristojno odělo, 3) opako družtvo i nevaljale knjige, 4) razuzdane igre i ples, 6) pijanstvo i danguba.

3. Zašto se osobito treba kloniti bludnosti?

† Jer: 1) neima gadnijega grěha, a 2) jer nijedan grěh neradja toliko pogubnih poslědicah.

4. Koje su poslědice bludnosti?

†1) Otimlje čověku nevinost i truje mu dušu i tělo;

2) navodi ga na mnoge druge grěhe i opačine;

3) obara ga u nevolju, sramotu i napokon u věčnu propast.

„Tko pristane uz bludnike, postat će zločincem; trulež i crvi bit će mu platja". Crk. 19, 3. „Bludnikom će biti dio u jezeru, što gori ognjem i sumporom". Objav. 21, 8.

Priměri: Bludnoštju su zavedeni David, Salamon, Irud i Irudija u nemile opačine. Ponajviše radi bludnosti skončan je nemalo cěli rod čověčji potopom; a Sodoma i Gomora ognjem s neba.

5. Što mu treba činiti, tko nezna pravo, je li što protivno čistoći!

Treba mu umoliti izpovědnika, da ga poduči; a dotlě kloniti se onoga, o čem dvoji.

Digitized by Google

6. **Što zapoveda šesta zapověd božja?**
Zapověda, da nam svaka misao, svaki pogled, govor i čin bude pošten i čedan.

7. **Kako se imamo braniti bludnih napastih?**
† Imamo:
1) kloniti se brižljivo svakoga opaka družtva i prigode;
2) čuvati dobro osětjala, a navlastito oči;
3) primati više putah sveta otajstva;
4) preporučivati se u napasti Bogu i blaženoj děvici Mariji;
5) misliti, da Bog sve vidi i da možemo iznenada umrěti.

Opomena. Ljubi nevinost svoje duše, te se sěti često rěčih svetoga pisma: „Koli je lěp čist naraštaj! neumrla mu je uspomena, jerbo je cěnjen od Boga i od ljudih.“ Mudr. 4, 1. Zato nenčini ništa niti na samu niti pred drugimi, česa bi te bilo stid poštenih ljudih.

Prodj' se grěha, što slast obećaje,
Jer ti samo sladki otrov daje.

Sedma zapověd božja.

„Nenkradi.“

1. **Što zabranjuje sedma zapověd božja?**
Zabranjuje, škoditi imetku bližnjega razbojstvom, kradjom, prevarom, lihvom ili drugim nepravednim načinom.

2. **Tko grěši u razbojstvu ili kradji?**
*U razbojstvu i kradji negrěše samo pravi razbojnici i tati, nego i svi, koji jih světuju ili

Digitized by Google

pomažu; koji kupuju stvar, za koju znadu, da je ukradena; koji nevratjaju nadjeno, i koji neće da plate duga.

3. **Tko sagrěši prevarom?**

*Prevarom sagrěši, tko bližnjega prevari u trgovini krivom měrom, vagom, novcem ili lošom robom; tko vodi nepravedne parnice, podmiti sudce itd.

4. **Tko sagrěši lihvom?**

*Lihvom sagrěši, tko zahtěva nepravedne kamate; u obće svaki, koj se služi potrebom ili neznanstvom bližnjega na svoju korist.

5. **Kako se može još sagrěšiti proti sedmoj zapovědi?**

*Može se sagrěšiti, ako se skvare tudje sěnokoše, usěvi ili drvetje, ubije tudje marvinče, zanemari dužni posao itd.

6. **Što mora činiti, u koga je što tudjega, ili tko učini kvar bližnjemu?**

Mora tudje vratiti, a kvar, koliko može, naknaditi, inače mu Bog neće grěha prostiti.

7. **Tko je dužan vratiti ili naknaditi tudje?**

† 1) Onaj, u koga je tudje, ili koj je sam kvar učinio;

2) ako li ovaj nevrati, moraju vratiti, koji su bili učestnici grěha, ili koji ga nisu zabranili, akoprem su mogli ili pače morali.

8. **Komu treba vratiti tudje?**

*Vlastniku ili njegovu baštiniku, ako li to nije moguće, onda dati na siromake ili druge dobre svrhe.

Digitized by Google

9. Što mora činiti, tko nemože odmah vratiti?

*Mora imati iskrenu volju vratiti, čim bude moguće; a medjutim se brinuti, kako će ovu dužnost izpuniti.

10. Što zapoveda sedma zapověd božja?

Zapověda dati svakomu svoje, i dobrotvornu biti prama bližnjemu.

Opomena. Neukradi ničesa, činilo ti se kako mu drago male vrednosti. Pamti što kaže poslovica: „Krivo stečeno nije blagoslovljeno.“ Nemoj niti roditeljem što ukrasti, jer „tko uzme otcu i materi štogod, drug je razbojnički.“ Poslov. 28, 24. Kadšto padne radi tega krivica na bratju i sestre, a družina padne u sumnju nedužna.

Osma zapověd božja.

„Nereci kriva svědočanstva proti bližnjemu svomu.“

1. Što zabranjuje Bog osmom zapovědju?

Zabranjuje ponajprije krivo svědočiti, t. j. kazati što na sudu, što nije istina.

„Dovedoše dva čověka, sinove vražje; ovi bo kazaše poput vražje děce krivo svědočanstvo“ — proti Nabotu. 3. Kralj. 21, 13.

2. Što još zabranjuje osma zapověd božja?

Zabranjuje: 1) lagati i pretvarati se, 2) ogovarati i klevetati, 3) ružiti, 4) krivo sumnjati i krivo suditi, i sve grěhe, koji škode poštenju bližnjega.

Digitized by Google

3. Što će reći lagati?

Lagati će reći: znatice i hotice nešto kazati, što nije istina.

4. Je li ikada slobodno lagati?

Nije, niti sebi niti drugomu na korist, dapače niti u šali, niti od nevolje; jer je svaka laž protivna istinitosti božjoj.

„Grdna je sramota čověku laž.“ Crk. 20, 26. „Odurne su Gospodinu lažne ustne.“ Posl. 12, 22. Prim: Kazna Ananije i Safire. Děl. apošt. 5.

5. Što će reći pretvarati se?

Pretvarati se reći će: pokazivati se boljim i pobožnijim, nego je čověk sbilja, da druge prevari. Mat. 23, 27. 28.

6. Što će reći ogovoriti?

Ogovoriti reći će: bez potrebe odkriti pogrěške bližnjega.

7. Kada je slobodno odkriti pogrěške bližnjega?

Slobodno je i treba odkriti pogrěške bližnjega: 1) kada je na korist onomu, koj je pogrěšio, ili 2) kada je od potrebe, da se većemu zlu na kraj stane.

8. Što će reći klevetati?

Klevetati reći će: potvoriti bližnjega pogrěškom, koje neima, ili nije učinio; ili pravoj mu pogrěški što dodati.

„Tko u potaji klevetje, nije bolji od zmije, koja potajno ugrize.“ Prop. 10, 11.

9. Što će reći ružiti?

Ružiti reći će: potvoriti bližnjega čim u oči, što mu je sramota pred světom.

Digitized by Google

10. Je li grěhota i slušati ogovore i klevete?

*Doista je grěhota ogovore i klevete: 1) rado slušati, 2) nepréčiti jih, kada se može, 3) poticati jih pohvalom, pitanjem itd.

„Ogradi si uši trnjem, te neslušaj klevetna jezika.“ Crk. 28, 28.

11. Što je dužan, tko je bližnjega ogovorio, oklevetao ili naružio?

*Dužan je: 1) opozvati, što je krivo rekao proti bližnjemu, ili ga za proštenje moliti, 2) naknaditi učinjeni kvar.

12. Je li dužan opozvati takodjer onaj, koj je razglasio prave na nepoznate pogrěške bližnjega?

Dužan je bližnjega izpričati i drugim slobodnim načinom truditi se popraviti mu oštetjeno poštenje.

13. Što će reći krivo sumnjati?

*Krivo sumnjati reći će: bez dovoljna razloga o bližnjem zlo slutiti.

14. Što će reći krivo suditi?

*Krivo suditi reći će: bez dovoljna razloga bližnjega zlim držati.

15. Što zapověda osma zapověd?

*Zapověda: 1) vazda govoriti istinu, 2) brinuti se priměrno za poštenje i dobar glas i 3) u obće krotiti jezik.

16. Koliko nam se je brinuti i za svoje poštenje.

† Toliko, koliko zahtěva slava božja,

Digitized by Google

dobar primĕr za bližnjega i dužnost našega staleža.

„Nastojimo oko dobra, ne samo pred Bogom, nego i pred ljudmi.“ 2. Kor. 8, 21.

Opomena. Mrzi na laž i hinbu. Necgovaraj bližnjega, niti ga nečalosti pogrdnimi rĕčmi. Ali mu niti netaji pogrĕšakah prod onimi, koji ga mogu popraviti, kao što su roditelji, učitelji, glavari.

Deveta i deseta zapověd božja.

„Nepoželi žene bližnjega svoga.“
„Nepoželi tudje stvari.“

1. **Što zabranjuje deveta zapověd božja?**
Zabranjuje poželiti tudju ženu i u obće sve nečiste misli i želje.

2. **Jesu li nečiste misli i želje svagda grĕšne?**
Nisu dotlĕ, dok su nam mrzke i dokle se trsimo izbiti je iz glave.

3. **Što valja činiti, kada čověka napadnu zle misli i želje?**
*Valja jim se odmah s početka opréti i Boga u pomoć zvati. Mudr. 8, 21.

4. **Što zapověda deveta zapověd božja?**
Zapověda ići jedino za onim, što je pošteno i dobro.

5. **Što zabranjuje deseta zapověd božja?**
Zabranjuje pohlepu za nepravednim imetkom.

„Korĕn svega zla, jest skupost.“ 1. Tim. 6, 10.

Digitized by Google

6. Što zapovĕda deseta zapovĕd božja?

Zapovĕda dati svakomu svoje i svojim biti zadovoljan.

7. Zašto zabranjuje Bog ne samo zle čine, nego takodjer zle misli i želje?

*Jer zle misli i želje truju srdce i navode napokon na zle čine.

„Čovĕk gleda, što udara s vana u oči; ali Gospodin gleda srdce.“ 1. Kralj. 16, 7.

Opomena. Izbij si nečiste misli i želje svagda brzo i ozbiljno iz glave, sĕtjajuć se, da te Bog svuda prati ili pomisliv na muke paklene.

Pet zapovĕdih crkvenih.

1. Jesmo li mi krštjani osim zapovĕdih božjih dužni obdržavati još i kakve druge?

Dužni smo obdržavati još i pet zapovĕdih crkvenih.

2. Od koga ima crkva oblast davati zapovĕdi?

*Od sama Isusa, koj je naložio crkvi, da u njegovo ime vlada i ravna pravovĕrnike.

3. Ima li crkva oblast samo zapovĕdati?

*Crkva ima oblast takodjer paziti, da se obdržavaju zapovĕdi; a i kazniti nepokorne.

4. Koje su poglavite zapovĕdi crkvene?

1) Sveti naredjene od svete matere crkve dane svetačne.

Digitized by Google

2) Slušaj bogoljubno svetu misu u nedělju i ostale zapovědne svetkovine.

3) Posti korizmene, kvatrene i ostale crkvene poste; a u petak i subotu nejedi mesa.

4) Svake se godine najmanje jedanput na to odredjenu svetjeniku izpovědi i ob uzkrsu pričesti.

5) Nesvatbuj u zabranjeno vrěme.

5. Kako nas vežu crkvene zapovědi?

Vežu nas strogo, t. j. pod smrtni grěh.

Opomena. Odluči obdržavati crkvene zapovědi i propise pokorno i savěstno; pa će te jednoć Isus primiti kao krotku ovčicu svoga stada, što ga je pověrio svetomu Petru i njegovim naslědnikom.

Prva zapověd crkvena.

1. Što zapověda prva zapověd crkvena?

Zapověda kao nedělju svetiti i blagdane, naredjene od crkve na uspomenu Gospodina i njegovih svetacah.

2. Zašto je crkva naredila blagdane gospodnje?

Naredila je, da: 1) pobožnim se srdcem sětjamo tajnah našega odkupljenja, 2) Bogu hvalimo na milostih, 3) što revnije prionemo njemu služiti.

3. Zašto su naredjeni blagdani na čast svetacah?

*Naredjeni su, da: 1) slavimo Boga radi

Digitized by Google

milostih, što je udělio svetcem, 2) odlučimo se naslědovati njihove krěposti, 3) zazivamo jih u pomoć.

Opomena. Nastoj tako revno i pobožno svetiti blagdane, kao da bi ti se na očigled ponavljala otajstva, kojim su na uspomenu naredjena.

Druga zapověd crkvena.

1. **Što zapověda druga zapověd crkvena?**

Zapověda svake nedělje i blagdana slušati svetu misu pazljivo, směrno i pobožno.

2. **Tko je dužan po neděljah i blagdanih slušati sv. misu?**

Dužan je svatko, tko je došao k pameti, osim ako ga izpriča važan razlog.

3. **Tko sagrěši proti drugoj zapovědi crkvenoj?**

*Sagrěši:

1) Tko svojom krivnjom zanemari svetu misu posvema ili dělom,
2) tko je pod svetom misom svojevoljno raztrěšen, razgovara se, smije, ili se drugčije nepristojno vlada.

„Gospodin je u hramu svom; neka muči pred njim sva zemlja". Hab. 2, 20.

4. **Je li dosta po neděljah i blagdanih slušati samo tihu sv. misu!**

†Nije dosta, nego komu je do slave božje i spasa duše, taj će ići i k ostaloj službi božjoj; a osobito na propověd; jer spada i propověd

Digitized by Google

na svetčanost blagdanah i u obće je važna dužnost krštjanska.

Opomena. Prva briga neka ti bude po nedeljah i blagdanih ići prije i poslě podne k službi božjoj i to, ako je ikako moguće, u župnu crkvu.

Tretja zapověd crkvena.

1. **Što zapověda tretja zapověd crkvena?**

Zapověda postiti zapovědne poste i nemrsiti.

2. **Koji su zapovědni posti?**

*1) Korizmeni post, t. j. četrdeset danah od čiste srěde ili pepelnice do uzkrsa izim nedělje;

2) kvatreni post, t. j. srěda, petak i subota u četiri godišnje dobe;

3) post u prihodu, srědu i petak;

4) post u oči stanovitih blagdanah.

Po svoj crkvi post je dan prije: Božića, Uzkrsa, Duhovah, Petrova, Velike Gôspe i Svihsvetih. Prije bijaše takovih postovah mnoge više; nu pokle su ukinuti; naredjena su u tjednu dva dana posta za prihoda. Osim toga biskupije ili čitave crkvene pokrajine imaju svojih posebnih postovah.

3. **Je li postnih danah zabranjeno samo mrsiti?**

*Zabranjeno je postnih danah još i to: više nego jedanput, i to o podne, do sita jesti; u večer je ipak dopušteno něšto malo založiti.

Digitized by Google

4. **Tko je dužan tako postiti?**

*Svaki krštjanin, koj je navršio dvadeset i prvu godinu, ako ga neizpriča valjan razlog.

5. **Kada je zabranjeno samo mrsiti?**

*Mrsiti je zabranjeno: 1) po petkih i subotah, 2) po korizmnnih neděljah, 3) po svih zapovědnih postnih dnevih.

U gděkojih biskupijah vrlo je ublažen post. Svatko neka se drži običaja, što ga je odobrilo duhovno glavarstvo.

6. **Komu je zabranjeno mrsiti?**

*Svakomu krštjaninu počam od sedme godine, ako ga neizpriča valjan razlog, n. p. bolest, siromaštvo itd.

7. **Što ima činiti, komu je težko nemrsiti?**

*Neka potraži oprost u svoga duhovnoga pastira; a město toga neka ovršuje druga dobra děla.

8. **Zašto postimo?**

*Postimo da:

1) naslědujemo priměr Isusa i svih svetacah;

2) činimo pokoru za grěhe;

3) krotimo svoje pùtene požude;

4) pokažemo pokornost katoličkoj crkvi.

„Obratite se k meni cělim srdcem, postom, plačem i naricanjem". Joel. 2, 12.

Opomena. Poštuj zapověd o postu kao zapověd, koju ti je dao Bog po crkvi, i točno ju obdržavati drži si za čast.

Digitized by Google

Četvrta zapověd crkvena.

1. Što zapověda četvrta zapověd crkvena?

Zapověda: 1) izpověditi se najmanje jedanput u godini na to odredjenu svetjeniku, i 2) dostojno se pričestiti ob uzkrsu.

2. Tko se razuměva „po svetjeniku na to odredjenu?“

Svaki svetjenik, koga je biskup ovlastio izpovědati.

3. Kada imadu děca poći na svetu izpověd i pričest?

*Kada su dobro podučena i pripravljena, o čem ima suditi duhovni pastir.

4. Ima li biti dosta, pričestiti se samo jedanput u godini?

*Neima biti dosta; jer je goruća želja svete matere crkve, da si što češtje krěpimo dušu ovom nebeskom hranom.

Primĕr prvih krštjanah. Děl. apošt. 2.

Opomena. Odluči svakoga měseca bar jedanput ići na svetu izpověd i pričest.

(O petoj zapovědi crkvenoj govorit će se kod otajstva ženitbe.)

Prestup zapovědih.

§. 1. Grěh u obće.

1. Što je grěh?

Grěh je svojevoljan prestupak zapovědi božje.

Digitized by Google

2. Na koliko se načinah može sagrěšiti?

Sagrěšiti se može: 1) zlom mišlju, rěčju i činom; 2) kada tko propusti dobro, što je dužan učiniti.

3. Jesu li svi grěsi jednaki?

Nisu; ima težkih grěhah, koji se zovu smrtni grěsi; a ima opet lahkih, koji se zovu prostivi grěsi.

U svetom pismu prispodabljaju se něki grěsi trunu, a něki brvnu. Mat. 7, 3.

4. Kada se sagrěši težko?

Težko se sagrěši, kada tko svojevoljno prestupi zapověd božju u velikoj stvari.

5. Zašto se zove težki grěh takodjer smrtni?

Težki grěh zove se takodjer smrtni, jer po njem gubi duša duhovni život ili posvetjujuću milost; a dobavlja se věčne smrti ili prokletstva.

„Imaš ime da živiš; ali si mrtav.“ Očit. 3, 1.

6. Kada se sagrěši lahko?

Lahko se sagrěši, kada tko prestupi zapověd božju ili u maloj stvari, ili ne posve svojevoljno.

7. Kada se nesagrěši posve svojevoljno?

Kada razum nepozna dovoljno zla, ili volja nepristane sasvim na prestupak.

8. Zašto se lahki grěh zove takodjer prostiv?

Lahki se grěh zove takodjer prostiv, jer nam se laglje, pak i bez izpovědi, prašta.

Digitized by Google

9. Treba li se bojati samo smrtnoga grěha?

Svakoga grěha, bio smrtni ili prostivi, treba se kao najvećega zla na světu bojati i čuvati.

„Kako bih ja toliko zlo učinio, te sagrěšio proti Bogu momu!“ 1. Mojs. 39, 9.

10. Zašto se imamo čuvati svakoga i najmanjega grěha?

Radi zloće grěha i njegovih poslědicah.

11. Odkuda vidimo, kolika je zloća smrtnoga grěha?

Odtuda, što je smrtni grěh:

1) težka uvrěda Boga, najvećega našega Gospodina,

2) grdna nezahvalnost proti Bogu, najboljemu našemu otcu,

3) kleta nevěrnost proti Isusu, našemu premilomu spasitelju.

1) „Odbacio si jaram moj i rekao: Neću služiti.“ Jer. 2, 20. 2) Slušajte nebesa i pazi zemljo, jer govori Gospodin: „Sinove sam odhranio i uzvisio; a oni me prezreše.“ Izaij. 1, 2. 3) „Tko neljubi gospodina našega Isusa, proklet bio.“ 1. Kor. 16, 22.

12. Što pokazuje najbolje, kolika je zloća i kakvu kaznu zaslužuje uvrěda Boga?

*Pokazuje: 1) težka kazna, koja je stigla zle angjele i praroditelje naše, 2) věčna paklena kazna, koju zaslužuje svaki smrtni grěh, 3) gorka muka i smrt, koju je radi naših grěhah podnio jedinorodjeni sin božji.

Digitized by Google

13. Koje su poslědice smrtnoga grěha?

Grěhom smrtnim gubi čověk: 1) ljubav i prijateljstvo božje, 2) sve zasluge i pravo na nebo; a 3) dobavlja si pokletstvo božje i věčnu propast.

„Svi, koji grěše i nepravedno rade, neprijatelji su duše svoje.“ Tob. 12, 10. Prim.: Kain, Juda. Priča o bogataru.

14. Zašto se imamo čuvati i lahkoga grěha?

Imamo se čuvati jer:

1) i lahki je grěh uvrěda Boga;

2) radi njega nam uzkratjuje Bog mnoge milosti, koje inače daje;

3) radi njega stižu nas mnoge kazne od Boga;

4) vodi nas malo po malo u težki grěh.

„Tko nije u malu věran, nije ni u veliku.“ Luk. 16, 10.

Opomena. Sinko! sve dane svoga života imaj Boga na pameti i čuvaj se, da neprivoliš nikada u grěh .... Život nam je istina siromašan; ali ćemo imati dosta dobra, ako se budemo Boga bojali, grěha se klonili i dobro tvorili. Tob. 4, 6. 23.

§. 2. *Različite vrsti grěha.*

15. Koje su još osobite vrsti grěha?

*1) Sedam glavnih grěhah, 2) šest grěhah proti Duhu svetomu, 3) četiri u nebo vapijuća grěha, 4) devet tudjih grěhah.

Digitized by Google

16. Koje je sedam glavnih grěhah?

1) Oholost, 2) skupost, 3) bludnost, 4) zavist, 5) lakomost, 6) srditost, 7) lěnost.

17. Zašto se zovu ovi grěsi glavni?

*Zovu se glavni, jer iz njih, kao iz glavnoga svoga izvora, ističu ostali grěsi.

18. Što je oholost?

Oholost je: sama sebe preveć cěniti, Bogu dužnu čast kratiti i bližnjega prezirati.

„Oholost je odurna Bogu i ljudem. Ona je početak svakomu grěhu.“ Crk. 10, 7, 15. Prim.: Lucifer, Nabukodonozor, Holofernes, farizej u hramu.

19. Što je skupost?

Skupost je: hleptiti preveć za novcem i blagom i preveć ga ljubiti; a prama bližnjemu tvrd biti.

„Neima veće nepravde, nego li novac ljubiti; jer tko to čini, daje istu dušu na prodaju. Crk. 10, 10. Primĕr: Akab, Giezi, Juda. Sveti Pavao zove skupost „korěnom svega zla.“ 1. Tim. 6, 10.

20. Što je bludnost?

Bludnost je: baviti se nepoštenom mišlju, željom, rěčju, ili činom, protivnim stidljivosti.

(Sr. šestu zapověd božju.)

21. Što je zavist?

Zavist je: veseliti se tudjemu zlu, a žalostiti se radi tudjega dobra.

Zavištju vraga došla je smrt na svět: a koji su njegovi, naslědiju ga. Mudr. 2, 24. 25. Primĕr: vrag, Kain, bratja Josipova, Saul, farizeji.

Digitized by Google

22. Što je lakomost?

Lakomost je: preko měre jesti ili piti, ili u nevrěme i neuredno hleptiti za jelom i pilom.

„Kojim (lakomcem) je Bog trbuh.“ Filip. 3, 19. Prim. Lakomi bogatar.

23. Što je srditost?

Srditost je: na suprotivštine se uzlovoljiti, prekoměrno se razjariti, ili se do osvete dati zaněti?

„Sva ogorčenost, i gnjev i srdjba, i vika i psovka, neka se od vas ukloni i sva zloća.“ Efež. 4, 31. Prim. Ezav hoće od srdjbe da ubije si brata Jakoba.

24. Što je lěnost?

Lěnost je: podati se nebrigi i neradu, pa s toga svoje dužnosti u nemar metati.

„Idi k mravu, lěnčino, motri puteve njegove; pa se uči mudrosti.“ Posl. 6, 6. O duhovnoj lěnosti i mlitavosti govori Gospodin: „O da bi bar mrzao bio ili topao! Ali jer si mlačan, te niti mrzao niti topao, izbljuvat ću te iz ustiuh svojih.“ Očit. 3, 15. 16. Prim. Lěni sluga, bezumne děvice.

25. Koji su grěsi proti Duhu svetomu?

*Ovih šest: 1) grěšiti preuzetno ufajuć se u milosrdje božje; 2) sdvojiti o milosti božjoj; 3) protiviti se priznanoj istini krštjanske věre; 4) zaviděti bližnjemu darove božje; 5) tvrdokorno odbijati spasonosne opomene; 6) uztrajati u nepokori do konca života.

Prim. Kain, Farao, farizeji.

Digitized by Google

26. Zašto se zovu ovi grěsi proti Duhu svetomu?

*Jer se naročito protive milosti Duha svetoga, pak zato vrlo otegotjuju obratjenje.

„Vi tvrdokorni i neobrezani na srdcu i ušiuh! Vi se sveudilj opirete Duhu svetomu, kao što otci vaši, tako i vi.“ Děl. apošt. 7, 51.

27. Koji su u nebo vapijući grěsi?

†Ova četiri: 1) hotično ubojstvo, 2) sodomski grěh, 3) tlačenje ubogih, udovicah i sirotah, 4) zaustavljanje ili uzkratjivanje zaslužene platje.

28. Zašto se ovi grěsi zovu u nebo vapijući?

†Jer grozovitom svojom zločom reć bi vapiju za osvetom u nebo.

„Glas krvi brata tvoga vapije k meni sa zemlje.“ 1. Mojs. 4, 10.

29. Koji su tudji grěsi?

†Ovih devet: 1) na grěh světovati, 2) grěh zapovědati, 3) na tudji grěh privoliti, 4) na grěh nagovarati, 5) grěh hvaliti, 6) grěh zatajiti, 7) grěh nepokarati, 8) u grěhu pomagati, 9) grěh braniti.

30. Zašto se ovi grěsi zovu tudji?

†Ovi se grěsi zovu tudji, jer se i onomu pripisuju, tko jih upravo nije sam učinio; ali je koliko toliko kriv, što su učinjeni.

Opomena. Odluči svako jutro, kada se probudiš, čuvati se osobito svoje glavne mane; a u večer se pitaj, kako si držao jutrenu odluku. Spoznav da si pogrěšio, pokaj se od srdca, te odluči, pogrěšku

Digitized by Google

ispověditi, čim prvi put podješ na izpověd. Primaj dragovoljno i zahvalno spasonosne opomene i čuvaj se tudjih grěhah.

Krěpost i krštjansko savršenstvo.

1. Je li dosta čuvati se samo težkih grěhah i opačinah?

*Nije dosta; nego treba sve bolje napredovati u krěposti i usavršivati se prama svomu staležu.

„Tko je pravedan, budi još pravedniji; a tko je svet, budi još svetiji.“ Očit. 22, 11.

§. 1. *Krštjanska krěpost.*

2. Zašto treba sve bolje napredovati u krěposti?

*Jerbo je čověk samo toliko dobar i Bogu drag, koliko je krěpostan.

3. U čem stoji krštjanska krěpost?

*Krštjanska krěpost stoji, u obće u postojanoj volji i težnji, činiti što je Bogu drago.

4. Kolikovrstne su krštjanske krěposti?

*Dvovrstne: bogoslovne i ćudoredne.

5. Koje su krěposti bogoslovne?

Bogoslovne su krěposti: věra, ufanje i ljubav.

6. Zašto se ove tri krěposti zovu „bogoslovne?“

*Ove se tri krěposti zovu bogoslovne, jer

Digitized by Google

izviru neposredno od Boga i neposredno na Boga směraju.

7. Kad imamo probuditi bogoslovne krěposti?

Imamo probuditi jih više putah u životu, a osobito: 1) u žestokoj napasti proti ovim krěpostim, 2) kada primamo sveta otajstva, 3) u pogibelji života i na samrti.

8. Kako se u kratko mogu probuditi bogoslovne krěposti?

Ovako:

Bože! věrujem tvrdo sve, što nas učiš věrovati po svojoj svetoj katoličkoj crkvi; jer si nam to objavio Ti, věčna, nepogrěšna istino.

Bože! ufam se po Isusovih zaslugah dobiti proštenje grěhah, Tvoju milost i věčno blaženstvo; jer si to obećao Ti, svemogući, milosrdni i věrni Bože.

Bože! ljubim Te svim srdcem i nada sve; jer si Ti moj predobri otac, najveće i svake ljubavi najdostojnije dobro. Radi Tebe ljubim i svojega bližnjega, bio prijatelj ili neprijatelj, kao sam sebe. Amen.

9. Zašto se sve ostale krěposti osim bogoslovnih zovu „ćudoredne“?

*Zovu se ćudoredne, jer nam rede ćud po božjoj volji.

10. Koje su od ćudorednih krěpostih četiri stožerne ili glavne?

*Ove: 1) mudrost, 2) pravednost, 3) uměrenost, 4) duševna jakost.

Digitized by Google

11. U čem stoji mudrost?

*Mudrost stoji u tom: da razaberemo što je u istinu dobro i Bogu drago, te da se nedamo na grěh namamiti pod izlikom dobra.

„Tražite, što je božja volja, što je dobro, Bogu povoljno i savršeno.“ Rimlj. 12, 2.

12. U čem stoji pravednost?

*Pravednost stoji u tom: da dobro svagda odlučno prihvatimo, te s toga budemo pripravni dati svakomu svoje.

„Podajte caru, što je carevo; a Bogu, što je božje. Mat. 22, 21,

13. U čem stoji uměrenost?

Uměrenost stoji u tom: da si krotimo pùtene požude, koje nas uztežu od dobra.

„Suzbijajte pùtene požude, koje se protive duši.“ 1. Petr. 2, 11.

14. U čem stoji duševna jakost?

*Duševna jakost stoji u tom: da se nedamo nikakvom tegobom ni progonom odvratiti od dobra.

Prim. Sedam bratje Makabejacah i mati jim.

15. Koje su navlastito krěposti glavnim grěhom protivne?

*Ove: 1) poniznost, 2) darežljivost, 3) čistoća, 4) dobrotivost, 5) uměrenost u jelu i pilu, 6) krotkost, 7) revnost u dobru.

Opomena. Bez ustrajne borbe proti svojim grěšnim sklonostim nećeš dotěrati do krštjanskih krěpostih; zato se věrno bori do smrti, pa će ti uděliti Bog kruna života. Očit. 2, 10.

Digitized by Google

*§. 2. *Krštjansko savršenstvo.*

16. Zašto nam se treba prama svomu staležu usavršivati?

Zato, jer: 1) naš Gospodin i spasitelj veli svim: „Budite savršeni, kao što je otac vaš u nebu savršen;“ Mat. 5, 48.

2) jer smo dužni ljubiti Boga svim srdcem, svom dušom, svim umom i svom snagom. Mark. 12, 30.

17. U čem stoji krštjansko savršenstvo?

Krštjansko savršenstvo stoji u tom, da budemo prosti od svake neuredne ljubavi světa i sebe, ter Boga u svem i nada sve ljubimo.

Što imam u nebu, što li ljubim na zemlji izvan tebe? Bože srdca moga i dio moj Bože u věke.“ Pěs. 72, 25. 26.

18. Koji je u obće put do savršenstva?

Naslědovati Isusa.

„Hoćeš li savršen biti . . . . naslěduj mene.“ Mat. 19, 21.

19. Što je poglavito preporučio Isus za savršenstvo?

Preporučio je poglavito tako zvane evangjeoske savěte.

20. Koji su evangjeoski savěti?

Ova tri: 1) dobrovoljno siromaštvo, 2) postojana čistoća, 3) podpuna pokornost pod duhovnim glavarom.

Digitized by Google

21. Tko je dužan obdržavati evangjeoske savěte?

Dužni su redovnici i svi, koji se na to zavětuju.

22. Može li čověk i u světovnom staležu savršeno živěti?

Može, ako neživi po duhu světa, nego po duhu Isusovu.

„Ako tko ljubi svět, nije ljubavi Otca u njem. Jer sve, što je na světu, požuda je těla, požuda očijuh i oholost života.“ 1. Iv. 2, 15, 16. „Tko neima duha Isusova, nije njegov.“ Rim. 8, 9.

23. Pak je li duh světa protivan duhu Isusovu?

Jest protivan, kao što razgovětno vidimo iz izrekah Isusovih, zvanih osam blaženstvah.

24. Kako glasi osam blaženstvah?

1) „Blaženi siromasi duhom, jer je njihovo kraljestvo nebesko.

2) Blaženi krotki, jer će posědovati zemlju.

3) Blaženi tužni, jer će se utěšiti.

4) Blaženi, koji gladuju i žedjaju pravdu, jer će se nasititi.

5) Blaženi milosrdni, jer će biti pomilovani.

6) Blaženi čista srdca, jer će Boga viděti.

7) Blaženi mirni, jer će se zvati sinovi božji.

8) Blaženi progonjeni radi pravde, jer je njihovo kraljestvo nebesko.“ Mat. 5, 3—10.

Digitized by Google

25. Po čem razabiremo iz osam blaženstvah, da je duh světa protivan duhu Isusovu?

Razabiremo po tom, što svět drži upravo one za nevoljne i lude, koje Isus zove blaženimi.

26. Što je činiti svakomu krštjaninu, bio koga mu draga staleža, da dodje do savršenstva?

Treba: 1) rado moliti, marljivo slušati reč božju i često primati sveta otajstva;

2) postojano krotiti i zatajivati sam sebe; [1])

3) svakdanje poslove ovršivati u milosti načinom bogumilim.

[1]) „Ako tko hoće za mnom doći, neka zataji sam sebe, uzme svoj križ na se i slědi mene.“ Mat. 16, 24.

27. Kako treba zatajivati sam sebe?

†Treba si koješta uzkratiti, što godi, te si odkidati i od dopuštenih stvarih, da se uzmognemo laglje čuvati nedopuštenih.

28. Kako možemo najlaglje ovršivati svoja děla načinom bogumilim?

Ako si predočimo, kako ih je ovršivao Isus i ako nastojimo od ljubavi ga u tom naslědovati.

29. Kako imamo po priměru Isusovu obavljati svagdanje poslove?

Imamo jih obavljati pomnjivo, trpljivo i s naměrom ugoditi Bogu.

30. Kako treba obědovati?

Treba prije i poslě oběda sklopljenih rukuh Bogu se pomoliti, a pod obědom vladati se uměreno i pristojno.

Digitized by Google

31. Je li slobodno i zabavljati se?

†Jest, ali uměreno i čedno, u svoje vrěme i na svojem městu; a povrh toga treba zabavu posvetiti Bogu dobrom nakanom.

32. Kako treba obćiti s bližnjim?

Treba: 1) prijatno, da neuvrědimo nikoga, 2) oprezno, da nezadjemo s puta krěposti.

33. Kako se treba vladati u suprotivštini?

†) Treba se uvěriti, da ju je poslao Bog, Bogu ju žrtvovati i moliti ga, da bude na dobro.

Opomena. Misli, da i tebi govori Bog, što je nękoć rekao Abrahamu: „Hodi preda mnom i budi savršen. 1. Mojs. 17, 1. Trsi se osbiljno, biti dan na dan pobožniji i krěpostniji.

„Sinko! služi Bogu savršenim srdcem i dragovoljnom ćudi; jer Gospodin kuša sva srdca i razumije sve misli duše. Ako ga budeš tražio, najti ćeš ga; ako li ga ostaviš, odbacit će te na věke.“ 1. Lětop. 28, 9.

Digitized by Google

Glava tretja.

Izvori milosti.

---

1. **Možemo li sami od sebe obdržavati zapovědi božje i spasiti se?**

Nemožemo, nego nam k tomu treba pomoći ili milosti božje.

„Bez mene nemožete ništa učiniti.“ Iv. 15, 5.

2. **Što se razuměva po milosti božjoj?**

Po milosti božjoj razuměva se ovdě nutarnja vrhunaravna pomoć ili dar, što nam Bog radi zaslugah Isusovih daje za spasenje.

3. **Kolikovrstna je milost?**

Milost je dvovrstna: 1) dělujuća, 2) posvetjujuća ili opravdajuća.

§. 1. Dělujuća milost.

4. **Što je milost dělujuća?**

Milost dělujuća jest ona milost, kojom nam Bog razsvětljuje razum, a volju odvratja oda zla i navratja na dobro. Pěs. 118, 34, 36.

Digitized by Google

5. Koliko nam je milost na spas potrebita?

Milost nam je toliko na spas potrebita, da bez nje nemožemo ništa za spas početi, nastaviti, ni dovršiti.

„Jerbo je Bog, koj děluje u vas da hoćete i dovršite“. Filip. 2, 13.

6. Daje li Bog svakomu čověku milost?

Bog daje svakomu čověku dovoljno milosti, da se može spasiti.

„Bog hoće, da se svi ljudi spase i dodju do spoznanja istine“. 1. Tim. 2, 4.

7. Što treba čověku činiti od svoje strane, da mu bude milost na spas?

Neprotiviti joj se, nego věrno uza nju prionuti.

„Opominjemo vas, da neprimate uzalud milosti božje“. 2. Kor. 6, 1.

8. Može li se čověk milosti protiviti?

*Može; jer milost božja neotima čověku slobodne volje, niti ga nesili na dobro.

„Danas, ako čujete glas njegov, neotvrdnite srdca.“ Pěs. 94, 8.

Opomena. Moli se svaki dan Bogu, da ti poděli milost; a čuvaj se, da joj se neuzprotiviš. „Nuto stojim na vratih i kucam. Ako mi tko usliša glas i vrata otvori, svratit ću se k njemu, i s njim ću večerati, i on sa mnom.“ Očit. 3, 20.

§. 2. Posvetjujuća ili opravdajuća milost.

9. Što je milost posvetjujuća?

Milost posvetjujuća jest nezaslužen vrhunaravan dar, po kojem grěšnici postaju pra-

Digitized by Google

vedni, děca božja i baštinici kraljestva nebeskoga.

10. **Zašto se milost posvetjujuća zove „nezasluženi dar?“**

*Jerbo nam ju Bog posve dragovoljno daje, po svojem milosrdju i ljubavi.

„Opravdani badava po milosti, po odkupu, koj je u Isusu“. Rimlj. 3, 24.

11. **Zašto se posvetjujuća milost zove i „opravdajuća“?**

*Jer se posvetjujućom miloštju čověk opravda, t. j. prelazi iz nemilosti u milost.

12. **Kako dakle biva opravdanje?**

*Opravdanje biva ovako: 1) grěšnik se čisti od svih, bar težkih grěhah, 2) posvetjuje mu se i preporadja duša.

„Oprani ste, posvetjeni, opravdani u ime gospodina našega Isusa i u duhu našega Boga“. 1. Kor. 6, 11.

13. **Kako počima opravdanje?**

Opravdanje počima dělujućom miloštju božjom, kada grěšnika razsvětli i pobudi, da se obrati k Bogu.

14. **Što mora činiti grěšnik od svoje strane, da se opravda?**

*Grěšnik mora pomoćju milosti božje: 1) věrovati, ufati se, početi Boga ljubiti i za grěhe se kajati; 2) pokrstiti se, ili ako je već krštен, izpověditi se.

15. **Što prima grěšnik u otajstva krstu ili pokori?**

Digitized by Google

*Prima milost posvetjujuću, kojom se konačno opravda, postaje Bogu mio, děte božje i baštinik neba.

16. **Dokle ostaje milost posvetjujuća u duši opravdanika?**

Dok opravdanik nesagrěši smrtno.

17. **Imaju li děla opravdanika osobitu vrědnost?**

*Opravdanik uz milost božju tvori dobra t. j. zaslužna děla; „jer svaka dobra voćka rodi dobrim plodom". Mat. 7, 17.

18. **Može li čověk i u smrtnom grěhu tvoriti dobra děla?**

Može, ali bez zasluge za nebo. Iv. 15, 4. 5.

19. **Jesu li dakle bezkoristna dobra děla, koja se tvore u smrtnom grěhu?**

*Nisu bezkoristna; jer pribavljaju grěšniku od Boga milost pokore, a kad i kad odvraćaju vremenite kazne.

„Odkupi se od grěhah milostinjom, od svojih zločinah milosrdjem prama siromakom: pa će ti možda Bog oprostiti grěhe". Dan. 4, 24. Prim. Ninivitjani.

20. **Što zaslužujemo dobrimi děli, koja tvorimo u milosti posvetjujućoj?**

Zaslužujemo: 1) umnoženje posvetjujuće milosti, 2) věčno blaženstvo. 2. Tim. 4, 8.

21. **Odkuda ovakvim dobrim dělom nutarnja cěna ili zaslužnost?**

*Od neizměrnih zaslugah Isusa, komu postajemo živi članovi po milosti posvetjujućoj.

22. **Treba li svakomu krštjaninu tvoriti dobra děla?**

Digitized by Google

Treba; jer „svaka voćka, koja nenosi dobra ploda, biti će poseèena i u oganj bačena“. Mat. 3, 10.

23. **Koja osobito dobra děla preporuča sveto pismo?**

*Preporuča osobito: molitvu, post i milostinju; a po ovih se razuměvaju u obće děla pobožnosti, trapnje i ljubavi bližnjega.

„Bolja je molitva uza post i milostinju, nego li tovariti blago od zlata“. Tob. 12, 8.

24. **Na što osobito gleda Bog u naših dobrih dělih?**

Na dobru nakanu, kojom i malenimi děli možemo zaslužiti veliku platju od Boga.

25. **Što je dobra nakana?**

Dobra nakana jest naměra služiti Bogu i štovati ga.

26. **Kako se probudi dobra nakana?**

Ovako po prilici: „Bože, posvetjujem Ti na čast i slavu sve misli, rěči i čine“. Ili ovako: „Bože i gospodine, sve Tebi na slavu“!

27. **Kada valja probuditi dobru nakanu?**

Vrlo je spasonosno probuditi dobru nakanu više putah na dan, a osobito u jutro.

28. **Čega nam treba osobito, da dobijemo i sačuvamo milost božju?**

Treba nam svetih otajstvah i molitve.

29. **Dobivamo li jednako milost božju po svetih otajstvih i molitvi?**

Digitized by Google

*Nedobivamo; jerbo nam sveta otajstva milost božju děle, a molitvom si milost od Boga prosimo.

Opomena. Gledaj si milost božju posvetjujuću svendilj sačuvati u duši, kloneć se grěha, a tvoreć dobra děla.

Sveta otajstva ili sveti sakramenti.

1. Što je sveto otajstvo?

Sveto otajstvo jest vidljiv znak, naredjen od Isusa, kojim nam Bog děli nevidljivu milost i nutarnje posvetjenje.

2. Što ima u svakom otajstvu?

U svakom otajstvu ima ovo troje: 1) vidljiv znak, 2) nevidljiva milost, 3) naredba od Isusa.

3. Kakve milosti děle otajstva?

1) Děle ili umnožavaju milost posvetjujuću, 2) svako otajstvo daje i drugih posebnih milostih, za koje je naredjeno.

4. Kako imamo primati otajstva, da dobijemo ove milosti?

Imamo jih primati dostojno, i valjano pripravljeni.

5. Kako sagrěši, tko nedostojno primi koje sveto otajstve?

Sagrěši težko i krivac je svetogrdja.

6. Ravna li se valjanost otajstvah po vrědnosti onoga, tko jih děli?

Digitized by Google

*Neravna, jer otajstva neprimaju moći od onoga, tko jih děli, nego od naredbe Isusove i njegovih zaslugah.

7. **Koja je otajstva naredio Isus?**

Ovih sedam: 1) krst, 2) potvrdu, 3) presveto oltarno otajstvo, 4) pokoru, 5) poslědnju pomast, 6) sveti red, 7) ženitbu.

8. **Odkuda znamo, da je Isus naredio sedam svetih otajstvah?**

*Znademo iz jednoglasnoga nauka crkve, „koja je stup i temelj istine". 1. Tim. 3, 15.

9. **Kako se razlikuju otajstva?**

*Razlikuju se: 1) otajstva živih i otajstva mrtvih; 2) otajstva, koja možemo samo jedanput u životu primiti, i otajstva, koja možemo više putah primiti.

10. **Koja se zovu otajstva živih?**

*Otajstva živih zovu se: 1) potvrda, 2) presveto oltarno otajstvo, 3) poslědnja pomast, 4) sveti red, 5) ženitba.

11. **Zašto se ova otajstva zovu otajstva živih?**

* Jer ova otajstva možemo samo u milosti posvetjujućoj dostojno primiti.

12. **Koja se zovu otajstva mrtvih?**

*Otajstva mrtvih zovu se **krst i pokora.**

13. **Zašto se ova dva otajstva zovu otajstva mrtvih?**

Jer ova dva otajstva možemo primiti i u nemilosti božjoj.

Digitized by Google

14. Koja otajstva nesmijemo više primiti nego jedan put?

*Krst, potvrdu i sveti red.

15. Zašto se ova otajstva nesmiju više, nego jedan put primiti?

*Jer bilježe dušu neizbrisljivim biljegom.

16. Tko je naredio obrede svetih otajstvah?

†Někoje obrede naredio je sam Isus; a někoje za veću pobožnost naredila je Duhom svetim nadahnuta crkva.

Opomena. Poštuj sveta otajstva, naredjena od Isusa, da nam budu izvori milosti; hvali od srdca na njih Bogu, a čuvaj se, da jih nepogrdiš psovkom ili nedostojno primajuć.

Krst.

1. Koje je prvo i najpotrebitije otajstvo?

Prvo i najpotrebitije otajstvo jest krst.

2. Zašto se zove krst prvo otajstvo?

Jer se prije krsta nemože nijedno otajstvo valjano primiti.

3. Zašto se zove krst najpotrebitije otajstvo?

Jer se bez krsta nemože nitko spasiti.

„Ako se tko nepreporodi vodom i Duhom svetim, nemože uniči u kraljestvo božje. Ivan. 3, 5.

4. Što je krst?

Krst je otajstvo, u kom se čověk vodom i rěčju božjom od svakoga grěha čisti i u Isusu na život věčni preporadja i posvetjuje.

Digitized by Google

5. **Zašto velimo, da krst biva „vodom i rěčju božjom“?**

*Jer se krsteć poléva vodom glava onomu, koj se krsti, i ujedno izgovaraju rěči: „Ja te krstim u ime Otca i Sina i Duha svetoga. Amen.“

6. **Zašto velimo, da se „na krstu čisti čověk od svakoga grěha“?**

*Jer se na krstu prašta iztočni grěh i svi grěsi prije krsta počinjeni.

7. **Prašta li se i kazna grěha?**

*Na krstu prašta se vremenita i věčna kazna.

8. **Zašto velimo nadalje, da se čověk „na věčni život preporadja i posvetjuje“?**

*Jr se čověk na krstu nečisti samo od svih grěhah, nego se i obnavlja duhovnim načinom, posvetjuje i postaje dětе božje i baštinik kraljestva nebeskoga. Tit. 3, 5—7.

9. **Kako biva ova duhovna obnova i posveta?**

Ova duhovna obnova i posveta biva miloštju posvetjujućom, koju uléva Duh sveti u dušu ujedno s bogoslovnimi krěpostmi.

„Ljubav božja ulivena je u srdca naša po Duhu svetom, koj nam je dan“. Rimlj. 5, 5.

10. **Zašto dodajemo rěči: „u Isusu“?**

*Zato, da izpovědimo, kako čověk sve ove milosti dobiva odtud, što se na krstu sjedinjuje s Isusom i prima u njegovu crkvu. Rimlj. 8, 1.

11. **Kada je zapovědio Isus krstiti?**

*Isus je zapovědio krstiti, kada je prije svoga uzašaštja na nebo rekao apoštolom:

Digitized by Google

„Idite, učite sve narode, i krstite jih u ime Otca i Sina i Duha svetoga“. Mat. 28, 19.

12. Tko može valjano krstiti?

†Valjano krstiti može svaki čověk; ali gdě nije upravo potreba, imade krstiti samo svetjenik i to duhovni pastir.

13. Kakvom je vodom moći krstiti?

†Valjano krstiti moći je svakom naravnom vodom; no ipak, ako je moguće, valja krstiti krstnom ili svetom vodom.

14. Kakvu nakanu mora imati, tko krsti?

†Tko krsti, mora imati nakanu sbilja krstiti, t. j. činiti, što čini crkva, ili što je naredio Isus.

15. Na što se zavěravamo Bogu krstnim zavětom?

*Zavěravamo se: 1) věrovati tvrdo i stalno katolički nauk, 2) kloniti se grěha i grěšnih prigodah te bogoljubno živěti.

16. Što osobito imadu pamtiti kumovi?

†Kumovi su kano duhovni roditelji svoga kùmčeta te u njegovo ime izpovědaju věru i krstni zavět; zato treba:

1) da su i sami dobri katolici;

2) da děte uzgoje u katoličkoj věri, ako dětetu umru roditelji, ili inače nezadovolje ovoj dužnosti; a

3) zabranjeno jim je sklopiti ženitbu s kumčetom ili njegovimi roditelji.

17. Može li se kada „krst po vodi“ nadoměstiti?

Digitized by Google

†Ako se nemože primiti, može se nadoměstiti krstom po želji ili krstom po krvi.

18. **Što je krst „po želji“?**

†Krst po želji jest vruća želja i prava volja krstiti se, uza savršeno pokajanje ili ljubav Boga.

19. **Što je krst „po krvi“?**

†Krst po krvi jest mučenička smrt radi Isusa.

Opomena. Nezaboravi nikada, što si obećao Bogu na svetom krstu i što ti je rekao svetjenik pružajuć ti bělu opravicu: „Primi bělu opravu, te ju neokaljanu donesi pred prěstol gospodina našega Isusa, da postigneš věčni život.“ Ponovi čestje, po prilici svake nedělje, krstni savět.

* Potvrda.

1. **Što je potvrda?**

Potvrda je otajstvo, u kom se krštenik polaganjem rukuh, pomaštju i molitvom biskupovom od Duha svetoga potvrduje, da věru svoju stalno izpověda i po njoj živi.

2. **Tko nas uči, da je Isus naredio potvrdu?**

†Nepogrěšna katolička crkva, suglasno sa svetim pismom i naukom svetih otacah.

3. **Kakve milosti daje sveta potvrda?**

1) Umnožava milost posvetjujuću, 2) děli nam Duha svetoga, da se možemo opirati zlu, a napredovati u dobru, 3) bilježi nas neizbrisljivim biljegom kao vojake Isusove.

Digitized by Google

„Bog je, koj nas je skupa s' vami potvrdio, i koj nas je pomazao, koj nam je i pečat udario, i zalog Duha u srdca dao". 2. Kor. 1, 21. 22.

4. Tko ima oblast potvrdjivati?

Oblast potvrdjivati redovito imaju biskupi kao naslědnici apoštolah.

5. Kako děli biskup potvrdu?

Razkriliv ruke nada sve, koji će se potvrdjivati, zaziva Duha svetoga nada nje; zatim polaže svakomu napose ruku na glavu i maže ga svetom krizmom; a na koncu děli svim zajedno blagoslov.

6. Kako biva pomazanje na svetoj potvrdi?

Biskup pravi svakomu na čelu svetom krizmom znak svetoga križa govoreć: „Bilježim te znakom svetoga križa i potvrdjujem te krizmom spasa u ime Otca i Sina i Duha svetoga. Amen."

7. Što je krizma?

Krizma je pomast od maslinova ulja i balzama.

8. Što znamenuje ulje?

Ulje znamenuje nutarnju jakost proti neprijateljem spasa.

9. Što znamenuje mirišavi balzam poměšan s uljem?

Znamenuje, da se na potvrdi prima milost sačuvati se od kvarila světa, te bogoljubnim žitjem širiti miris krěposti.

10. Zašto pravi biskup križ na čelu?

U znak, da se krštjanin neima stiditi križa, nego odprto i slobodno izpovědati svoju věru u razpetoga Isusa.

Digitized by Google

„Nestidim se evangjelja, jerbo je sila božja na spas svakomu, tko věruje“. Rimlj. 1, 16.

11. Zašto daje biskup malu pljusku poslě pomazanja?

U znak, da su dužni potvrdjeni na ime Isusovo sve nevolje trpljivo podnositi.

12. Je li potvrda na spas potrebita?

Potvrda nije na spas neobhodno potrebita; ali bi ipak sagrěšio, tko je nebi s nemara primio.

13. Tko može biti potvrdjen?

Svatko, tko je kršten.

14. Kako se ima primati sveta potvrda?

Valja: 1) biti u posvetjujućoj milosti; a uz to goruće moliti za darove Duha svetoga, 2) obećati Bogu živěti i umrěti kao krštjanin, 3) ostati u crkvi, dok biskup nepoděli blagoslova.

15. Zašto su i na potvrdi kumovi?

Da vode kumčad na svetu potvrdu, te da joj budu u pomoć savětom i priměrom u duhovnoj borbi.

Opomena. Ovršuj svagda bez ikakva straha i stida dužnosti krštjanina katolika.

Presveto oltarno otajstvo.

§. 1. Prisutnost Isusova u presv. otajstvu.

1. Što je presveto oltarno otajstvo?

Presveto oltarno otajstvo jest pravo tělo i prava krv gospodina našega Isusa u prilici kruha i vina za hranu duše naše.

Digitized by Google

2. Ima li u presv. oltarnom otajstvu sve, što treba za otajstvo?

*Ima: 1) vidljiv znak naime prilika kruha i vina, 2) nevidljiva milost, — Isus, početnik i izvor svih milostih, 3) naredba od Isusa.

3. Kada je naredio Isus presveto oltarno otajstvo?

Naredio je na zadnjoj večeri u oči svoje gorke muke.

4. Kako je naredio Isus ovo presveto otajstvo?

*Isus uze kruh, blagoslovi ga, razlomi i dade učenikom svojim govoreć: „Uzmite i jedite: ovo je tělo moje". Zatim uze kalež s vinom, blagoslovi ga i dade učenikom svojim govoreć: „Pijte iz njega svi, ovo je krv moja. — Ovo činite meni na uspomenu".

5. Što učini Isus rěčmi: „Ovo je tělo moje — ovo je krv moja"?

*Pretvori kruh u pravo svoje tělo; a vino u pravu svoju krv.

6. Što je poslě ovih rěčih Isusovih preostalo od kruha i vina?

*Ništa do prilikah kruha i vina.

7. Što se razuměva po prilici kruha i vina?

Razuměva se, što udara u osětjala od kruha i vina, kao: oblik, boja, tek, miris.

Digitized by Google

8. **Odkuda znamo, da je Isus rěčmi: „Ovo je tělo moje — ovo je krv moja“ dao apoštolom pravo svoje tělo i krv?**

†Znamo odtuda: 1) što je Isus već prije obećao svojim učenikom, sbilja dati blagovati svoje tělo i krv[1]), te što je na zadnjoj večeri izrikom očitovao, da je ono, što jim daje za jelo i pilo, sbilja tělo njegovo i krv; 2) što su apoštoli i katolička crkva tako od postanka věrovali i učili[2]).

[1]) „Kruh, što ću vam ja dati, jest moje meso, světu za život. Na to se uzmu prepirati židovi i govoriti: Kako nam može ovaj meso svoje dati jesti? A Isus jim reče: U istinu, u istinu kažem vam! ako nebudete jeli mesa Sina čověčjega i nebudete pili njegove krvi, nećete imati života u sebi. Jer je moje meso pravo jelo i moja krv pravo pilo“. Iv. 6, 52. i sl.

[2]) Nauk apoštolah, poimence sv. Pavla razabire se iz 1. Kor. 10, 16. i 11, 23—29; a nauk cěle crkve i njezinih bogoslužnih molitavah i obredah, iz odlukah crkvenih saborah, mnogobrojnih svědočanstvah sv. otacah i crkvenih pisacah.

9. **Je li i apoštolom Isus dao oblast pretvarati kruh i vino u sveto njegovo tělo i svetu krv?**

*Jest, rekav jim: „Ovo činite meni na uspomenu“.

10. **Komu su apoštoli predali ovu oblast?**

*Predali su ju biskupom i svetjenikom.

11. **Kada ovršuju ovu oblast biskupi i svetjenici nad kruhom i vinom?**

*U svetoj misi, izgovarajuć nad kruhom i vinom Isusove rěči: „Ovo je tělo moje, ovo je krv moja“.

Digitized by Google

12. Je li dakle poslě pretvorbe ili pod podizanjem još kruh i vino na žrtveniku?

Nije, nego je pravo tělo i prava krv Isusova u prilici kruha i vina.

13. Dokle je Isusovo tělo i krv u prilikah?

Dok ima prilikah.

14. Je li u prilici kruha samo tělo Isusovo, a u prilici vina samo krv njegova?

Nije; nego je u svakoj prilici Isus čitav i nerazděljen, kao što je čitav i nerazděljen u nebu.

15. Kada svetjenik lomi ili děli svetu hostiju, lomi li takodjer Isusovo tělo?

Nelomi, nego lomi ili děli samo prilike; a tělo je Isusovo čitavo i živo u svakom dělku.

16. Što smo dužni Isusu u presvetom oltarnom otajstvu?

*Dužni smo ga češtje pohoditi, směrno mu se i srdačno klanjati. (Tělovo ili brašančevo.)

17. Je li Isus samo zato u presvetom oltarnom otajstvu, da bude s nami i kao čověk?

*Isus je takodjer zato u presvetom oltarnom otajstvu, da se: 1) u svetoj misi za nas žrtvuje, 2) u svetoj pričesti daje nam za hranu.

Opomena. Budi miran i pobožan u crkvi, gdě se dostoji Isus prebivati; idi često i dragovoljno u crkvu, pa se pokloni Isusu i moli ga, da ti uděli svoju milost, a čuvaj se svake nepristojnosti.

Digitized by Google

§. 2. *Sveta misa.*

18. Što je žrtva?

Žrtva u obće jest vidljiv dar, prikazan Bogu, kao najvećemu gospodaru na čast i poklon.

19. Je li bilo svagda žrtavah?

*Žrtavah je bilo od postanka světa; a sam jih je Bog naredio u starom zakonu.

20. Zašto su dokinute žrtve staroga zakona?

*Zato su dokinute, što su samo prilikovale žrtvu novoga zakona; pa s toga nisu niti mogle obstojati preko staroga zakona. Žid. 13, 1—9.

21. Ima li žrtva i u novom zakonu?

*Ima, i to sam Isus, Sin božji, koj se je svojom smrtju na križu žrtvovao Otcu svomu nebeskomu. Žid. 9, 14.

22. Jesu li smrtju Isusa prestale sve žrtve?

*Nisu; nego je trebalo, da bude i u novom zakonu sveudiljna žrtva, te se križna žrtva sveudilj ponavlja; a mi si pribavljamo milosti njom zaslužene.

23. Je li nam Bog i obećao takovu žrtvu?

*Jest, već u starom zakonu proreče ju Bog po proroku Malakiji.

„Niste mi više po volji (židovi), govori gospodin četah, i neću više da primim dara iz ruke vaše; jer od iztoka sunca do zapada slavit će se ime moje medju narodi, i po svih městih žrtvovat će se imenu mojemu i prikazivati čisto (od kruha) prikazanje". Malak. 1, 10. 11. — Prilika svete mise je žrtva Melkisedekova.

Digitized by Google

24. Koja je ta sveudiljna, po Malakiji proročena žrtva?

*Jest sveta misa.

25. Tko je naredio svetu misu?

*Svetu misu naredio je sam Isus na zadnjoj večeri.

26. Što je sveta misa?

Sveta misa jest sveudiljna žrtva novoga zakona, u kojoj se Isus, gospodin naš, prikazuje po rukuh svetjeničkih, u prilici kruha i vina, Otcu svomu nebeskomu, nekrvnim načinom, kako se je nĕgda krvnim načinom prikazao na križu.

27. Kakva je razlika medju svetom misom i žrtvom na križu?

Sveta misa jest bitno ista žrtva, koja je prikazana na križu; samo se razlikuje način, kojim se prikazuje.

28. Zašto velimo, da je sveta misa ista žrtva, koja je prikazana na križu?

Jer u obadvĕ žrtve prikazuje i prikazuje se isti Isus gospodin naš.

29. Kako se razlikuje način, kojim se prikazuju ove dvĕ žrtve?

Na križu žrtvovao se je Isus načinom krvnim; a u svetoj misi prikazuje se načinom nekrvnim, jer u svetoj misi niti trpi Isus niti umire.

30. Koji su poglaviti dĕlovi svete mise?

Poglaviti dĕlovi svete mise jesu: 1) prikazba, 2) pretvorba, 3) pričest.

Digitized by Google

31. Komu se prikazuje sveta misa?

*Sveta misa prikazuje se samo Bogu; ali se ipak uz to slavi i uspomena svetih.

32. Kako se slavi pod svetom misom uspomena svetih?

*Slavi se: 1) što hvalimo Bogu na milosti i blaženstvu poděljenu svetim, 2) što zazivamo svete u pomoć.

33. Zašto prikazujemo Bogu svetu misu?

*Svetu misu prikazujemo Bogu, kao žrtvu:

1) na poklon i čast; da ga štujemo i slavimo;

2) na zahvalu za primljene darove i milosti;

3) za mirovno i zadovoljštinu za grěhe i kazne;

4) kao žrtvu uprosnu, da si od njega izmolimo pomoć u svakoj potrebi duše i těla.

34. Komu koristi sveta misa?

*Sveta misa koristi svojkolikoj crkvi, živim i mrtvim.

Opomena. Trsi se svaki dan biti pobožno i směrno kod svete mise. Za prikazbe prikaži s Isusom i sam sebe nebeskomu Ocu; za pretvorbe pokloni se spasitelju ponizno i moli ga za oproštenje; na pričest pričesti se bar duhovnim načinom, t. j. probudi želju sdružiti se s Gospodinom u otajstvu ljubavi.

Digitized by Google

§. 3. *Sveta pričest.*

35. Što je sveta pričest?

Sveta pričest jest pravo blagovanje těla i krvi Isusove duši za hranu.

36. Zapověda li pričeštjati se Bog ili samo crkva?

Pričeštjati se zapověda i Bog; jer Isus govori naročito: „U istinu vam kažem, ako nebudete jeli mesa sina čověčjega i nebudete pili krvi njegove, nećete imati života u sebi.“ Iv. 6, 54.

37. Treba li se pričeštjati u obě prilike?

Netreba; jer u prilici kruha primamo i krv Isusovu.

38. Pa zašto je naredio Isus presveto oltarno otajstvo u obě prilike?

Jer je naredio presveto oltarno otajstvo zajedno i kao žrtvu, čemu trebaju obě prilike.

39. Kakve milosti děli sveta pričest?

1) Sdružuje nas najuže s Isusom i umnožava nam posvetjujuću milost;

2) slabi nam zle požude, te bodri nas i krěpi u dobru;

3) čisti nas od lahkih grěhah i čuva od težkih;

4) zalog nam je uzkrsnutja i věčnoga blaženstva.

40. Prima li svatko na svetoj pričesti ove milosti?

Digitized by Google

Neprima; jer tko se pričesti nedostojno, t. j. u smrtnom grěhu, krivac je věčnoga prokletstva.

„Tko nedostojno jede ovaj kruh ili pije kalež gospodnji, krivac je těla i krvi gospodnje ..... taj si jede i pije sud, što nerazlučuje těla gospodnjega.“ 1. Kor. 11, 27—29. Sravni sa kovčegom zavěta, s kojega su se pobožni Izraelci dobavili sreće i blagoslova, a bezbožni Filistejci nesreće i prokletsva.

41. Kakvim se grěhom ogrěši, tko se nedostojno pričesti?

Ogrěši se kano Juda groznim svetogrdjem.

42. Koje su obično poslědice nedostojne pričesti već u ovom životu?

Slěpoća razuma, tvrdoća srdca, kadkad i nagla smrt i druge vremenite kazne.

Prim. Nesretni konac Jude, o kom reče Spasitelj: „Bolje bi mu bilo, da se nebude rodio.“ Srav. 1. Kor. 11, 30.

43. Što dakle ima činiti grěšnik prije svete pričesti?

Ima si očistiti dušu valjanom izpovědju.

„Neka se pako pita čověk prije, te tako neka jede kruha ovoga i pije iz kaleža ovoga.“ 1. Kor. 11, 28.

44. Kako se dalje imamo pripraviti dušom?

Imamo: 1) trsiti se, da se oprostimo i malih grěhah, 2) srdce si buditi na pobožnost.

45. Je li pričest nedostojna i radi malih grěhah?

Nije nedostojna; ali čim smo prostiji i od malih grěhah, tim obilatije dobivamo milosti na svetoj pričesti.

Digitized by Google

46. Kako možemo pobuditi srdce na pobožnost?

Pobožnim razmišljanjem i shodnom duhovnom zabavom.

47. Koja duhovna zabava dolikuje najbolje svetej pričesti?

Najbolje dolikuje: 1) buditi věru, ufanje, ljubav i goruću želju, 2) klanjati se Isusu, 3) poniziti se i skrušiti.

48. Kako se imamo pripraviti tělom?

Imamo: 1) biti na tašte, t. j. od ponoći ništa jesti niti piti, 2) doći u pristojnoj odéći.

49. Tko se može pričestiti, ako i nije na tašte?

Onaj, tko je pogibeljno bolestan, te prima svetu pričest kao poputninu.

50. Kako imamo pristupiti k stolu gospodnjemu?

Imamo pristupiti što směrnije, sklopljenih rukuh i oborenih očiuh.

51. Kako imamo primiti svetu pričest?

Imamo si podvrći čist rubac pod bradu ili molitvenicu, glavu malo podići, čedno otvoriti usta, spustiti jezik na dolnju ustnicu i ponizno primiti svetu hostiju.

Treba paziti da se nedrži sveta hostija u ustijuh, dok se sasvim raztopi. Ako li se prilěpi na nebo, treba ju jezikom odlěpiti.

52. Što imamo činiti poslě pričesti?

Imamo se čedno vratiti na svoje město, ter još koje vrěme moliti.

Digitized by Google

53. Kakve molitve valja moliti poslě svete pričesti?

Molitve, kojimi se očituje prama Bogu poniznost, hvala, ljubav, kojimi se Bogu prikazujemo i preporučamo.

54. Kako imamo probaviti pričestni dan?

Imamo ga probaviti, što se više može, bogoljubno i kloneć se světovnoga veselja.

Opomena. Odluči što češtje ići k stolu gospodnjemu; te što čištjim i pobožnijim srdcem kraniti se i krěpiti kruhom angjeoskim.

Pokora.

1. Što je pokora?

Pokora je otajstvo, u kom svetjenik město Boga grěhe prašta, ako se za nje grěšnik skrušeno pokaje, iskreno je izpovědi, te pravu volju ima za nje zadovoljiti.

2. Kada je Isus podělio oblast praštati grěhe?

Isus je podělio oblast praštati grěhe, kada je poslě svoga uzkrsnutja dahnuo u apoštole i rekao: „Primite Duha svetoga. Kojim prostite grěhe, prošteni su jim; kojim zadržite, zadržani su jim.“ Iv. 20, 22. 23.

3. Je li Isus samo apoštolom predao ovu oblast?

*Nije samo apoštolom, nego je podělio ovu oblast i svim njihovim naslědnikom, kao što je vazda věrovala crkva.

Digitized by Google

4. Zašto je prešla ova oblast i na naslědnike apoštolah?

*Jer je Isus izvore svoje milosti naredio za sve věkove i sve ljude, kojim su potrebne.

5. Mogu li se oprostiti na pokori svi grěsi?

Na pokori mogu se oprostiti svi grěsi, po krstu počinjeni, ako jih grěšnik skrušeno izpovědi.

„Ako izpovědimo grěhe svoje, věran je i pravedan Bog, da nam prosti grěhe i očisti nas od svake nepravde". 1. Iv. 1, 9.

6. A zašto mora grěšnik izpověditi grěhe, da mu se proste?

Jer čim je Isus naredio pokoru, tim je zapovědio i izpovědati se.

7. Odkuda znamo, da je Isus naredio izpověd?

†Znamo iz samih rěčih Isusovih: „Kojim prostite grěhe, prošteni su jim; a kojim zadržite, zadržani su." Jer ako se nekažu na izpovědi grěsi, nemože svetjenik znati, da li ima prostiti grěhe ili zadržati.

8. Je li pokora svakomu na spas potrebita?

Pokora je potrebita na spas svakomu, tko poslě krsta težko sagrěši.

9. Može li se kada nadoměstiti otajstvo pokora?

*Otajstvo pokora može se jedino onda nadoměstiti, kada se nemože primiti; a to savršenim pokajanjem i pravom odlukom izpověditi se, čim bude moguće.

Digitized by Google

10. Kakve milosti dobivamo u otajstvu pokori?

*1) Praštaju nam se grěsi, poslě krsta počinjeni;

2) odpušta nam se věčna, a stranom i vremenita kazna;

3) vratja nam se posvetjujuća milost, ili se umnožava, ako je nismo izgubili;

4) dobivamo druge osobite milosti za bogoljuban život.

11. Koliko dělovah ima otajstvo pokora?

Ima ovih pet: 1) izpitivanje savěsti, 2) pokajanje, 3) odluka, 4) izpověd, 5) zadovoljština.

§. 1. Izpitivanje savěsti.

12. Što će reći izpitivati si savěst?

Izpitivati si savěst reći će: razmišljati osbiljno svoje grěhe, da čověk sebe dobro upozna.

13. Što valja činiti prije izpitivanja savěsti?

Prije izpitivanja savěsti valja zazvati Duha svetoga; jer bez njegove milosti nemožemo svoje grěhe pravo spoznati, niti se za nje pokajati, niti jih izpověditi, kako treba na spas.

14. Kako se zazivlje Duh sveti?

Po prilici ovako: Dodji Duše sveti, prosvětli mi pamet, da grěhe svoje pravo spoznam, gani mi srdce, da se za nje skrušeno

Digitized by Google

pokajem, iskreno je izpovědim i sbilja se poboljšam.

15. **Kako si možemo izpitivati savěst?**

*Promislimo: 1) kada smo se poslědnji put valjano izpovědili i jesmo li izvršili naloženu pokoru;

2) dà li smo sagrěšili proti kojoj božjoj ili crkvenoj zapovědi, dà li smo svoje dužnosti zanemarili, da li smo se ogrěšili kojim glavnim, proti Duhu svetom, u nebo vapijućim ili tudjim grěhom;

3) dà li smo sagrěšili mišlju, rěčju, dělom ili propustili dobro, koje bismo morali bili učiniti.

16. **Kako će se děca lahko sětiti svojih grěhah?**

Ako promisle, kako su se vladala u crkvi, u učioni, kod kuće prama roditeljem, bratji i sestram, na ulici ili na polju, na samo i s drugimi.

17. **Treba li se izpitivati za broj i okolnosti grěhah?**

Treba barem kod smrtnih grěhah.

18. **Kojih se pogrěšakah treba osobito čuvat izpitivajuć si savěst?**

*Da se: 1) neizpitujemo brže bolje i površno, 2) netajimo si omiléle mane, 3) niti nebudemo odviše bojazljivi.

19. **Kako se može olahkotiti izpitivanje savěsti?**

*Ako se savěst izpituje svaki dan i ako se neodvlači izpověd na dugo.

Digitized by Google

§. 2. *Pokajanje.*

20. Što je pokajanje?

Pokajanje jest bol duše i mržnja na grěhe.

21. Kakvo ima biti pokajanje?

Pokajanje ima biti: 1) nutarnje, 2) obćenito, 3) vrhunaravno.

22. Zašto ima biti pokajanje „nutarnje“?

Nutarnje ima biti pokajanje, jer nije dosta grěšniku, kajati se samo jezikom, nego mu treba i srdcem mrziti na grěhe, kao najveće zlo, te iskreno želiti, da nije sagrěšio.

„Žrtva je Bogu razcviljen duh: skrušeno i poniženo srdce nećeš prezrěti Bože“. Pěs. 50, 19.

23. Zašto ima biti pokajanje „obćenito“?

Obćenito ima biti pokajanje, jer se treba kajati za sve grěhe ili bar za sve smrtne.

24. Bi li valjana bila izpověd, kada se nebi tko pokajao za lahke grěhe?

*Kada tko nebi imao na izpovědi drugih, nego lahkih grěhah, pa se ni za jedan nebi pravo pokajao, bila bi izpověd nevaljana.

25. Zašto ima biti pokajanje „vrhunaravno“?

Vrhunaravno ima biti pokajanje, jer nije dosta grěšniku kajati se poradi naravnih poslědicah, nego se mora kajati s razlogah vrhunaravnih: što je Boga uvrědio, milost njegovu izgubio, a pakao zaslužio itd.

Digitized by Google

26. Zar nebi bilo dosta grěšniku pokajati se samo radi vremenite štete i sramote?

Nebi dosta bilo; jer kajati se samo radi vremenite štete i sramote, naravno je samo pokajanje, koje nepomaže.

27. Što nam je dakle činiti, da se uzmognemo vrhunaravno pokajati?

Valja nam: 1) zazvati Boga u pomoć, 2) osbiljno promisliti, što nas uči věra o grěhu i njegovih poslědicah.

28. Kolikovrstno je vrhunaravno pokajanje?

Dvovrstno: savršeno i nesavršeno.

29. Kada je pokajanje „savršeno“?

Savršeno je pokajanje, kada izvire iz savršene ljubavi, t. j. kada mrzimo na grěh više, nego na ikoje zlo, jedino zato, što smo uvrědili Boga, najveće dobro.

30. Kada je pokajanje „nesavršeno“?

Nesavršeno je pokajanje, kada izvire iz nesavršene ljubavi, t. j. kada nas mora na pokajanje ponukati strah od pakla, gubitak neba ili grdoba grěha.

31. Je li savršeno pokajanje svakako potrebito?

I nesavršeno pokajanje dovoljno je ravno da bude izpověd valjana; nu ipak treba se trsiti, da nam bude pokajanje što savršenije.

Digitized by Google

32. Zašto se treba trsiti, da nam bude pokajanje što savršenije?

Jer nam je pokora tim zaslužnija i Bogu povoljnija; a tim laglje praštaju nam se i grěsi, čim nam je pokajanje savršenije.

33. Kada treba i izvan otajstva pokore probuditi savršeno pokajanje?

*Treba ga probuditi: 1) u pogibelji života, 2) kolikogod se putah smrtno sagrěši, a nije prilike izpověditi se.

34. Kada treba na pokori probuditi pokajanje?

Pokajanje treba probuditi prije izpovědi, ili bar prije odrěšenja.

35. Može li se u pogibelji nadoměstiti i pokajanje?

*Nemože; jer je pokajanje tako od potrebe, da se ničim nadoměstiti nemože.

§. 3. Odluka.

36. Što mora biti svakako skopčano s pokajanjem?

S pokajanjem mora biti svakako skopčana: 1) nada proštenja, 2) dobra odluka.

37. Što je dobra odluka?

Dobra odluka jest prava volja poboljšati se i negrěšiti više.

38. Kakva ima biti odluka?

Odluka ima biti: 1) nutarnja, 2) općenita, 3) vrhunaravna.

Digitized by Google

39. Na što se mora odlučiti, tko ima pravu volju poboljšati se?

Ima se odlučiti: 1) čuvati se svih bar težkih grěhah i prigode grěšne, 2) poprimiti, što mu treba, da se poboljša, 3) zadovoljiti Bogu i bližnjemu.

40. Što se razuměva po bližnjoj prigodi?

Po bližnjoj prigodi razuměva se osoba, družtvo, igra i sve, što je čověka obično navodilo u grěh ili će ga po svoj prilici navesti, ako mu se neukloni.

41. Što treba pamtiti onim, koji se neklone bližnje prigode, ili neće da se ostave navadnih svojih grěhah?

*Treba jim pamtiti, da jim odrěšenje ništa nekoristi, nego da jim još povećava krivnju.

42. Kako se može probuditi pokajanje skupa s odlukom?

†Ovako po prilici:

Bože, kajem se svesrdno za grěhe svoje, ne samo, što sam njimi izgubio tvoju milost, a zaslužio tvoju kaznu na ovom i drugom světu; nego se ponajviše kajem, što sam uvrědio tebe, najveće i ljubavi najvrědnije dobro, koje sada nada sve ljubim. Mrzim na svekolike grěhe svoje i tvrdo odlučujem, nikada te, o predragi Bože, neuvrěditi više i brižno se čuvati svake grěšne prigode.

Digitized by Google

§. 4. *Izpověd.*

43. Što je izpověd?

Izpověd je skrušeno očitovanje grěhah pred svetjenikom, da nas od njih odrěši.

44. Kakva treba da bude izpověd?

Izpověd treba da bude: 1) podpuna, 2) iskrena, 3) razgovětna.

45. Kada je izpověd podpuna?

Izpověd je podpuna, kada grěšnik očituje sve bar smrtne grěhe, koji su mu na pameti, te kaže njihov broj i potrebite okolnosti.

46. Što treba činiti grěšniku, ako se nemože sětiti, koliko je putah koj smrtni grěh učinio?

Treba mu kazati, kako se može, te reći: ovaj sam grěh učinio svaki dan, svaki tjedan, ili svaki měsec, po prilici toliko putah.

47. Koje okolnosti treba izpověditi?

Treba izpověditi: 1) osobito okolnosti, koje vrst grěha měnjaju ili mali grěh pretvaraju u veliki, i 2) sve u obće, što izpovědniku treba znati, da može valjano prosuditi dušu pokornika, te ga odvratiti od grěha.

48. Na što ima paziti grěšnik, kazujuć okolnosti?

*Ima paziti, da nikoga imenom nekaže, nepripověda suvišnih pripověstih, te da, što se može pristojnije, grěh očituje.

Digitized by Google

49. Moraju li se i mali grěsi izpovědati?

Mali grěsi nemoraju se ravno izpovědati, nu dobro je i spasonosno.

50. Ako grěšnik nezna, dà li je koj grěh velik ili malen, ima li ga izpověditi?

Ima, jer mnogi čověk drži velike grěhe za male.

51. Kada je izpověd iskrena?

Izpověd je iskrena, kada se grěšnik onako tuži izpovědniku, kao što se poznaje Bogu kriv, netajeć niti neizpričavajuć ništa.

52. Što ima promisliti grěšnik, koj se stidi iskreno izpovědati?

*Ima promisliti: 1) da je neiskrena izpověd nov težki grěh i svetogrdje, koje zaslužuje věčno prokletstvo;

2) da je bolje svoje grěhe otajno izpověditi svetjeniku, nego u grěhu uvěk nemirno živěti, nesretno umrěti, te se na sudnji dan osramotiti pred svim světom.

53. Što treba grěšniku činiti, ako nekaže, što bi imao izpověditi?

*1) Ako grěšnik nekaže što bez krivnje dosta je zaboravljeno očitovati na slědećoj izpovědi;

2) ako pako što zamuči od stida, ili s nemarna izpitivanja savěsti, treba mu očitovati takodjer, na koliko je to izpověditi zamučao svojom krivnjom, pak i ponoviti sve ove izpovědi, jer su bile nevaljale.

54. Kada je izpověd razgovětna?

Digitized by Google

Izpověd je razgovětna, kada grěšnik govori tako, da može izpovědnik sve dobro razuměti, i dušu mu valjano presuditi.

55. **Bi li izpověd bila razgovětna, kada bi tko rekao samo: da je n. p. Boga premalo ljubio, zlo mislio ili govorio?**

*Nipošto; jer treba grěhe po imenu i vrsti kazati.

56. **Što je velika izpověd?**

*Velika je izpověd, na kojoj se ponavljaju sve ili više izpovědih.

57. **Kada je potrebita velika izpověd?**

*Velika je izpověd potrebita, kada su prvašnje izpovědi bile nevaljale, budi sbog neiskrenosti budi s manjkava pokajanja ili manjkave odluke, budi s grěšna nemara u izpitivanju savěsti.

58. **Kako se počima izpověd?**

Pokornik klekne, prekrsti se i govori: „Molim vas, otče duhovni, za sveti blagoslov, da pravo i podpuno svoje grěhe očitovati mogu.“ Dobiv blagoslov, govori dalje: „Ja nevoljni grěšnik tužim se Bogu svemogućemu, i vam otče duhovni na město Boga, da sam od svoje poslědnje izpovědi, koju sam .... ovršio, sagrěšio. (Sada treba grěhe kazati.)

59. **Kako se završuje izpověd?**

„Za ove i sve ostale grěhe svega života svoga kajem se od svega srdca, što sam uvědio Boga, najveće i sve ljubavi najdostojnije dobro. Mrzim na svekolike grěhe svoje, i tvrdo odlučujem poboljšati se i negrěšiti više. Molim vas, otče duhovni, odrě-

Digitized by Google

šite me od grěhah i spasonosnu mi naložite pokoru.“

60. Što treba zatim činiti?

Treba dobro paziti na izpovědnikove opomene i zapamtiti si pokoru, koju naloži; pak ako što zapita, iskreno i čedno odgovoriti.

Treba paziti, da se neotidje prije iz izpovědaonice, nego li svetjenik običnim katoličkim pozdravom, ili drugim kojim znakom nepokaže, da je slobodno otići.

§. 5. Zadovoljština.

61. Što se razuměva po zadovoljštini?

Po zadovoljštini razuměvaju se děla, koja svetjenik na izpovědi dade grěšniku za pokoru.

62. Zašto daje svetjenik na izpovědi zadovoljštinu?

Zato: 1) da zadovoljimo za vremenite kazne, 2) da se poboljšamo.

63. Odpušta li Bog s grěhom zajedno i sve kazne?

Věčnu kaznu odpušta Bog svaki put s grěhom; ali neodpušta svagda vremenite.

Zato i reče Natan Davidu: „Bog je uzeo tvoj grěh od tebe; ali će ti sin smrtju umrěti.“ 2. Kralj. 22, 13. 14.

64. Što se razuměva po vremenitoj kazni grěha?

Po vremenitoj kazni grěha razuměva se kazna, koja se ima pretrpiti budi ovdě na zemlji, budi u čistilištu.

Digitized by Google

65. **Od koga je svetjeniku oblast, davati zadovoljštinu?**

*Od Isusa, koj je predao crkvi oblast, ne samo razrěšivati, nego i vezati. Mat. 18, 18.

66. **Je li novaljala izpověd, ako se neovrši zadovoljština?**

*Ako grěšnik neovrši zadovoljštine poslě izpovědi, ali je na izpovědi imao volju ovršiti ju, izpověd mu je istina valjana; ali grěši ipak i gubi mnoge milosti.

67. **Je li dosta ovršiti samo zadovoljštinu, koju izpovědnik dade?**

*Osim naložene zadovoljštine treba se trsiti i drugimi dragovoljnimi dobrimi děli i trpljivo podnosec nevolje zadovoljiti pravdi božjoj.

68. **Što nas čeka, ako se netrsimo činiti dužne zadovoljštine?**

*Imati ćemo tim težje trpiti u čistilištu.

69. **Je li dosta poslě izpovědi zadovoljiti samo pravdi božjoj?**

Nije dosta, nego treba još:

1) smutnju i sav kvar, bližnjemu krivično učinjen, nadoměstiti;

2) poprimiti, što treba da se poboljšamo.

„Negrěši, da ti se nedogodi što gorega.“ Iv. 5, 14.

Opomena. Kada sagrěšiš, hodi čim prije na svetu izpověd, ali si svaki put izpitaj marljivo savěst, probudi skrušeno pokajanje, odluči tvrdo popraviti se i iskreno očituj sve grěhe, da ti kakogod nebude na propast sveta pokora, koju je Isus naredio na spas grěšnikom.

Digitized by Google

* Oprost.

70. Kako nam pomaže crkva zadovoljštinom odvratiti vremenite kazne grěhah?

Děleć nam oprost.

71. Što je oprost?

Oprost je izvan otajstva pokore poděljen odpust vremenitih kaznah, koje bismo, odrěšeni već od grěhah, podněti imali na ovom světu ili u čistilištu.

72. Kako nam prašta crkva zaslužene kazne?

†Crkva nam prašta kazne, děleć zadovoljštinu pravdi božjoj iz neizcrpljivoga vrela zadovoljštine Isusa i svetih.

73. Što svakako treba, da dobijemo oprost?

Treba: 1) biti u milosti božjoj, 2) ovršiti točno dobra děla, koja crkva propisuje za oprost.

74. Što imamo věrovati ob oprostu?

Imamo věrovati: 1) da katolička crkva ima oblast děliti oprost, 2) da je po nas vrlo spasonosno dobiti oprost.

75. Od koga ima katolička crkva oblast děliti oprost?

Od Isusa, koj je bez iznimke rekao: „Što god razvežeš na zemlji, bit će razvezano i u nebu.“ Mat. 16, 19. i 18, 18.

76. Kolikovrstan je oprost?

Dvovrstan: obilat, kad se oproste sve vremenite kazne; neobilat, kada se oprosti samo jedan dio istih.

Digitized by Google

77. Može li se oprost naměniti i dušam u čistilištu?

Može svaki, o kom papa naročito kaže, da se može naměniti.

Opomena. Štuj i cěni opreste, pa se trsi, pribaviti jih čim više, što sebi na korist, što pokojnim.

Poslědnja pomast.

1. Što je poslědnja pomast?

Poslědnja pomast jest otajstvo, u kom bolestnik po svetom ulju i molitvi svetjenika prima milost na spas duše, a često i těla.

2. Odkuda znamo, da je Isus naredio poslědnju pomast?

*Znademo: 1) iz svetoga pisma, 2) iz sveudiljnoga nauka crkve.

3. Što uči sveto pismo o poslědnjoj pomasti?

†Sv. Jakob apoštol piše (5, 14. 15.) ovako: „Ako tko oboli od vas, neka pozove svetjenike crkve, pa neka mole nad njim, mažući ga uljem u ime gospodnje i molitva věre spasit će bolestnika i pridignut će ga Gospodin, i ako je u grěsih, oprostit će mu se.“

4. Kako se děli poslědnja pomast?

*Svetjenik maže bolestniku pet osětjalah svetim uljem i moli svaki put: „Po ovoj svetoj pomasti i blagom svojem milosrdju oprostio ti Gospodin, što si god sagrěšio pogledom (sluhom itd.).“

5. Što koristi poslědnja pomast duši?

Digitized by Google

*Poslědnja pomast: 1) umnožava posvetjujuću milost; 2) prašta male grěhe i one smrtne, kojih bolestnik nemože više izpověditi; 3) oslobadja dušu od ostanakah već proštenih grěhah, 4) jači u trpljenju i napastih, osobito u smrtnoj borbi.

6. **Što koristi poslědnja pomast tělu?**

*Daje bolestniku polakšicu u boli, pak i zdravlje, ako je hasnovito duši.

7. **Tko može i ima primiti poslědnju pomast?**

Svaki krstjanin katolik, koj je k pameti došao, te pogibeljno oboli.

8. **Kako ima bolestnik primiti poslědnju pomast?**

Ima: 1) biti u milosti božjoj; zato treba, ako je moguće, prije se izpověditi ili bar probuditi savršeno pokajanje;

2) probuditi věru, ufanje i ljubav i predati se u volju božju.

9. **Kada ima bolestnik primiti poslědnju pomast?**

*Ima ju primiti, ako je moguće, dok je još pri sebi; a prije se pričestiti.

10. **Koliko putah može se primiti poslědnja pomast?**

*U svakoj pogibeljnoj bolesti može se primiti jedan put; no može se primiti i po drugi put, ako bolestnika mine smrtna pogibelj, ali se opet vrati.

Opomena. Pošalje li ti dragi Bog težku bolest, neodvlači svetih otajstvah do zadnjega trenutka, jer te može pretећi smrt prije, nego li ti prispije u pomoć svetjenik.

Digitized by Google

*Sveti red.

1. Komu je predao sam Isus oblast svetjeničku?

Svojim apoštolom.

2. Je li imala prestati oblast svetjenička sa smrtju apoštolah?

Nije imala prestati, kano što nije imala prestati niti crkva.

3. Kako je prelazila svetjenička oblast?

Svetim redom.

4. Što je sveti red?

Sveti red jest otajstvo, u kojem primaju oni, koji se rede, svetjeničku oblast i posebnu milost, svetjeničku službu věrno ovršivati.

5. Koju poglavito oblast primaju svetjenici?

Primaju oblast: 1) kruh i vino pretvarati u tělo i krv gospodnju, 3) praštati grěhe.

6. Ima li i sveti red vidljivih znakovah, kojimi se označuje nevidljiva oblast i milost?

†Ima više znakovah: biskup polaže onomu, koga redi, na glavu ruke, moli nad njim, predaje mu kalež s vinom i kruhom.

Molitvom i polaganjem rukuh redjeni su takodjer Pavao i Barnaba: „Molili su i ruke jim položili.“ Děl. apošt. 13, 3.

7. Tko ima oblast valjano děliti sveti red?

Samo biskupi, koji se za ovu oblast posebno rede.

8. Može li se sveti red izgubiti?

Digitized by Google

Sveti red nemože se izgubiti, kao ni krst; jer bilježi dušu neizbrisljivim biljegom.

9. **Imade li osim biskupskoga i svetjeničkoga reda i drugih redovah?**

† Ima jih i više, koji su stepeni i priprava za svetjenički red.

10. **Tko može i treba da bude svetjenik?**

† Samo onaj, koga Bog zove.

Opomena. Štuj svetjenike kano naměstnike božje i dělitelje otajstvah božjih i budi jim pokoran. Moli često „gospodara žetve, da pošalje poslenikah u žetvu svoju“. Mat. 9, 38.

*Ženitba.

1. **Što je ženitba?**

Ženitba jest otajstvo, po kojem se dvě slobodne osobe, mužko i žensko, uzimlju i od Boga milost primaju, dužnosti ženitbene tja do smrti věrno izpunjivati.

2. **Odkuda znamo, da je ženitba otajstvo?**

† Znamo odtuda: 1) što sveti Pavao zove ženitbu velikim otajstvom u crkvi; Ef. 5, 32.

2) što je i katolička crkva svagda tako věrovala i učila.

3. **Kako se prima ovo otajstvo?**

Zaručenici očituju pred svojim župnikom i dvěma svědocima, da se uzimaju, a svetjenik jih blagoslovi.

4. **Koje su ženitbene dužnosti?**

Muž i žena imaju:

Digitized by Google

1) živěti u slogi, ljubavi i zakonskoj věrnosti do smrti;

2) jedno drugo na bogoljubnost pobudjivati;

3) děcu si u strahu božjem složno odhranjivati;

4) muž ima hraniti i braniti svoju ženu; a žena se pokoravati mužu u svem, što je pošteno i pravedno.

„Kao što je crkva podložna Isusu, tako neka budu i žene mužem u svem", t. j. što je pošteno i pravedno. „Muži, ljubite si žene, kao što je ljubio Isus crkvu, i sama se predao za nju". Ef. 5, 24. 25.

5. Što treba pamtiti muža i ženi o ženitbenoj věrnosti?

† Treba jim pamtiti, da bi prekršivši ovu věrnost: 1) prelomili zadanu si věru i najsvetiji savez; 2) poremetili mir u kući i uzgoj děce; a 3) izvrgli se božjoj kazni na ovom i drugom světu.

„Preljubnik će radi praznosti srdca svoga izgubiti dušu; trpa si prikor i sramotu, i ruglo mu se neće izbrisati." Posl. 6, 32. 33. Grěh i kazna kralja Davida.

6. Na što imaju paziti, koji se kane ženit ili udavati?

† Imaju paziti:

1) da se nezaruče lahkoumno,

2) da budu dobro podučeni u věri, o ženitbenih dužnostih i prosti od zaprekah ženitbenih,

3) da kano zaručenici žive nevino,

4) da se uzmu s čistom i bogoljubnom naměrom,

Digitized by Google

5) da se prije věnčanja valjano izpověde i pričeste.

„Děca smo svetacah, te nesmijemo se sdružiti kano neznabožci, koji nepoznadu Boga". Tob. 8, 5. Prim. Sara. Tob. 3, 16. 18.

7. Što imaju pamtiti, koji se zaruče, pa se poslě razstanu?

† Imaju pamtiti, da težko grěše, ako jih neizpričaju važni razlozi.

8. Kako grěše, koji se s nepoštene naměre ili u smrtnom grěhu věnčaju?

Grěše svetogrdno i gube božju milost i blagoslov.

9. Kolikovrstne su zapreke ženitbene?

† Dvovrstne: 1) zabranjujuće, poradi kojih se zabranjuje ženitba, n. pr. zabranjeno vrěme, prosti zavět čistoće itd.,

2) razkidajuće, poradi kojih je nevaljala ženitba, t. j. razkida se, n. p. rodbinstvo i svojinstvo do četvrtoga koléna, nekrštjanska věra jedne stranke itd.

10. Koje je vrěme zabranjeno?

† Vrěme od prve nedělje prihoda do poslě trih kraljah i od čiste srěde do poslě běle nedělje, kada zabranjuje crkva svetčane svatbe.

11. Je li i ženitba katolikah s nekatolici nevaljala?

† Ovakova je ženitba istina valjala, nu crkva jè iz veoma važnih razlogah nije nikad odobrila, ako se nije osiguralo, da će se děca katolički odhranjivati.

Digitized by Google

Opomena. Izabiruć si staleš imaj prije svega na pameti Boga i spas duše. Odlučiš li, zrelo se premisliv, ženiti se ili udavati, pripravljaj se na ovo otajstvo molitvom, dobrimi děli, a osobito velikom ispovědju, te se nepovedi za onimi, koji tovare na se grěhom i opačinom prokletstvo božje.

*Blagoslovine.

1. Što se razuměva po blagoslovinah?

Po blagoslovinah razuměva se: 1) sve, što crkva sveti za bogoslužnu ili našu osebnu pobožnu porabu, kao blagoslovljena voda, ulje, sol, kruh, vino, 2) takodjer zaklinjanje i blagoslivljanje.

2. Kako se zovu blagoslovine crkvenim jezikom?

Zovu se sakramentalia, jer su slične sakramentom, ili otajstvom, premda se bitno od njih razlikuju.

3. Tko je naredio blagoslovine?

Blagoslovine je naredila crkva po dobivenoj od Isusa oblasti: da blagoslivlje, sveti i zaklinje.

4. Zašto blagoslivlje crkva bogoslužne stvari?

Crkva blagoslivlje bogoslužne stvari: 1) da jih posveti i naročito za službu božju odredi, 2) da jih i mi štujemo i njimi se na spas služimo.

Sve biva sveto rěčju božjom i molitvom. 1. Tim. 4, 5.

Digitized by Google

5. Zašto blagoslivlje i sveti crkva takodjer kruh, vino, usěve, pleodove itd.?

To čini crkva: 1) po priměru Isusovu Luk. 9. 16. 2) da „onim, koji ljube Boga, sve ide na dobro“; Rim. 8. 28. 3) da se blagoslov božji izlije na svaki stvor.

6. Što nas ima nukati, da blagoslovine pobožno rabimo?

Pomisao, da nam blagoslovine pribavljaju molitvu i blagoslov svekolike crkve, u koje ime svetjenik sveti i blagoslivlje.

7. Ima li molitva crkve osobitu moć?

Molitva crkve ima osobitu moć, jer je sdružena s molitvom Isusovom i njegovih svetih.

8. Što obično moli crkva, kada sveti ili blagoslivlje?

Moli, da Bog odvrati od nas kazne, da nas obrani od neprijatelja, da nam poděli mir, blagoslov, sreću těla i duše itd.

9. Kako se imamo služiti napose svetom vodom?

Bogoljubni se krštjanin škropi svetom vodom i kod kuće i u crkvi, moleć, da ga krv Isusova sve više čisti i čuva u svakoj pogibelji.

Opomena. Služi se onim, što je crkva posvetila i blagoslovila; a naročito svetom vodom dostojno, ponizno i pobožno.

Digitized by Google

Molitva.

1. Što je molitva?

Molitva je uzdignutje pameti i srdca k Bogu, budi da ga slavimo, ili da mu hvalimo, ili da od njega prosimo kakvu milost.

2. Je li molitva svakomu potrebita?

Molitva je potrebita svakomu na spas, tko je k pameti došao.

3. Zašto je molitva svakomu na spas potrebita?

Molitva je svakomu na spas potrebita, jer je Bog zapovědio moliti i bez molitve nemogu se dobiti potrebite milosti uztrajati u dobru.

„Molite, pa će vam se dati; tražite, pa ćete naći; pokucajte, pa će vam se otvoriti.“ Luk. 11, 9.

4. Koja nam je korist od molitve?

*Molitva nas: 1) sdružuje s Bogom, 2) pobudjuje u nas bogoljubna čuvstva, 3) jači nas proti zlu, 4) daje nam jakost i volju na dobro, 5) těši nas u tugi, 6) dobavlja nam pomoć u nevolji i milost u dobru uztrajati do smrti.

5. Kako imamo moliti, da nam bude molitva od koristi?

Imamo moliti: 1) pobožno, 2) ponizno, 3) zaufano, 4) Bogu odano, 5) uztrajno.

6. Što će reći moliti pobožno?

Moliti pobožno reći će: moliti od srdca i po mogućnosti čuvati se svake misli, koja bi nas mogla raztresti.

Digitized by Google

7. Što valja činiti, da nam nebudu misli raztrešene?

*Valja nam se prije molitve, koliko možemo, otresti svake světovne misli i živo si predočiti Boga.

„Prije molitve pripravi si dušu, te nebudi kao čověk, koj napastuje Boga.“ Crk. 18, 23.

8. Što će reći moliti ponizno?

Moliti ponizno reći će: moliti predočiv si živo svoju slaboću i nevrědnost.

„Molitva ponizna prodire oblake.“ Crkv. 35, 21. Prim. Farizej i očitnik. Luk. 18.

9. Što će reći moliti zaufano?

Zaufano moliti reći će: moliti ufajući se, da će nas Bog uslišati, ako je ono, što prosimo, njemu na slavu, a nam na spas. Jak. 1, 6. 7.

10. Zašto možemo i moramo moliti zaufano?

*Jer nam može Bog sve dobro dati, pak i hoće doista radi Isusovih zaslugah.

„U istinu, u istinu kažem vam: ako što zaprosite Otca u moje ime, dat će vam.“ Iv. 16, 23.

11. Zašto nedobijemo uvěk, što molimo?

Zato, jer: 1) ili nemolimo pravo, 2) ili nam nije koristno, što prosimo, ili napokon, 3) neuztrajemo u molitvi. Zato nam mora molitva biti takodjer Bogu odana i uztrajna.

12. Što će reći moliti Bogu odano?

Bogu odano moliti reći će: spustiti se na volju božju, da nas usliša, kada i kako mu je drago.

Digitized by Google

„Otče, ne moja volja da bude, nego tvoja.“ Luk. 22, 42.

13. Što će reći moliti uztrajno?

Uztrajno moliti reći će: neodustati od molitve, ako bi nam se i činilo, da nas Bog nesluša, nego tim revnije nastaviti molitvu.

Primĕr žene kananejke. Mat. 15. Priča o prijateljú, koj je prosio susĕda, da mu posudi tri hlĕba. Luk. 11, 5—10.

14. Je li treba u molitvi vazda vezati se na stanovite rĕči?

*Vezati se na stanovite rĕči treba samo onda, kada se naustice Bogu molimo; a moći je takodjer Bogu se moliti samo u pameti i srdcu ili promatrati.

15. Što će reći promatrati?

*Promatrati reći će: razmišljati o životu i muki Isusovoj ili o drugih istinah vĕre, da nam se probude u srdcu bogoljubna čuvstva i čvrste odluke.

16. Kada imamo moliti?

*Isus kaže, da „treba sveudilj moliti i nikada prestati.“ Luk. 18, 1.

17. Kako možemo sveudilj moliti?

*Sveudilj možemo moliti, ako više putah uzdižemo pamet i srdce k Bogu i njemu žrtvujemo svako dĕlo, svaku radost i žalost.

18. Kada imamo još osobito moliti?

Imamo još osobito moliti: 1) u napasti i potrebi, posebnih i obćih suprotivštinah, 2) jutrom i večerom, prije i poslĕ jela, kada zvoni na molitvu i u crkvi.

Digitized by Google

19. Zašto treba osobito u crkvi moliti?

*Jer je crkva osobito kuća božja i kuća molitve, gdě nas sve, što udara o oči, pobudjuje na pobožnost i uzdiže k Bogu.

20. Za koga treba moliti?

*Treba moliti za sve ljude, žive i mrtve, prijatelje i neprijatelje, osobito za roditelje, bratju i sestre, dobročince, duhovne i světovne glavare, pak i za krivověrce i nevěrce.

Opomena. Promisli, kolika je sreća po te, što smeš govoriti s Bogom, kano dete s otcem, akoprem si crvak zemaljski. Moli se Bogu često i rado i što možeš pobožnije, kod kuće i u crkvi.

§. 1. Molitva gospodnja.

21. Koja je najizvrstnija molitva?

Najizvrstnija molitva jest „otče naš“ ili molitva gospodnja.

22. Zašto se „otče naš“ zove molitva gospodnja?

Jer nas je sam gospodin Isus učio „otče naš“ moliti.

23. Kako glasi „otče naš“?

Glasi ovako: „Otče naš, koj si na nebesih. Sveti se ime tvoje. Dodji kraljestvo tvoje. Budi volja tvoja, kako na nebu, tako i na zemlji. Kruh naš svagdanji daj nam danas. I odpusti nam duge naše, kako i mi odpuštamo dužnikom našim. I neuvedi nas u napast. Nego oslobodi nas od zla. Amen.“

24. Kako se dĕli „otče naš“?

Digitized by Google

Děli se u predgovor i sedam prošnjah.

25. **Kako glasi predgovor?**

Predgovor glasi: „Otče nas, koj si na nebesih.“

26. **Na što nas spominje réč otac?**

Reč „otac“ spominje nas, da nam je Bog otac, da mu se dakle imamo moliti dětinjom směrnoštju, ljubavju i zaufanjem.

27. **Zašto velimo otče naš, a ne otče moj?**

Zato, jer je Bog otac svih ljudih, i s toga imamo svi kao bratja moliti jedan za drugoga.

28. **Zašto dodajemo: „koj si na nebesih“?**

Na opomenu, da imamo u molitvi svoje srdce odtréi od světa i uzdići k nebu.

29. **Što molimo prvom prošnjom: „Sveti se ime tvoje“?**

Molimo, da se ime božje nikad nepogrdi i neopsuje; nego da i mi i svi ljudi Boga dobro poznamo, ljubimo i štujemo.

30. **Što molimo drugom prošnjom: „Dodji kraljestvo tvoje“?**

Molimo: 1) da se kraljestvo božje na zemlji t. j. crkva sve dalje širi, 2) da nam se kraljestvo milosti božje i ljubavi sada svrati u srdce, te da 3) po ovom životu svi dospijemo u kraljestvo nebesko.

31. **Što molimo tretjom prošnjom: „Budi volja tvoja, kako na nebu, tako i na zemlji“?**

Digitized by Google

Molimo, da i mi i svi ljudi na zemlji věrno i rado ovršujemo volju božju, kao što ju ovršuju angjeli i sveti u nebu.

32. **Što molimo četvrtom prošnjom: „Kruh naš svagdanji daj nam danas“?**

Molimo, da nam Bog dade, što nam svaki dan treba za tělo i dušu.

33. **Zašto zapověda Isus prositi samo svagdanji kruh?**

Da nas nauči prositi samo ono, što nam treba; a ne bogatstvo i obilje.

34. **Što molimo petom prošnjom: „Odpusti nam duge naše, kako i mi odpuštamo dužnikom našim“?**

Molimo, da nam Bog prosti sve grěhe onako, kako mi praštamo onim, koji su nas uvrědili.

35. **Što molimo šestom prošnjom: „Neuvedi nas u napast“?**

Molimo, da Bog ili odvrati od nas napasti, ili nam dade dovoljno milosti, da je svladamo.

36. **Zašto prepušta Bog napasti?**

Bog prepušta napasti: 1) da nas sačuva u poniznosti, 2) da nas većma pobudi na krěpost i zasluge nam umnoža.

37. **Što nam treba osobito činiti, da svladamo napast?**

Osobito nam treba bditi i moliti, kao što Isus kaže: „Bdijte i molite, da nepadnete u napast.“ Mat. 26, 41.

Digitized by Google

38. Što molimo sedmom prošnjom: „Nego oslobodi nas od zla“?

Molimo, da nas Bog občuva od svakoga zla duše i těla osobito pako od grěha i věčne propasti.

39. Zašto dodajemo „Amen“ ili „Budi“?

Da izjavimo svoju goruću želju i zaufanje, da ćemo biti uslišani.

Opomena. Moli svagda pazljivo i smerno molitvu gospodnju, držeć na pameti, da nas ju je sam božanski odkupitelj učio moliti.

§. 2. Pozdrav angjeoski.

40. Što mole katolici navadno za „otče našem“?

Mole molitvu na čast majki božjoj, koju zovemo pozdrav angjeoski ili „zdravo Marijo.“

41. Zašto pridajemo „otče našu“ pozdrav angjeoski?

Da našu slabu molitvu svojim možnim zagovorom kod svoga božanskoga sina pomogne blažena děvica Marija.

42. Kako glasi pozdrav angjeoski?

Ovako: „Zdravo Marijo! milosti puna. Gospodin s tobom, blagoslovljena ti medju ženami. I blagoslovljen plod utrobe tvoje Isus. Sveta Marijo, majko božja, moli za nas grěšnike, sada i na čas smrti naše. Amen.“

43. Koliko dělovah ima u pozdravu angjeoskom?

Ima dva děla: hvala i prošnja.

Digitized by Google

44. Koje je hvala?

1) Rěči arkangjela Gabriela: „Zdravo Marijo! milosti puna, Gospodin s tobom; blagoslovljena ti medju ženami; 2) rěči svete Elizabete: „I blagoslovljen plod utrobe tvoje“, — čemu mi dodajemo još ime „Isus“.

45. Kada je arkangjeo Gabriel rekao one rěči?

Kadno je blaženoj děvici Mariji donio věst, da ima biti majkom božjom. Luk. 1, 28.

46. Kada je Elizabeta rekla svoje rěči?

Kadno je Marija došla svojoj tetki Elizabeti u pohode. Luk. 1, 42.

47. Zašto velimo Mariji: „milosti puna“?

Jer je Marija: 1) već prije, nego se je rodila, bila puna milosti, 2) sveudilj u milosti napredovala i 3) rodila početnika milosti.

48. Zašto velimo Mariji: „Gospodin s tobom“?

Jer je Bog osobitim načinom s blaženom děvicom Marijom, sbog šta se punim pravom zove Marija izabranom kćeri Otca nebeskoga, pravom majkom Sina božjega i prečistom zaručnicom Duha svetoga.

49. Što će reći: „Blagoslovljena ti medju ženami“?

Reći će, da je Marija najblaženija od svih ženah: 1) što je od svih ženah upravo ona izabrana za děvičansku majku božju; 2) jer kako je po Evi došlo na nas prokletstvo, tako je po Mariji došao spas.

Digitized by Google

50. Zašto dodajemo: „Blagoslovljen plod utrobe tvoje Isus“?

Tim kažemo, da nemožemo štovati Mariju, a neštovati skupa Isusa, i da štujemo majku sbog sina.

51. Koje je u pozdravu angjeoskom prošnja?

Rěči, što je crkva pozdravu dodala: „Sveta Marijo, majko božja, moli za nas grěšnike sada i na čas smrti naše. Amen.“

52. Zašto je dodala crkva ove rěči?

Jer treba, da u svih svojih potrebah od Marije tražimo pomoć i utěhu i osobito ju za sretnu smrt molimo.

53. Što molimo, kad u jutro, u podne i na večer zvoni na pozdrav angjeoski?

Angjeo gospodnji navěstio Mariji i začela po Duhu svetom. Zdravo Marijo itd.

Evo službenice gospodnje, budi mi po rěči tvojoj. Zdravo Marijo itd.

I Rěč tělom postala i prebivala medju nami. Zdravo Marijo itd.

V. Moli za nas sveta bogorodice.

R. Da budemo vrědni Isusovih obećanjah.

Pomolimo se! Molimo te Gospodine, milost tvoju ulij u duše naše, da mi, koji smo po angjelu věstniku doznali za utělovljenje Isusa, sina tvoga, po njegovoj muki i križu slavno uzkrsnuti zavrědimo. Po istom Isusu Gospodinu našem. Amen.

54. Zašto ovo molimo?

Molimo: 1) da se zahvalimo Bogu, što je Sin božji postao čověkom, 2) da štujemo

Digitized by Google

svetu bogorodicu i preporučamo se u njezinu obranbu.

Opomena. **Štuj vazda blaženu děvicu Mariju osobitom i dětinjom pobožnoštju; zazivaj ju u svakoj napasti i potrebi u pomoć, a uza to trsi se naslědovati ju u ljubavi, trpljivosti, čisteći i ostalih krěpostih.**

Jezgra katekizma.

Stvoreni smo zato, da Bogu služimo, ter se spasimo (str. 3); a k tomu je od potrebe;

1) sve věrovati, što je Bog objavio (str. 5);

2) sve zapovědi obdržavati, koje nam je Bog budi sam (str. 61), budi po svojoj crkvi (str. 91) dao; s toga se i grěha kloniti, kojim se zapovědi božje krše (str. 96) i trsiti se krěpostno živěti (str. 103). To pako nemožemo bez milosti božje (str. 110). Zato moramo takodjer:

3) milosti primati, koje nam je Bog naredio u svetih otajstvih (str. 115) i molitvi (str. 154).

Digitized by Google

Kratki

nacrt crkvene povĕsti.

Uvod.

Našu je věru utemeljio, kao što znademo, Isus, Sin božji, koj je čovĕkom postao. Isus je odkupitelj svĕta, koga je Bog obećao praroditeljem našim u raju zemaljskom, koga su proroci, nadahnuti od Boga, dugo navĕštali, i za kojim su čeznuli svi pravednici staroga zakona. U njega su věrovali i ufali se, da će on odkupiti svĕt od grĕha i věčne smrti, i ovom su věrom stekli milost i spas. — Isus dodje na svĕt, pošto se izpuni vrĕme, prikaza na drvetu križa žrtvu svoga života, da odkupi svĕt, te prije, nego li je uzašao na nebesa, zapovĕdi svojim apoštolom, da propovĕdaju evangjelje svim narodom na svĕtu i krstom jim praštaju grĕhe. Primivši apoštoli, petdeseti dan po Isusovu uzkrsnutju, Duha svetoga, razidjoše se po svem širokom svĕtu,

Digitized by Google

noseć narodom veseli glas spasa. Svi, koji su věrovali i bili kršteni, sklopiše veliku kršťjansku obćinu ili crkvu, kojoj bijaše na čelu sv. Petar apoštol, naměstnik Isusov na zemlji. — O tom smo već učili u bibličkoj pověsti; pa zato i znademo, kako je postala naša božanska věra i kako je utemeljena naša sveta crkva. Ali će nam biti takodjer koristno znati, kako se je čudnovato razširila sveta crkva, kako postoji na zemlji, i kakvim je blagoslovom urodila po sve narode, da vidimo, da je Bog sveudilj uza svoju crkvu, da ju ravna i čuva, te joj pruža pomoć proti svim neprijateljem.

I. Apoštoli šire kršťjansku věru.

1. Grozna bijaše zavladala opačina na světu, kada je Isus razaslao apoštole, da naviještaju evangjelje. Svi se narodi bijahu odmetnuli od pravoga Boga, te obožavahu slike od drva i kamena, pače i plazeće životinje, i prikazivahu jim na čast ljude te iste opačine. U ogromnom rimskom carstvu zavladalo je krivobožtvo

---

1. Kakov je bio svět, kada je Isus razaslao apoštole? Kakva je zavladala opačina medju krivobožci? Gdě je imao Bog još hram? A kako su se vladali židovi prama Bogu? Kako li prama apoštolom?

Digitized by Google

posvuda. Bogovom i božicam, o kojih su pripovědane najsramotnije pripověsti, gradjeni su veličanstveni hramovi i žrtvenici. Silni carevi, svi velikaši i prosti puk, padahu ničice predanj, izkazujući jim božansku čast. — Jedini pako pravi Bog neimadjaše pod nebom hrama, do jeruzalemskoga u židovskoj zemlji. A i većina židovah štovala je Boga samo ustnama, budući jim sve misli sapete bile zemaljštinom. Kaogod što zaslěpljeni bijahu progonili Isusa, od koga su nebrojena dobročinstva primili, tako su sada progonili apoštole i branili jim pod najstrožiju kaznu naučati puk u ime Isusovo.

2. Ali se nedadoše apoštoli prestrašiti niti grožnjami, niti nasiljem. Stěpan bude na smrt kamenovan, Jakobu bude odsěčena glava, ali uza sve to propovědahu apoštoli i nadalje javno Isusa propetoga i uzkrsnuloga, ne samo u Jeruzalemu nego i po cěloj židovskoj zemlji. Uslěd nauka, što su ga apoštoli širili i mnogimi čudesi potvrdjivali, otvoriše se mnogim oči, te se za čudo mnogo ljudih davalo dan

---

2. Jesu li se dali apoštoli prestrašiti, da nepropovědaju dalje? Odkuda znamo, da se nisu dali prestrašiti? Kakvim su uspěhom propovědali? Čemu se je najviše čuditi za prvih krštjanah? Što su činili bogati krštjani?

Digitized by Google

na dan krstiti. Ali se je još većma bilo čuditi ljubavi i slogi obratjenih krštjanah. Nebijaše medju njimi siromaka; jer siromakom na podporu prodaše dragovoljno bogatari imanje, a novce položiše apoštolom pod noge.

3. Mnogo židovah otvori srdce milosti božjoj. Savao, prozvan kašnje Pavao, postade pače od ljutoga progonitelja krštjanah revnim apoštolom gospodnjim. Ali većina naroda osta ipak otvrdnuta navlaš. Zato posla Bog u něke kaznu, kojom se bijaše zagrozio ovomu narodu. Godine 70. po Isusu osvoje i razore Rimljani iza nemile obsade Jeruzalem, a hram upale. Više od pol milijuna židovah izgubi glavu za ovoga prevrata; a ostali budu protěrani iz svoje zemlje i razsuti po svem širokom světu.

4. Po zapovědi Isusovoj razidju se medjutim apoštoli po cělom světu, propovědajući i krivobožcem nauk Isusov. Njihova propověd urodi do mala čudnovatim rodom. Po svih kra-

---

3. Kakvim je rodom urodilo krštjanstvo medju židovi? Kakva je kazan božja došla na one, koji se nisu obratili?
4. Jesu li apoštoli uvěk ostali u židovskoj zemlji? Kakvim su uspěhom širili nauk Jsusov med krivobožci? Tko je bio na čelu novim krštjanskim obćinam? Odkuda je došao ovaj sretni uspěh? Kako se je morao činiti krivobož-

Digitized by Google

jevih světa, po najodličnijih gradovih rimskoga carstva, pače u Rimu, glavnom gradu krivoboštva, utemeljiše se krštjanske obćine, koje su se u brzo množale i na daleko širile. Svakoj bijaše na čelu apoštol ili biskup, posvetjen i uměšten od kojega apoštola. — Ovaj uspěh nemogaše očevidno od drugog doći, do jedino od Boga. Jer sigurno morao je nauk Isusov o križu, pokori, poniznosti, čistoći i trapnji, ruglom biti oholim i razbludnim krivobožcem, koji nisu bili bolji od bogovah, kojim su se klanjali; a kukavni ribari morali jim se činiti ludjaci, što su se usudili rušiti bogove carevah i céloga carstva. Pa i sbilja diže se do mala mržnja krivobožacah proti apoštolom i obratjenim krštjanom. Iz mržnje izleže se krvavo progonstvo. Svemu zlu, svim nevoljam, morali bi biti krivi krštjani. Upaliv okrutni car Nero grad Rim, baci svu krivnju na krštjane, te jih dade kao neprijatelje roda čověčjega daviti najljutjimi mukami. I sveti Petar bude osudjen na križ; a svetomu Pavlu bude odsěčena glava. Obadva su poginula u

---

cem nauk Isusov, a kako apoštoli? Što se je s toga diglo medju krivobožci? Što je učinio Nero proti krštjanom? Gdě su poginuli sveti Petar i Pavao i kako? Tko je vrhovni glavar crkve iza svetoga Petra?

Digitized by Google

Rimu, gdě je bila biskupska stolica svetoga Petra. Vrhovna crkvena oblast, što ju je pověrio Isus svetomu Petru, prešla je s njega na njegove naslědnike, rimske biskupe; pa tako je rimski biskup, koga zovemo svetim otcem papom, već osamnaest stotinah godinah vrhovni glavar crkve, naměstnik Isusov na zemlji.

II. Poběda crkve nad krivoboštvom u rimskom carstvu.

5. Tri sta godinah trajalo je gotovo neprestano progonstvo krštjanah po rimskom carstvu. Odlučeno běše, posve utamaniti krštjanstvo. Tko nije hotio žrtvovati bogovom, morao je najgrozovitijim načinom poginuti. Krštjani su mrcvareni, bičevani, divjoj zvěradi bacani, klěštama trgani, ilí bakljami žeženi. Nagrdjeni su, piljeni, na križ razapinjani, na ulju ili smoli prženi, na lomačah ili usjanih pržnicah živi pečeni. Tisuće i tisuće svake dobe, spola i staleža zaglaviše u ovih

---

5. Kako je dugo trajalo progonstvo krštjanah? Što je odlučeno s krštjani? Kakve su muke trpili krštjani? Je li mnogo poginulo s ovih mukah? Koja su města natopljena krštjanskom krvlju? Kakve je spomenike viděti još danas u Rimu?

Digitized by Google

mukah. Svakolika zemlja, a navlastito Rim, glavni grad krivoboštva, natopljena je krštjanskom krvlju. Sve do danas viděti je nebrojene grobove svetih mučenikah u podzemnih hodnicih, koji se na milje steru, gdě su prvi krštjani u potaji uza goruće světiljke slavili službu božju.

6. Da je krštjanstvo izmišljotina ljudska, sigurno bi propalo od běsnoće neprijateljske. Ali se je uzprkos ovomu nasilju širilo dalje i dalje, kako po rimskom carstvu, tako izvan njega. Nedavno po smrti apoštolah směde sv. Justin, postav od krivoboškoga mudraca krštjaninom i mučenikom, pisati odprto pred svim světom: „da neima naroda pod nebom, medju kojim se nebi u ime razpetoga Isusa prikazivale molitve i hvale Otcu i Stvoritelju neba i zemlje.“ Veselje naime, kojim su išli krštjani na smrt, čudesa, što jih tvoriše, a ponajprije milost božja, osvědočiše krivobožce, da je krštjanska věra od Boga. S toga se je često dogodilo, da su krivobožci, gledajući gdě

---

6. Zašto nije propalo krštjanstvo od běsnoće neprijateljske? Kako se je daleko razširilo? Što piše sv. Justin o razširenju krštjanstva? Kako su se osvědočili krivobožci, da je krštjanska věra od Boga? Što se je često dogodilo, gdě su krštjani mučeni? Čemu je dakle nalika krv mučenička?

Digitized by Google

se krštjani muče, tražili, da budu i sami kršteni. Mučenička krv bila je, reć bi sěme novih krštjanah.

7. Pokazav Bog dovoljno, da je upravo on utemeljio crkvu i da joj nemože nijedna zemaljska sila na kraj stati, posla joj mir po caru Konštantinu velikom. Konštantin, još krivobožac, udari s vojskom na daleko silnijega neprijatelja od sebe, koj mu htěde oteti rimski prěstol. Vodeć vojsku, ukaza mu se na nebu světao križ s nadpisom: „U ovom ćeš znaku poběditi.“ Na to dade Konštantin napraviti stěg, nalik na ovaj križ, te ga nositi na čelu vojske; a tako i svlada konačno neprijatelja. Slavodobitno vrati se Konštantin u Rim, te stade odsele gorljivo braniti krštjansku věru. S města dozvoli krštjanom slobodno slěditi svoju věru, uze zidati veličanstvene crkve i dade se sam krstiti. Za njim povedu se krivobožci na tisuće, te doskora ostadoše pusti krivobožki hramovi. A nebude dugo zatim, zavlada krštjanska věra po rimskom carstvu za uvěke.

---

7. Što je Bog dovoljno pokazao pripustiv progonstva? Po kom je poslao Bog crkvi mir? Uslěd kojega je dogadjaja postao Konštantin braniteljem krštjanske věre? Tko se je poveo za njim?

Digitized by Google

III. Pobĕda crkve nad krivovĕrstvom.

8. Pošto su svladani vanjski neprijatelji, uze zli duh uznemirivati crkvu nutarnjimi neprijatelji, pače da bi mu se dalo, sasvim bi ju uništio. Bezbožni ljudi usudiše se rušiti najsvetije istine věre. Jedan stade učiti, da Isus nije Bog; drugi, da nije čovĕk; tretji, da Marija nije bogorodica itd. Himbom i lažju znadoše si krivi učitelji pribaviti slědbenikah, pače i carem u milost doći. Uz pripomoć carevah proganjaše krivovĕrci pravovĕrnike, těraše biskupe sa stolicah, svetjenike iz crkve i počiniše mnogo kojekakvih nasiljah. — Ali se do mala osramotiše. S katoličke strane ustade mnogo svetih i učenih muževah, koje zovemo „crkvenimi otci“ ili „crkvenimi učitelji“, kao što su sveti Atanasij, Bazilij, Ivan zlatoustnik, Ambrozij, Jerolim, Augustin, Grgur itd. Ovi se digoše proti krivovĕrcem, braneći stalno

8. Što se je dogodilo, pošto su svladani vanjski neprijatelji? Što su učili bezbožni ljudi? Kako su si znali slědbenikah pribaviti? Kako su se držali prama pravovĕrnikom? Kako su se osramotili? Što su činili ukupno katolički biskupi, da zataru krivovĕrstvo? Kako se zove takov sastanak biskupah? Kako imamo primiti nauk obćega crkvenoga sabora?

Digitized by Google

i uspěšno katolički nauk. — Pa kaogod što su se někoć sastajali apoštoli, na čelu jim sv. Petar, kada bi se razpre zametnule u crkvi, da jih razmetnu, tako su jim činili sada i naslědnici, biskupi katoličke crkve. Sastali bi se, na čelu jim papa ili njegovi zastupnici, prokleli bi krivi nauk, a sve njegove slědbenike izključili iz crkve. Ovakov sastanak zove se „obći crkveni sabor.“ Što nas ovakov sabor uz potvrdu papinu uči věrovati, imademo za nepogrěsnu istinu držati i tvrdo věrovati, jerbo je to nauk katoličke crkve, koju čuva Duh sveti, da nigdě u nauku nepogrěši.

IV. Poběda crkve nad surovimi krivobožci. Obratjenje Němacah i Slavjanah.

9. Nebijaše se još dokončala borba proti krivověrstvu, ali eto ti drugih bědah i napastih po crkvu. Grabežljivi krivobožci udare s iztoka jatomice na krštjanske pokrajine, plěneći i daveći, štogod jim pod ruku dodje. Najljutji bijahu Huni, na čelu jim vojvoda Atila, koj

---

9. Kakve navališe nove napasti na crkvu? Koj je narod najljutje běsnio? Sto je vladalo po cěloj Europi? Tko je konačno ukrotio ove divlje narode?

Digitized by Google

se je sam zvao „bič božji.“ Golema nevolja vladala je po cěloj Europi, dok napokon neukroti i na věru Isusovu neobrati ove narode crkva, na koju su udarili.

10. Světlo svete věre prosinu sada Němcem po onih krajevih, kamo nebijaše dosele doprlo, ili gdě bijaše ugasnulo. Němce obratiše na věru Isusovu sv. Severin, sv. Kolumban i Galo, sv. Kilijan i Emeran, sv. Korbinijan i Vilibald. Ali medju svimi věrověstnici u Němačkoj odlikova se sv. Bonifacij, koj je radi golemih svojih zaslugah prozvan „apoštolom Němačke,“ a od pape imenovan prabiskupom mogućkim.

11. Već prastarih vremenah běše světlo nauka krštjanskoga doprlo u ove naše krajeve, te se već prvih stolětjah krštjanstva

---

10. Kakva je zatim nastala proměna u Němačkoj? Tko je obratio Němce na věru Isusovu? Koj se je ipak věrověstnik najviše odlikovao?
11. Kada je světlo nauka krštjanskoga doprlo u naše krajeve? Kada su Hrvati, a kada Srbi prigrlili nauk Isusov? Čijim su trudom obratjeni Moravci i Česi? Kako su s toga prozvani sv. Ciril i Metud? Odkuda su rodom? Kako su se odlikovali već mladićî? Gdě zu živili prije? Što su izumili prije, nego li su krenuli na put u Moravsku? Gdě su uzput něko vrěme počasili i koga su obratili na věru Isusovu? Kako

Digitized by Google

spominje ovděšnjih više biskupijah. Doselivši se u ove pokrajine Hrvati, oko polovice sedmoga věka, prigrliše na skoro nauk Isusov; a tako i susědi jim Srbi tečajem osmoga věka. Moravci i Česi obratiše se koncem desetoga stolětja ponajviše trudom svete bratje Cirila i Metuda, koji su s toga i prozvani „slavenskimi apoštoli.“ — Sveti Ciril i Metud rodom su iz Soluna, grada u Macedoniji. Već kao mladići odlikovali su se učenostju i pobožnoštju. Sv. Metud živio je s početka u samostanu; a sv. Ciril naučao je mudroslovje u Carigradu. Prije nego li su krenuli na put u Moravsku, izumili su za slavjanske narode posebna pismena i preveli slavjanski sveto pismo i něke bogoslužne knjige. Uzput počásili su něko vrěme kod Bugarah i tudě obratili na věru Isusovu kneza Bogorisa i mnogo naroda. — Knez Rastislav dočeka radostno s cělim

---

jih je dočekao knez Rastislav i kako jim jes toga išao za rukom sveti posao? Kamo su putovali několiko godinah kašnje? Što se dogodi u Rimu sa sv. Cirilom? a što sa sv. Metudom? Tko je okrstio českoga kneza Bořivoja i ženu mu svetu Ljudmilu? Je li se domala pokrstio i českí narod? Odkuda i kako se je razplodila sv. věra u Poljsku? Tko je donio světlo krštjanske věře u Rusku? Tko se je prvi pokrstio u Ruskoj; a tko za njim?

Digitized by Google

narodom moravskim svetu bratju; a s toga jim idjaše takodjer sveti posao sretno za rukom. Několiko godinah kašnje pozva sveti otac papa svetu bratju u Rim. U Rimu snadje smrt svetoga Cirila; a sv. Metud, imenovan od pape prabiskupom moravskim i panonskim, vrati se k svomu stadu. Još prije svoje smrti okrsti sv. Metud českoga kneza Bořivoja i ženu mu svetu Ljudmilu. Po primĕru kneževske si obitelji, pokrsti se do skora i sav češki narod. — Iz Češke razplodi se sveta věra u Poljsku, pošto se poljski vojvoda Měčislav zaruči sa kćerju češkoga vojvode Dubravkom. — U Rusku donesoše světlo krštjanske věre věrověstnici iz Carigrada. S ruskim knezom Vladimirom pokrsti se nemalo sav narod.

12. Věrověstnici bijahu većinom redovnici, živeći po strogih redovničkih pravilih ovoga ili onoga reda. Po samotnih uzkih sobicah pripravljahu se molitvom i dobrimi děli za apoštolski posao. Doselivši se i nastanivši u kojoj pokrajini, bijaše jim prva briga gra-

12. Kojega su staleža bili većinom věrověstnici? Kako su se pripravljali na apoštolski posao? Što su radili, da se što dalje razširi i učvrsti krštjanstvo? Kakve su blagodati tekle iz samostanah po cĕlu okolicu? Što je još učinjeno trudom i naporom redovnikah?

Digitized by Google

diti crkve i samostane. Ovi samostani širili su i čvrstili nadalje krštjanstvo. Iz samostanah tekle su spasonosne blagodati po cělu okolicu; a po samostanskih učionah odhranjivana je krštjanska mladež i svetjenstvo. Redovnici zatroše malo po malo krivobožke predsude i divlje običaje medju narodi. Njihovim trudom i naporom pretvoriše se guste šume i močvare malo po malo u běla sela.

V. Grčko-iztočno razkolje.

13. Grčko-iztočni carevi u Carigradu, město da se pokore crkvi, otimahu se kašnje dobe više i više izpod crkvene, imenito papine oblasti. To bijaše povodom, te se něki lukav čověk, imenom Focij, uzpeo nezakonitim načinom do patriárhalne stolice u Carigradu. Ušav papa u trag lukavštini Focijevoj, izobći ga iz

---

13. Kako su se vladali kašnje dobe grčko-iztočni carevi prama crkvenoj oblasti? Čemu je povodom bilo ovo njihovo držanje Fociju? Što učini papa, ušav u trag lukavštini Focijevoj? Radi česa je krivio Focij zapadnu crkvu? Zašto je Mihalj Cerularij konačno odcěpio grčko-iztočnu crkvu od zapadne? Je li se kašnjih stolětjah sjedinila grčko-iztočna crkva sa zapadnom? Što moramo zato želiti i od Boga moliti?

Digitized by Google

crkve i svrgne s patriarhalne stolice. Na to uze Focij kriviti zapadnu crkvu, što posti subotom, što uči da Duh sveti izlazi i od Sina, a ne samo od otca itd. — Po smrti Focijevoj bijaše razkolje za něko vrěme prestalo; ali něki naslědnik Focijev, imenom Mihalj Cerularij, nedobiv od pape naslova „občenitoga patriarhe," kao što je tražio, odcěpi konačno grčko-iztočnu crkvu od zapadne. Několiko stolětjah kašnje sdruži se istina něki dio grčko-iztočne crkve s materom rimskom crkvom; ali većina ostade razkoljena, te s toga pade u mrtvilo, poput grane od stabla odcěpljene. — Kamo sreće, da bi nam se ova jednokrvna braća doskora vratila u crkvenu zajednicu!

VI. Blagodati crkve srědnje dobe.

14. Boreć se sveudilj proti nutarnjim i vanjskim neprijateljem, neprestade ipak nikada crkva širiti kraljestvo istine, ljubavi i sreće na zemlji. Nebrojene su blagodati, što jih se uživa čověčji rod od crkve od postanka njezina do danas. Crkva je ukinula ljuto

---

14. Je li ikada prestala crkva širiti istinu, ljubav i sreću na zemlji? Je li mnogo dobra učinila? Što je dobra poteklo od crkve po rod čověčji?

Digitized by Google

robstvo, koje je tlačilo za krivoboštva polovicu roda čověčjega. Crkva je podigla dobrotvorne zavode za bolestnike i nevoljnike, bolnice, sirotišta i nahodišta za izgubljenu děcu. Od crkve su potekli mudri zakoni, pravedni i Boga bojeći vladari. Crkva je odhranila tolike svetce, koji su svojim krěpostnim priměrom prednjačili světu; a na tisuće jih žrtvovalo je cěli život sreći i napredku bližnjega. Pod zaštitom crkve digoše se glasovita učilišta, gdě su tolike učene glave znaličnu omladinu obrazovale krčeći joj put do lěpih umětnostih i viših naukah; a ponajprije do bogoslovja.

15. Osim svetoga Benedikta, utemeljitelja samostanah, bilo je još mnogo u katoličkoj crkvi pobožnih redovnikah, koji su na spas čověčanstvu zaveli samostane. Ovakovi redovnici bili su dvanaestoga i trinaestoga stolětja sv. Bernard, sv. Dominik i sv. Franjo Asiski. Po ovih samostanih orila se je dan i noć slava božja i molitva za krštjanski narod. Iz ovih samostanah izašlo je mnogo svetacah

15. Koji su najglasovitiji redovnici 12. i 13. věka? Kako je po samostanih Bog slavljen? Kakvi su muži proizašli iz samostanah? Što su činili redovnici za siromake? Što imamo držati ob onoj dobi? Kakvi spomenici svědoče još danas, da su nam dědovi bili puni věre i pobožnosti?

Digitized by Google

i učenih glavah, papah i biskupah, a ponajprije gorljivih propovědnikah, koji se razsuše po svem širokom světu, obratjajući grěšnike i nevěrnike. Čudom se je čuditi, što su redovnici učinili dobra za nevoljnike. Akoprem življahu siromašno, dělili bi ipak, osobito gladnih godinah, koricu kruha sa siromakom; a mnogo jih se je zavětovalo cěloga života dvoriti bolestnike ili odkupljivati sužnje, koji su pali Turkom ili gusarom u šake. — Doista puna věre i pobožnosti morala je biti doba, koja je toliko dobra tvorila. Mnoge i veličanstvene crkve, što jih pogradiše naši dědovi, svědoče nam i danas, da su bili pripravni za věru i nabožnost sve žrtvovati.

VII. Tobožnji popravljači crkve.

16. Svagda je bilo opakih ljudih na světu, koji nisu slušali nauka crkve i njezinih spasonosnih opomenah. S toga je bilo takodjer žalibože svagda zlorabah i smutnjah; akoprem se je crkva svojski trsila, da jim na kraj stane. Odtuda povod někim novotarom, Viklefu u Englezkoj, Husu u Českoj, sijati

---

16. Odkuda zlorabe i smutnje u crkvi? Čemu su odtuda uzeli povod novotari? Kakve zle poslědice morade imati ovakav nauk?

Digitized by Google

krivi nauk, dizati se proti duhovnomu i světovnomu glavarstvu, pače s propovědaonice govoriti, da narod nije dužan pokoran biti glavarom, ako smrtno sagrěše. Odovud je viděti, kamo bi dotěrao narod, da se toli pogubnomu nauku nije s města doskočilo.

17. Takodjer Martin Luther, augustinovac i učitelj u Witenbergu u Saksonskoj, ustade god. 1517. proti papi i katoličkoj crkvi, pod izlikom, da zatare zlorabe. Domala poče širiti pogubne bludnje. Medju ostalim učaše, da čověku nije slobodna volja, da mu netreba za spas dobrih dělah, da jedino věra vodi k pravednosti i spasu, da věra zastire sve grěhe i opačine itd. — Malo po malo ukinu i svetu misu, zabaci někoja svetotajstva, štovanje i zazivanje svetacah, post, izpověd, molitve za pokojne i druge gděkoje spasonosne crkvene običaje i naredbe. — Hoteć prodrěti svojim posve novim naukom, poziva se Luther na sveto pismo, ali zabaci takodjer gděkoje knjige svetoga pisma. A one, koje je

---

17. Tko je bio Martin Luther? Kada i pod kojom je izlikom ustao proti crkvi? Je li kod toga ostao? Kakve je pogubne bludnje učio? Koje je svete običaje ukinuo? Na što se je pozivao učeć?

Kako je tumačio Luther sv. pismo? Što piše sv. Augustin o postanku krivověrstva?

Digitized by Google

pridržao, nije tumačio onako, kao što tumači crkva, koju ipak sv. Pavao nazivlje „stupom i temeljem istine“; nego po svojoj ćudi, kao što su od vajkada radili krivovĕrci. „Jer odkuda tolike bludnje“ piše sv. Augustin, „nego što se sveto pismo, u sebi dobro, krivo razumije?“

18. Kao što se je usudio Luther razlagati sveto pismo po svojoj ćudi, tako se usude i drugi. Zato su one iste dobe ustali i drugi krivovĕrci, koji su se gradili, da razumiju sveto pismo bolje od Luthera; a odtud se izleže više bludnjah, nego li se i Lutheru računilo.— Zvingli u Švajcarskoj uze tajiti prisutnost Isusovu u presvetom oltarnom otajstvu. Kalvinu u Genfu dodje u glavu, da je Bog gdĕkoje ljude već unapred osudio na muke paklene; pa zato Bog zaslĕpi grĕšnike i otvrdne jim srdce. Oběstni pakrstnici učahu, da nevalja krst dĕce; pa zato moradoše se odrastli još jednom krstiti dati. Propovědahu takodjer o někom budućem kra-

---

18. Što su radili drugi po primĕru Lutherovu? Što je učio Zvingli? Što je učio Kalvin? Sto su učili pakrstnici? Što su činili ovi krivovĕrci jednodušno? A sto je htio svaki od njih? Što se je odtud izleglo i kakva se je nova nevolja zametnula? Što se vidi odtuda?

Digitized by Google

ljestvu Isusovu na zemlji, gdě neće nitko ništa svojega imati, niti će biti kakova zakona niti oblasti. Svi ovi krivověrci zabaciše nepogrěšnost katoličke crkve; a dadoše svakomu na volju, čitajuć i tumačeć sveto pismo, krojiti si věru; pak ipak htěde svaki izmedju njih narinuti drugim věru, koju je on skrojio, tvrdeć, da je samo njegova prava. S toga se napokon zametnu toliko različitih i jedna drugoj protivnih slědbah, koliko je bilo krivověracah. Dakle město da su novotari popravili crkvu kao što su trubili u narod, jedino da ga tim laglje u bludnju zavedu, zametnuli su neslogu, razjarenost, nered i bunu; a odtuda se vidi, da jim nije bio čist posao, niti od Boga.

VIII. Razdor crkve šestnaestoga věka.

19. Već ova nesloga medju tobožnjimi popravljači, a još više obšt, koja doskora

---

19. Što je moglo svakomu otvoriti oči, da su novotari promašili put? A zašto nije? Jesu li znali s početka svi slědbenici, da će razpra dotěrati do razdora od crkve? Zašto nisu kašnje uzmaknuli? Kako su širili krivověrci svoj nauk? Kako se je držao s početka kralj Henrik prama krivověrstvu? Zašto se je kašnje

Digitized by Google

preote mah, mogla je svakomu otvoriti oči, da put, kojim su udarili novotari, vodi k propasti, i zato, da treba čim prije natrag se krenuti. Ali se nesbude tako. Pùtenu čověku dopade se nauk, da je dosta za spas samo tvrdo věrovati; a gděkomu vladaru i plemiću svidělo se, da bi jim dobro u prilog došlo, ukinuti bogate biskupije i samostane katoličke, te jim imetak spraviti sebi u džep. Něki pristadoše uz novotare, neslutećí, da će razpra dotěrati do razdora s crkvom; kašnje pako nesmědoše uzmaknuti, bojeći se progonstva i nasilja. Jer šireći si novotari nauk, ne samo da su papu i katoličko svetjenstvo nemilo ružili, nego su se takodjer grozili, pače i pod silu těrali ljude da uz nje pristanu. U Englezkoj, Švedskoj, Danskoj, Sedmogradskoj i Ugarskoj, izgubi mnogo katolikah, a ponajviše svetjenikah, glavu, što nehtědoše odstupiti od věre svojih pobožnih dědovah. — U Englezkoj je tadanji kralj, Henrik VIII., s početka branio katoličku věru posebnim spisom proti Lutheru. Ali pošto mu nedopusti papa, odtěrati si zakonitu ženu, a s drugom se věnčati, odmetnu se od pape, napravi sam sebe vrhovnim glavarom crkve, te stade ljuto pro-

odmetnuo od katoličke věre? Kako je běsnio proti crkvi i svojim podložnikom?

Digitized by Google

goniti sve podložnike svoga kraljestva, koji nehtědoše priznati njegove vrhovne crkvene oblasti.

IX. Crkveni sabor u Tridentu. Razdor traje.

20. Katolici htědoše se u dva u tri puta pomiriti sa odmetnici. Ali se Luther nipošto nedade skloniti. da se pomiri s vrhovnim glavarom crkve, papom. Zato sazove sv. otac papa obći crkveni sabor god. 1545. u Trident u Tirolu. Nauk novotarah bijaše razpravljan i jednodušno osudjen; usuprot pako stari nauk crkve svetčano proglašen i nanovo potvrdjen. Ujedno su izdane shodne naredbe proti zlorabam i za poboljšanje krštjanskoga života. Odovud poteče domala na sve strane blagoslov po krštjanskom světu.

21. Opetovano su pozivani takodjer protestanti t. j. „prosvědnici“ (tako su zvani slěd-

---

20. Jesu li katolici gledali, da se pomire s odmetnici? Tko je kriv, da se nisu pomirili? Što učini konačno sv. otac papa? Što je učinjeno na ovom crkvenom saboru? Kakvim je plodom urodio ovaj sabor?

21. Jesu li došli protestanti na sabor, kada su bili pozvani? Što je slědilo odtuda? Kako je zaglavio Zvingli u Švajcarskoj? Kako su bešnili Huge-

Digitized by Google

benici novoga nauka) na sabor; ali jih nebijaše viděti u Tridentu, akoprem su sami tražili, da jim se razpra odluči na obćem crkvenom saboru. Tako se protegnu nesretni razdor, a s razdorom takodjer težka nevolja nad više od pol Europe: nesloga, buna, krvavi rat. U Švajcarskoj zaglavi Zvingli u boju proti svojim zemljakom. U Francuzkoj vodili su Kalvini (Hugenoti prozvani) mnogo godinah rat proti prěstolu i crkvi. Svetjenici, redovnici i koludrice ginuli su s reda, sela su i gradovi paljeni, mnogo tisućah crkvah sažgano i porušeno, slike Isusa i svetacah, tolike krasne umotvorine, sasečene; pače su isti grobovi premetani, a kosti svetacah sažgane. U Englezkoj je tekla krv rěkom. Kralj Karlo I., naslědnik krvoloka Henrika, izgubi glavu na stratištu od buntovnikah, koji su se ponosili najčištjim naukom. Takodjer Němačka, Češka i Magjarska, uzdrmane su domaćom mržnjom i neprestanom svadjom. Veza, koja je skapčala u jednu krštjansku obitelj sve narode, bijaše pretrgnuta. Na to udari tridesetgodišnji rat, s kojega je osobito Němačka na pol pusta ostala.

---

noti po Francuzkoj? Kako je prošla Englezka? A kako Němačka, Češka i Magjarska?

Digitized by Google

X. *Širenje crkve šestnaestoga i sedamnaestoga věka.*

22. Dočim je katolička crkva sahnula od tuge i žalosti s razdora i bludnje svoje nezahvalne děce. svidje se Bogu proslaviti ju i svemu světu pokazati, da je njegov Duh još sveudilj s crkvom i u njoj děluje. Za ovoga naime razdora razsuše se mnogi katolički věrověstnici po dalekih krivobožkih pokrajinah, za koje ljudi prije ili nisu znali, ili bar nisu mogli do njih doći. Po ovih krajevih obratjahu se narodi sada na věru Isusovu za čudo poput apoštolske dobe. U Indiji obrati sveti Franjo Žaver u deset godinah (od 1542. do 1552.) mnoge narode i goleme kraljevine. Sam piše u jednom listu, da je u měsec danah okrstio deset tisućah krivobožacah. Kaogod što je Bog někoć propověd apoštolah potvrdjivao čudesi, tako je potvrdjivao i sada

---

22. Kako je Bog proslavio crkvu, pošto je razdorom ucviljena? Kamo su se razsuli věrověstnici? Kako jim je išao posao od ruke? Kakvim je uspěhom propovědao sv. Franjo Žaver po Indiji i Japanu? Kako je Bog potvrdjivao njegovu propověd? Što su činili drugi věrověstnici po njegovoj smrti? Kako se je pokazalo, da su se krivobožci osbiljno obratili?

Digitized by Google

propověd svetoga Žavera, poděliv mu moć bolestnike lěčiti, mrtvace oživljivati, oluje krotiti, rěčju, golema čudesa tvoriti. Po njegovoj smrti prihvate drugi věrověstnici njegov sveti posao, te obrate na věru Isusovu ogromno kitajsko carstvo, u koje prije nekorači nijedan inostranac. — Koli osbiljno bijahu se krivobožci obratili na pravu věru, pokaza se doskora, pošto je uzavrilo u Japanu i Kitaju progonstvo krštjanah. Samo u Japanu poginu više od milijuna krštjanah za svetu věru i to većinom ljutom smrtju. Kao někoć za prvih krštjanah bilo je i ovdě viděti nejake děce, sědih staracah i odličnih gospodjah, gdě idu na mučeničku smrt kao na pir.

23. Iste dobe prodre blagoslov krštjanske věre medju divlje narode po Ameriki, koju su stoprvo ljudi odkrili. Neima naroda pod nebom, koj bi više ljudih bogovom žrtvovao bio od Amerikanacah. U samoj Meksiki žrtvovano je, a zatim pojedjeno svake godine do

---

23. Što je iste dobe činila katolička crkva u Ameriki? Što su činili krivobožci u Ameriki prije, nego li su se obratili? Kako su se obratili na pravu věru? Koja je krštjanska obćina osobito na glasu u južnoj Ameriki? Što su sklopili tamo věrověstnici od surovih žiteljah? Što je ovimi obratjenji naknadjeno crkvi?

Digitized by Google

svojih 20.000 ljudih. Kada nisu imali zasužnjenih neprijateljah, žrtvovali su rodjenu děcu. Sila je trebalo napora, dok su se obratili ovi ljudožderi; a mnogo je věrověstnikah nemilo izgubilo glavu. Pa ipak podje posao za rukom: tvrdo i stalno ukorěnilo se je i ovdě krštjanstvo. Osobito je cvala krštjanska věra u Paraguaju u južnoj Ameriki. Surove žitelje ove pokrajine, živeće po šumah sa zvěradi, stopiše gorljivi věrověstnici u krštjanske obćine, pune pobožnosti, ljubavi i nevinosti. Divlja pustoš, rekao bi, da se marljivoštju i krěpoštju pretvorila u zemaljski raj. — Ove obratjene pokrajine naknadiše crkvi obilno gubitak s razdora u Europi.

XI. Duhovni redovi i svetci počam od 16. věka.

24. Nego još i na drugu ruku pokaza se očevidno, da nikada nije odstupio od crkve duh krštjanski, duh ljubavi, poniznosti i trapnje.

---

24. Imade li i drugih dokazah, da pravi duh krštjanstva nikada nije odstupio od crkve? Što je tomu dokaz? Tko je utemeljio družbu Isusovu? kada? Tko je proizašao iz ove družbe? Tko je utemeljio red milosrdne bratje? a tko slugah bolestnikah? Tko je utemeljio milosrdne sestre? Koje su još zadruge utemeljene ove dobe?

Digitized by Google

Upravo onda, kada je potvarana crkva, da je sasvim propala, uzbudi se u njoj, poput najodličnije dobe krštjanstva, mnogo novih duhovnih redovah, cvatuć uzornimi primĕri krĕposti. Na tisuće se je dragovoljno odricalo svih častih, dobarah i razkošja svĕtovnoga, te živeć u siromaštvu, dvorilo bolestnikom, odgojivalo mladež i posvetjivalo se bogoljubnim dĕlom. — Godine 1540. utemelji španjolski plemić, Ignacij Lojola, zadrugu pod imenom „družbe Isusove“. Iz ove je družbe proizašao sv. Franjo Žaver i mnogo junačkih vĕrovĕstnikah, od kojih je 800 steklo mučeničku krunu. Sv. Ivan od Boga utemelji ove dobe red „milosrdne bratje“, koja obskrbljuje bolestnike; a sv. Kamilo Lelski red „slugah bolestničkih,“ koji su se posebnim zavĕtom obvezali, dvoriti i kužnikom. U istu svrhu utemelji i Vinko Pavlov glasovitu zadrugu „milosrdnih sestarah.“ A kako je utemeljeno mnogo drugih redovah i zadrugah, da se doskoči svakoj, budi duševnoj, budi tĕlesnoj potrebi: spominjemo kapucine, lazariste, redemptoriste, ursulinke, salezijanke.

25. Težko je pobrojiti svetce, koji su ove dobe živili što po samostanih, što po svĕtu.

---

25. Je li i ove dobe bilo svetacah? Što sude isti protivnici crkve o njihovoj krĕposti? Što

Digitized by Google

Njihova, junačka upravo, ljubav krštjanska daje se kadikad na čudo istim protivnikom naše věre. Navaliv ljuta kuga na Milan, dvorio je neumorno bolestnike ondašnji prabiskup, sv. Karlo Boromej. Gděgod je što imao, istu postelj, dade bolestnikom. Živio je o kruhu i vodi dugo vremena. U Parizu pružao je sv. Vinko Pavlov utočište nevoljnikom svega světa. Nebi věrovao, što je ovaj svetac učinio, da doskoči čověčjoj bědi, koliko je siromakah nahranio, koliko sužanjah odkupio, koliko zavodah, družtvah i zadrugah utemeljio. Njegova je dobrotvornost išla od kraja do kraja světa. Gdě ćemo se naměriti na toli golemu ljubav bližnjega izvan katoličke crkve? Uzalud će nam biti takodjer tražiti toli duboku poniznost, toli neizcrpivu trpljivost i krotkost, toli angjeosku čistoću ili goruću ljubav Boga, kao što nam se ukazuje na svakom listu u životopisih svetacah.

26. Većina ovih svetacah živila je istina po onih pokrajinah, u koje nije prodrlo krivověrstvo, ponajviše po Italiji i Španjolskoj.

---

znamo o svetom Karlu Boromeju? Što o svetom Vinku Pavlovu? Gdě je samo naći ovakovih krěpostih?

26. Iz kojih je pokrajinah bila većina svetacah? Što znademo o blaženom Petru Kaniziju? Jesu li samo oni svetci, koje javno štujemo i

Digitized by Google

Ali je bilo svetacah i po drugih krajevih. Blaženi Petar Kanizij, družbe Isusove, bio je stupom katoličke věre u južnoj Němačkoj, poimence u Austriji. Osim mnogih svetacah, koje crkva javno štuje i zazivlje, bilo je takodjer vazda takovih svetacah, za koje samo Bog znade, koji su se svetoštju odlikovali, ali jih neštuje crkva javno. Jer crkva dopušta samo one svetce javno štovati, koje se svidi Bogu čudesi proslaviti. Tako je n. p. Franjo Saleski, biskup genevski, umro god. 1622., stopram onda ubilježen u imenik svetacah, kada je bezdvojeno dokazano, da se je po njegovu zagovoru dogodilo više čudesah, imenito da su dva mrtvaca oživila i jedan slěpac od poroda iznenada progledao, kojemu se nije vidilo ni traga očima. Ovakova pako i slična čudesa netvori Bog svaki čas, nego samo kada mu se svidi, na uzdarje pobožnoj molitvi, na slavu svojim slugam i katoličkoj crkvi.

XII. Slobodoumnjaci osamnaestoga věka.

27. Čuli smo, da je Luther zabacio ugled crkve; a „slobodno tumačenje svetoga pisma“

---

zazivljemo? Koje samo svetce dopušta crkva javno štovati? Kada je sv. Franjo Saleski ubilježen u imenik svetacah? Čemu tvori Bog ovakova čudesa?

27. Što je uzeo Luther temeljem svoje věre, za-

Digitized by Google

uzeo temeljem svoje nove věre. Ali se iz ovoga slobodnoga tumačenja svetoga pisma izleže bludnja za bludnjom, a konačno pravo bezboštvo. Osamnaestoga věka ustadoše najprije u protestantskoj Englezkoj, a zatim u Francuzkoj, oholi i bezvěrni ljudi, gradeći se „slobodoumnjaci“. Ovi zabace i sveto pismo, kao što je Luther zabacio ustmeno predanje, nehoteći nikakve věre imati, nego što si ju čověk sam svojim umom izumi i skuje. Pošto su pako tajne krštjanske věre od Boga objavljene, te jih nije moći čověčjim umom izumiti, dodje slobodoumnjakom paklena misao u glavu, da sasvim zataru věru krštjansku. Pod izlikom, da žele prosvětiti i osloboditi ljude, poplave najprije svět nebrojenimi spisi, u kojih su na ruglo metali sve, što je sveto, svetjenstvo hulili, bunu i razuzdanost sijali. Zatim

---

baci ugled crkve? Što se je odtuda izleglo? Kada i gdě su ustali bezbožni protivnici najprije proti věri? Čim su se gradili? Što su još povrh Luthera zabacili? Kakvu su samo věru hotili imati? Kakva jim paklena misao dodje u glavu? Kakvoga su se posla najprije primili? Što su zatim radili? Što su učinili s duhovnim imetkom, samostani, učionami i crkvami? Kako je prošlo katoličko bogoslužje, kako svetjenici? Doklam je konačno dotěrala obšest? Gdě se je to sbilo?

Digitized by Google

se poprime grozovitoga posla. Sav duhovni imetak sgrnu pod svoju oblast i raztepu, opléne i razore samostane, učione ukinu, crkve orobe i pozatvaraju. Zabrane svetkovati po neděljah i blagdanih, zabrane děliti svetotajstva, isti krst i poslědnju pomast; a svetjenike, koji su věrni ostali svomu zvanju, osude na smrt ili jih odpreme u zatočje. Oběst ljudska dotěra konačno dotlě, da su natovarili na sjajna kola bludnicu, te dovezavši ju do glavne crkve, posadili na veliki žrtvenik i njoj se kao božici uma stali klanjati. Tako daleko dotěra (tko bi ikada mislio!) bezboštvo u Parizu i po mnogih drugih gradovih Francuzke.

28. Ali je i grozna nevolja zavladala po cěloj Francuzkoj ove dobe. Jedva što su se slobodoumnjaci dočepali kormila, stadoše klati narod na sve strane tako nemilo, da su skoro

---

28. Kakva je s toga navalila nevolja na Francuzku? Kakve su strahote počinili slobodoumnjaci po svih krajevih? O čem su ipak sveudilj buncali? Kakva je nemila sudbina stigla istoga kralja Ljudevita XVI. i njegovu obitelj? Koliko se broji svih, koji su poginuli? Čemu su se napokon domislili bezbožnici, kada je i njim skoro do glave došlo? Je li tim bio konac strahotam? Zašto ne? Koje su strahote još dalje trajale?

Digitized by Google

nadkrilili iste divlje ljudoždere. Nitko nebijaše siguran od ovih krvolijah, bio kojega mu drago roda i spola, koje mu drago časti i dobe; pa ipak uza sve ove strahote i grozote buncahu ovi silnici sveudilj o „slobodi i sreći naroda.“ Glava pobožnoga, dobroćudnoga kralja, Ljudevita XVI., žene mu i sestre, pade mrtva na krvištu od ubojne sěkire (god. 1793). Svih, koji su poginuli ove strašne dobe, kažu, da je bilo do dva milijuna glavah. Napokon uzbojaše se krvoloci, da nebi i njim možebit do glave došlo, pa zato dadoše svetčano proglasiti, da narod ima věrovati u jednoga Boga i neumrlost duše. Ali s toga nebijaše ipak konac strahotam, pošto silnikom nedodje još u glavu, vratiti se k jedinomu spasištu, kršťjanskoj věri. Još sveudilj bijahu crkve pozatvorane, svetjenici ljuto progonjeni, pače isti naměstnik Isusov, Pio VI., čamio je u francuzkom sužanjstvu, gdě je god. 1799. i umro.

29. Iste godine posluži sreća caru Napoleonu, za onda još generalu, dokopati se

29. Komu je služila sreća dokopati se najveće oblasti? Je li se ipak usudio zapovědati narodu bez věre? Zašto nije? Što je dakle najprije uredio? Bijaše li trajan ovaj mir? Kako se je okrivio Napoleon proti papinskoj državi i svetomu otcu? A kako je branila promisao

Digitized by Google

najveće oblasti. Ali se ipak neusudi zapovědati narodu bez věre, jer o věri visi sigurnost i sreća države. S toga uvede Napoleon natrag krštjansko bogoslužje i sklopi s papom Piom VII. (god. 1801.) svetčani ugovor. — Ali nepotraja dugo ovaj mir crkve. Napoleon, zaslěpljen od sreće, obsědnu kašnje vojskom papinske države, dade zarobiti svetoga otca papu i silom iz Rima odvesti. Božja promisao pako, koja sveudilj bdije nad crkvom, obali ohološga silnika, upravo kada se je uzpeo do najviše oblasti, — a papa Pio VII. vrati se slavnó natrag u Rim (god. 1814.). Za njim dodjoše na papinsku stolicu Lav XII., Pio VIII., Grgur XVI.; a danas, počam od 16. lipnja 1846., Pio IX., dvěstopetdesetosmi papa računajuć od svetoga Petra.

Zaključak.

30. Od postanka crkve udaraju nanj neprijatelji. Ona neima vojske ni orúžja, kojimi

---

božju crkvu? Koji su došli za Piom VII. na papinsku stolicu?

30. Bijaše li crkva Isusova ikada prosta od neprijateljah? Tko brani crkvu? Kako dugo postoje světovna kraljestva na světu; a kako dugo crkva? Je li viděti i danas, kako se širi crkva? Odkuda se vidi očevidno, da se crkva širi?

Digitized by Google

da odoli sili neprijateljskoj. Ali ju čuva i brani božja svemoguća ruka. Kraljevine su i carevine propale s vremenom, uzprkos svojoj snagi i sili. Kraljestvo Isusovo, t. j. crkva usuprot, stoji nepobědjena već dulje od osamnaest stotinah godinah. Akoprem su udarali na nju odasvuda, širila se je ipak po svem světu. Pa i danas gledamo, kako se sveudilj širi po novih neizměrnih krajevih, poimence u Ameriki, Aziji i Australiji. Tomu nam je dokazom, što je sv. otac papa Pio IX., odkada je počeo vladati pa do godine 1864., utemeljio 93 nove biskupije i 4 prabiskupije.

31. A gděgod se crkva udomi, tudě napreduje ćudored, sloboda, prava prosvěta i sreća narodna. Crkva se s toga pravedno zove stablo života, Bogom usadjeno, da se njegovim plodom krěpe svi ljudi na zemlji. Ali zlo i naopako po čověka, koj prezire darove božje, te se, kukavno zaslěpljen, odmetne od crkve! Ovaj propada u bludnju, te ide putem, koj vodi u propast. — S toga držimo se čvrsto nauka, zapovědih i blagodatih naše katoličke crkve, te se nedajmo zavesti,

---

31. Što sve napreduje, gdě se crkva udomi? Kako se s toga pravedno zove? Što pako po čověka, koj prezire blagodati crkve? Što nam je dakle činiti?

Digitized by Google

motreć gdèkoje krštjane, koji nemare za věru ili ju pače na ruglo metju. „Metju na ruglo,“ piše sv. Juda apoštol, „što nerazumiju.“ „Vi pako,“ piše dalje „gradite se čvrsto u svojoj presvetoj věri, držite se u ljubavi Boga i čekajte na milòsrdje gospodina našega Isusa, na život věčni.“

U ime Otca, i Sina, i Duha svetoga Amen.

Otče naš.

Otče naš, koj si na nebesih. Sveti se ime tvoje. Dodji kraljestvo tvoje. Budi volja tvoja, kako na nebu, tako i na zemlji. Kruh naš svagdanji daj nam danas. I odpusti nam duge naše, kako i mi odpuštamo dužnikom našim. I neuvedi nas u napast. Nego oslobodi nas od zla. Amen.

Zdravo Marijo!

Zdravo Marijo, milosti puna. Gospodin s tobom, blagoslovljena ti medju ženami i blagoslovljen plod utrobe tvoje, Isus. Sveta Marijo, majko božja, moli za nas grěšnike sada i na čas smrti naše. Amen.

Digitized by Google

Věrujem u Boga.

Věrujem u Boga Otca, svemogućega, stvoritelja neba i zemlje. I u Isusa, Sina njegova jedinoga, Gospodina našega. Koj je začet po Duhu svetom, rodjen od Marije, děvice. Mučen pod Poncijem Pilatom, propet, umro, i pokopan. Sašao nad pakao, tretji dan uzkrsnuo od mrtvih. Uzašao na nebesa, sědi ob desnu Otca Boga svemogućega. Odonud ima doći sudit žive i mrtve. Věrujem u Duha svetoga. Svetu crkvu katoličku, svetih občinstvo. Oproštenje grěhah. Těla uzkrsnutje. I život věčni. Amen.

Deset zapovědih božjih.

1. Ja sam Gospodin Bog tvoj, neimaj drugih bogovah do mene.
2. Neizusti imena Gospodina Boga tvoga uzalud.
3. Spomeni se, da svetiš dan gospodnji.
4. Poštuj otca i mater.
5. Neubij.
6. Nesagrěši bludno.
7. Neukradi.
8. Nereci kriva svědočanstva proti bližnjemu svomu.
9. Nepoželi tudje žene.
10. Nepoželi tudje stvari.

Digitized by Google

Pet zapovědih crkvenih.

1. Svetkuj naredjene od svete matere crkve dane svetačne.

2. Slušaj bogoljubno svetu misu u nedělju i ostale zapovědne svetkovine.

3. Posti korizmene, kvatrene i ostale crkvene poste, a u petak i subotu nejedi mesa.

4. Svake se godine najmanje jedanput na to odredjenu svetjeniku izpovědi, i ob uskrsu pričesti.

5. Nesvatbuj u zabranjeno vrěme.

Sedam svetih otajstvah.

1) Krst, 2) potvrda, 3) presveto oltarno otajstvo, 4) pokora, 5) poslědnja pomast, 6) sv. red. 7) ženitba.

Način probuditi si u srdcu tri bogoslovne krěposti:

1. Věru.

Věrujem u te Bože moj, da si jedan jedini božanstvom, a troj osobami, Otac, Sin i Duh sveti. Věrujem, da je druga osoba, Sin božji, krěpostju Duha svetoga, čověkom postao, rodio se i sve nas odkupio; i da će doći sudit žive i mrtve; da će dobre nadariti slavom nebeskom,

Digitized by Google

grěšnike pako kazniti mukami paklenimi. Věrujem nadalje sve, što věruje i věrovati uči sveta mati crkva rimo-katolička. A sve to věrujem zato, jer si navěstio ti Bože, koj si neizměrna mudrost i věkovita istina, koj nemožeš prevariti, niti prevaren biti, jer sve znaš i vidiš. O Bože, umnoži věru moju!

2. Ufanje.

Ufam se u te premilosrdni Bože moj, da ćeš mi po zaslugah muke i smrti Isukrstove i po mojih dobrih dělih, pomoćju tvojom učinjenih, oprostiti sve grěhe moje, i dati slavu nebesku. A to se ufam zato, jer ti, svemogući Bože, dati možeš, što si obećao, i u obećanju svojem stalan si i věran. O Bože, pokrěpi ufanje moje!

3. Ljubav.

Ljubim te Bože moj, svim srdcem i dušom svojom nada sve, i više nego sam sebe; jer si ti sam po sebi svake ljubavi dostojan, i sbog tebe ljubim bližnjega svoga, kao sam sebe. O Bože, užeži ognjem ljubavi svoje srdce moje; ter iz ove goruće prama tebi ljubavi kajem se, što sam ikada uvrědio tebe, neizměrno dobro. Mrzim svekolike grěhe života svoga i to više, nego ikoje drugo zlo. O da te nisam nikada uvrědio! Tvrdo obećajem,

Digitized by Google

kloniti se i čuvati svakoga grěha, te volim umrěti, nego ikojim grěhom, a navlastito smrtnim uvrěditi tebe, najveće dobro. A sve ću počinjene po milosti tvojoj iskreno izpověditi, i dostojnu za nje pokoru učiniti. Smiluj mi se dakle svemogući Isuse i budite mi u pomoć milostiva Marijo i sveti Josipe! Amen.

Ili kratje:

Bože! tvrdo věrujem sve, što nas učiš věrovati po svetoj svojoj katoličkoj crkvi; jer si to navestio ti, věčna nepogrěšna istino!

Bože! ufam se po zaslugah Isusovih dobiti oproštenje grěhah, tvoju milost i život věčni; jer si to obećao ti, svemogući, milosrdni i věrni Bože!

Bože! ljubim te svim sdrcem i nada sve; jer si moj najbolji otac, najveće i ljubavi najdostojnije dobro.

Sbog tebe ljubim i bližnjega, prijatelja i neprijatelja, kano sam sebe. Amen.

Krunica.

Moleć krunicu dodaju se u svakoj „Zdravoj Mariji“ polag godišnje dobe, ili po volji, otajstva života, muke i slave odkupiteljeve poslě rěči „Isus“; a u prvih trih „Zdravih Marijah“ dodaje se:

Digitized by Google

1) Koj da věru u nas umnoži; 2) koj da ufanje u nas utvrdi; 3) koj da ljubav u nas uzpali.

Zatim se dodaju u slědećih pet desetinah budi pet radostnih otajstvah:

1) koga si děvice po Duhu svetom začela; 2) koga si děvice na pohode k Elizabeti nosila; 3) koga si děvice rodila; 4) koga si děvice u crkvi prikazala; 5) koga si děvice u crkvi našla.

Pet žalostnih otajstvah:

1) koj se za nas krvlju znojio; 2) koj je za nas bičevan; 3) koj je za nas trnjem okrunjen; 4) koj je za nas križ nosio; 5) koj je za nas propet.

Pet slavnih otajstvah:

1) koj je od mrtvih uzkrsnuo: 2) koj je na nebesa uzašao; 3) koj nam je Duha svetoga poslao; 4) koj te je děvice u nebo primio; 5) koj te je děvice u nebu okrunio.

Ovako se moli i za mrtve krunica; samo se dodaje svakoj „Zdravoj Mariji“ prošnja:

„Pokoj věčni daruj jim, Gospodine, i světlost věčna da jim světi.“

Digitized by Google

Kazalo.

Strana

Predgovor 3

Uvod.

Odredjenje človéka 4

Glava prva.

Věra 5
§. 1. Pojam věre . . . . . —
§. 2. Potreba věre 7
§. 3. Svojstva věre 8
Věrovanje apoštolsko 10
Prvi članak věre 11
§. 1. Bog . . . . . —
§. 2. Tri božanske osobe 15
§. 3. Stvaranje i upravljanje svéta 17
§. 4. Angjeli 19
§. 5. Prvi človék i grěh iztočni 21
§. 6. Od grěha iztočnoga do došaštja odkupiteljeva 23
Drugi članak věre 29
Tretji članak věre 31

Digitized by Google

Strana

Život Isusov na zemlji 32
Četvrti članak věre 36
Peti članak věre 38
Šesti članak věre 40
Sedmi članak věre 41
Osmi članak věre 43
Deveti članak věre 44
§. 1. Crkva u obće . . . . . —
§. 2. Biljege crkve 48
§ 3. Odredjenje crkve 50
§. 4. Razširenje i obstanak crkve . . . 52
§. 5. Svetih obćinstvo 54
Deseti članak věre . . . . . —
Jedanaesti članak věre 56
Dvanaesti članak věre 57

Glava druga.

Zapovědi 61

Glavna zapověd.

§. 1. Ljubav Boga 62
§. 2. Ljubav bližnjega 64
§. 3. Krštjansko sebeljubje 66

Deset zapovědih božjih.

Prva zapověd božja 68
Štovanje svetacah 71
Druga zapověd božja 73
Tretja zapověd božja 76
Četvrta zapověd božja 77
Peta zapověd božja 81
Šesta zapověd božja 83
Sedma zapověd božja 85
Osma zapověd božja 87
Deveta zapověd božja 90
Pet zapovědih crkvenih 91

Digitized by Google

Prestup zapovědih.

Strana.

§. 1. Grěh u obće 96
§. 2. Različite vrsti grěha 99
Krěpost i krštjansko savršenstvo 103
§. 1. Krštjanska krěpost 104
§. 2. Krštjansko savršenstvo 106

Glava tretja.

Izvori milosti 110
§. 1. Dělujuća milost . . . . . —
§. 2. Posvetjujuća ili opravdajuća milost . 111
Sveta otajstva ili sveti sakramenti 115
Krst 116
Potvrda 120
Presveto oltarno otajstva 122
§. 1. Prisutnost Isusova u presv. otajstvu . —
§. 2. Sveta misa 126
§. 3. Sveta pričest 129
Pokora 132
§. 1. Izpitivanje sevěsti 134
§. 2. Pokajanje 136
§. 3. Odluka 137
§. 4. Izpověd 140
§. 5. Zadovoljština 143
Oprost 145
Poslědnja pomast 146
Sveti red 148
Ženitba 149
Blagoslovine 152
Molitva 153
§. 1. Molitva gospodnja 157
§. 2. Pozdrav angjeoski 160
Jezgra katekizma 163
Kratki nacrt crkvene pověsti 164

Digitized by Google

	Strana
Otče naš. Zdravo Marijo. Věrujem u Boga	198
Deset zapovědih božjih	199
Pet zapovědih crkvenih	200
Sedam svetih otajstvah	—
Način probuditi si u srdcu tri bogoslovne krěposti . .	—
Krunica	202

Digitized by Google

Tiskom Karla Goriška u Beču

Digitized by Google